

L'ESTREL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XVI. NÚMERO 354

1 DE GENER DE 1997

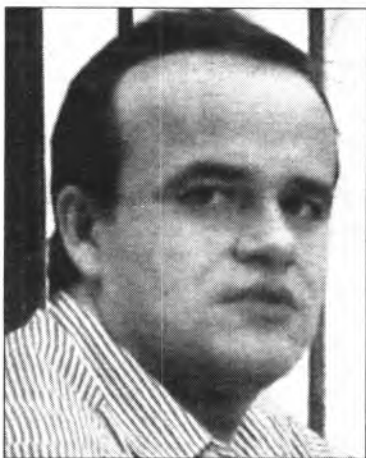
PREU: 200 PTS

Més mostres de suport a Josep Palou i L'ESTREL contra Anson i l'ABC

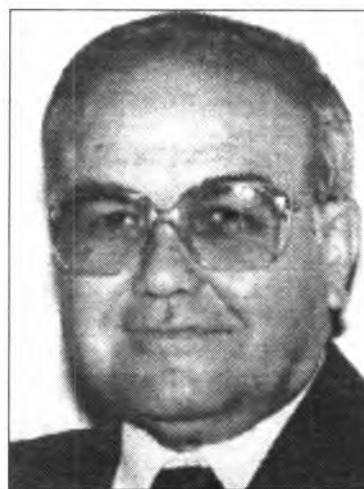
Emili Bohigas, president de Canal 4

Miquel Company, president de l'Associació de la Premsa Forana

Carles Carreras, director de la Geografia general dels Països Catalans

Jaume Lluï, exbatlle de Manacor

Na Margalida Riera, natural de s'Arenal, filla del nostre amic Vicenç Riera —al cel sia—, fa mig any que ha obert una perruqueria unisex a la barriada de Correus, a s'Arenal. Na Margalida té diplomes d'en Llongueres, d'en Miró i de Pivot Point. També està diplomada en estètica i està especialitzada en tractaments capil·lars.

Molt bé per als responsables de jardineria de l'Ajuntament de Lluçmajor que eixamplen les garangoles a les palmeres de la vorera de mar a s'Arenal.

SUMARI

- 2 Foc i Fum
- 4 L'esperit republicà
- 5 Cartes al director
- 6 L'antifranquisme
- 8 Gandhi, el separatista
- 10 L'abast nacional
- 12 Llibertat d'expressió
- 12 Editorial APFM
- 13 Missatge de Nadal
- 14 La màfia a Mallorca
- 15 Les nacions europees
- 24 Parlem clar i llampant
- 24 El plaer de beure
- 25 Cuina de na Tonina
- 26 Gloses
- 27 Acudits d'en Balutxo

L'ESTREL
de Mallorca

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

Especial dedicat a s'Arenal de Mallorca de Ciutat Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

En Tomeu Sbert és una persona molt coneguda i apreciada a s'Arenal. Fou un grapat d'anys col·laborador d'aquesta revista quan es deia *S'Arenal*. Funcionari de l'Ajuntament de Lluçmajor, destacat a s'Arenal durant vint-i-sis anys, ara, per edat, està a la reserva. La *Gran Enciclopèdia de Mallorca* diu d'ell: «Bartomeu Sbert i Barceló (Lluçmajor 1933). Escriptor. Té publicat, *La transformació moderna de s'Arenal* (1991), *S'Estanyol, entre l'entorn pintoresc i el progrés* (1992); *Cançons d'amistat* (1993); *Història de la UD S'Arenal*; *Bodes de plata de la seva fundació* (1995).

Corresponsal informatiu de s'Arenal. Té enquadernades devers set mil cròniques, que corresponen a diaris com *Baleares*, *Ultima Hora*, *Lluçmajor de Pint en Ample* i d'altres mitjans informatius com *S'Arenal de Mallorca*.

Tres federacions esportives, billar, bitlles i boxa, li concediren la insígnia d'or, respectivament. L'any 1970, juntament amb en Pep Coll, en Francesc Solivelles, en Damià Paniza i en Pere Canals, aquest darrer com a delegat de batlia, reorganitzaren les festes de l'estiu de s'Arenal, que no se celebraven des de l'any 1961. Com a cap de família rebé l'any 1986 la medalla d'or de *Mare Nostrum 2000*, la més alta distinció que es dona a una agència d'assegurances de l'esmentada companyia. Aquest any de 1997 té en projecte publicar el llibre *Cançons d'ahir i d'avui* i també, *Petita història del Club de bitlles son Verí 1972-1977*. L'any 1976 l'Agrupació de Firaires i Venedors de les Balears el va nomenar «Firaire d'Honor» i se li feu entrega d'un diploma, en atenció a l'ajuda que donà en el canvi d'emplaçament del Mercat de s'Arenal, com a funcionari i des dels

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

• Idò sí, les notícies són que les taquilles dels cines on es projecta *El geperut de Notre Dame* són molt superiors a les taquilles dels cines on es projecta *El jorobado de Notre Dame*. Això, a Catalunya Principat, on aquesta pel·lícula de Disney s'ha estrenat simultàniament en català i en espanyol. I és que la gent tria la llengua del país sempre que pot. Això ho haurien d'entendre els empresaris de cinema i de mitjans de comunicació en general de Mallorca, que pareix que encara viuen a l'època feixista, quan el català estava terminantment prohibit.

• A propòsit, hi ha patriotes mallorquins que retreuen als alemanys que fossin feixistes durant dotze anys, però no retreuen als espanyols que fossin feixistes durant quaranta anys i escaig. Sempre pensaré i diré que els alemanys —els qui habiten a Mallorca— són molt més demòcrates, i bones persones, que els espanyols i que els francesos. Que en vinguin molts, d'alemanys, a Mallorca, ells ens ajudaran a assolir la nostra independència.

• A Son Sant Martí es va celebrar

el passat dissabte dia 14 un sopar de germanor entre els afiliats i simpatitzants d'UIM-UM. Més de 500 persones, pagant cadascú el seu sopar, es varen reunir a taula envoltant en Jaume Perelló (cap de llista i pròxim batle de Muro el proper mes de juny) i na Maria-Antònia Munar (presidenta d'UM i del Consell de Mallorca), Fora dels discursos polítics, la tònica dels parlaments es va centrar en la felicitació de les festes en un ambient totalment distès i de companyonia. L'acte va ser organitzat pel comitè local, que comptà amb la col·laboració d'un bon grapat de persones engracades en el projecte nacionalista. Els assistents brindaren per les festes de Nadal i es va recordar que al proper acte ja es comptarà amb la batlia de Muro. La festa va acabar als acords de l'himne de Mallorca, que es va cantar amb solemnitat i sentiment.

• BOICOT AL GRUPO Z! Aquests granhispanics del Grupo Z (que controlen diaris, *Interviú*, etc.) es dediquen a desprestigiar la llengua catalana i a donar volada als prejudicis dialectalistes («Divideix i venceràs»). Es mereixen

El passat dia 16 de desembre hi hagué assemblea general ordinària de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca a Sant Joan. Tant la directiva —molt rejevenida per cert— com els directors de la cinquantena de publicacions que formen part de l'associació es mostraren molt crítics amb les institucions balears i mallorquines que de cada dia ens ignoren més. En aquest mateix número podeu llegir l'editorial conjunta que parla d'aquest tema.

el nostre més contundent rebuig, aquests colonitzadors de baixa estofa. Arruix i boicot al Grup Z.

• CANYA A LA COPE! Si voleu protestar contra la cadena anticatalana i ultra COPE (un escàndol, si tenim en compte que depèn de la Conferència Episcopal Espanyola, en darrer terme), podeu fer-ho per internet a «<http://www.cope.es>» (telèfon 91 309 00 00).

Us suggerim de transcriure'ls (traduïts si cal) alguns articles significatius de *L'ESTEL de Mallorca*. A veure si aquests Torquemades se n'assabenten!

• Els reis d'Espanya parlen en privat entre ells en anglès. Ho ha dit la reina Sofia. Bé pel rei italo-francès i la reina grega, sobirans (de la mà d'en Franco) d'Espanya!

• La pel·lícula *Lengua asesina* deu anar dedicada al castellà i a la llengueta de n'Ansón.

• El banc ultraespanyol Central-hispà ha tret una propaganda on apareix una de les dèries del bufanúvols del seu director general: «No sabemos si en el futuro se hablará una sola lengua», diuen aquests fatxes ultravetònics. Ja els

agradaria que tothom parlàs la *lengua del Imperio* i marcar la «ñ» al braç de les llengües exterminades per la seva *lengua asesina*.

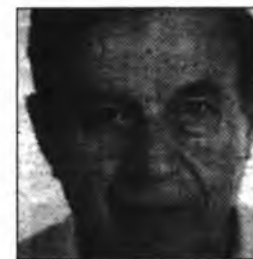
• Tanmateix, tenen poc futur els castellans amb una «ñ» que no surt als teclats de cap altre lloc del món que no sia l'univers hispà. Arribarà que només es podran comunicar amb els pobles tercermundistes del centre i del sud d'Amèrica.

• L'equip de govern de la ciutat de Castelló va acordar el passat 20 de setembre batejar tres noves places de la ciutat amb el nom de tres ministres de la dictadura franquista: Serrano Suñer (ministre del Movimiento de Falange), Herrero Tejedor (ministre secretari general del Movimiento) i Virgilio Oñate; com es pot veure tres notables feixistes. Ben mirat, devora aquest feixistes del PP valencians, els nostres *peperos* són uns sants!

• Al núm. 531 de la revista femenina *Mia* llegim que les sectes més perilloses que pul·lulen per ací són: Iglesia Universal del Reino de Dios (sota diversos noms), Nueva Acrópolis, Mon,

HAN DIT
HAN DIT
HAN DIT
HAN DIT

Miquel Julià: Els alemanys no ens desposeeixen de la sobirania ni ens obliguen a parlar la seva llengua; els espanyols, sí. Ens obliguen al castellà per llei, per ordenament i per asfíxia. (...) Desterrau de Mallorca la llengua importada i imposada pels espanyols (és una afalagadora suposició) i els alemanys residents parlaran en mallorquí.

M. JULIÀ

ΩΩΩ

Joan Riera: O Verger i Matas fan via per retirar «l'amo», que no vol partir ni a canonades, o Soler organitzarà una escissió de les que marquen època i els muntarà un calvari fins a les autonòmiques de 1999.

ΩΩΩ

Pere Sampol: El català és la llengua de Mallorca. La realitat econòmica de les illes és típicament colonial.

ΩΩΩ

José Agustín Goytisolo, escriptor: Espanya ignora la poesia catalana.

ΩΩΩ

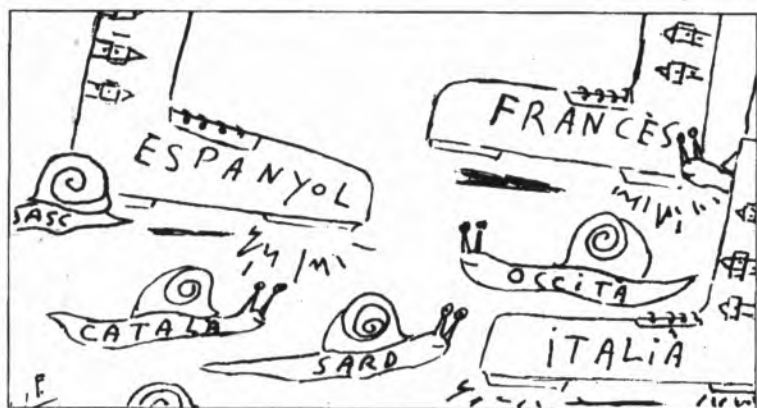
Editorial de *Diari de Balears*: Abel Matutes és un illenc desclassat, desmemoriat i que viu d'esquena a les illes. Si aquests són els nostres representants a Madrid i a Europa, ha arribat el moment de pensar si per a aquest viatge fan falta maletes.

ΩΩΩ

Antoni Vidal, escriptor: Si no voleu tornar a les cavernes del segle XIX i dels inicis de la qüestió social, no escolteu segons quins programes de la Cope ni intenteu llegir alguns articulistes de l'ABC, d'El Mundo o de les revistes econòmiques.

ΩΩΩ

Joan Maria Pujals, conseller de Cultura de la Generalitat: La plenitud nacional de Catalunya és inseparable de la llengua.

GRAN FESTA CULTURAL

A SA POBLA

MÚSICA (AL-MAYURQA)

POESIA (M. LÓPEZ CRESPI)

PINTURA (ESPERANÇA MESTRE «BALUTXO»)

«ES CAVALLETS» (Plaça Major)

DIA 10 DE GENER (DIVENDRES) A LES 20:00 H.

NOTA: Com a conseqüència del rebombori causat per les columnes Han dit..., De bona font, Sabieu què...?, Forasterades, Pugen i Davallen, i davant possibles demandes judicials, d'ara endavant es responsabilitzen d'aquestes seccions Josep Palou i Jaume Sastre.

E P ! !

**PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ,
A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR**

**En Jaume Joan i Bover
ho cura quasi tot**

El trobareu al carrer de Joan Alcover, 10

Tel. 46 44 00 Ciutat

Les bases d'Unió Valenciana donen l'esquena al supergonella Lizondo i recolzen la decisió del gonella més conciliador Villalba d'expulsar-lo. A la fotografia veim en Lizondo que, acabat el seu discurs a l'assemblea del partit, evita mirar en Villalba i els seus, que el miren de coa d'ull. Des de Mallorca, veim amb simpatia com cauen els gonelles i puguen al poder aquells que no ho són, o que no ho són tant. Recordem que en Lizondo és el fundador d'Unió Valenciana, un partit que -llevat del gonellisme- s'assembla molt a Unió Mallorquina.

Niños de Dios (sota diversos noms), Cienciología i Hare Krishna. N'hi ha moltes més, és clar. Si veieu algú amb corbata i jaqueta parlant foraster i parlant de terrabastalls apocalíptics, quasi segur que és algun pobre sectari. Anau amb compte i peus de plom. Si teniu familiars o amitats captades per sectes destructives, podeu demanar ajuda i assessorament a AIS (Pro-Juventut) 93 201 48 86. Ah!, i heu de saber que les sectes quasi sempre parlen la «*lengua del Imperio*», perquè són també eines de la perversa colonització hispànica.

• La divulgació que els mitjans de comunicació fan del fenomen de les sectes coercitives evita que continuï augmentant el nombre d'adeptes a aquests grups, segons el professor titular del departament de Psicologia Social de la Universitat de Barcelona, Alvar Rodríguez Carballeira.

• L'Alemanya nazi va blanquejar, a través del Banc Nacional Suís, 100 milions de dòlars -el valor actual superaria els 1.000 milions de dòlars- que havien estat robats a Europa per les seves tropes, i aquests doblers foren reexportats a través d'Espanya i Portugal

durant la II Guerra Mundial, segons un document divulgat la setmana passada pel Congrés Mundial Jueu. Segons aquesta notícia, l'Estat espanyol fou còmplice de l'Holocaust nazi.

• Astorats quedaren els generals espanyols dels tres exèrcits presents a la festa de la Constitució quan sentiren la delegada del Govern espanyol, na Catalina Cirer, que va dir que la utilització de les armes en la defensa nacional ja és un fet que perd el seu sentit. Efectivament, l'exèrcit del futur serà el de la Comunitat Europea. Totes les nacions que la integren, hi tindran els seus soldats i comandaments. Els actuals exèrcits desapareixeran per donar pas a l'exèrcit de tots els europeus.

• És ben necessari que -com ha demanat l'OCB- es faci una campanya de difusió de la realitat balear entre la població alemanya i anglesa que habita entre nosaltres. Aquesta gent ve aquí i va a escola de castellà, perquè no sap que aquí es parla català. Si de bon començament sabés la nostra realitat nacional i lingüística, aprendrien català. A propòsit: sabieu que un 80% de les visites que faig a comerços o indústries amb pro-

pietaris alemanys, aquests se subscriuen a *L'ESTEL de Mallorca* i que molts hi posen anuncis. No podem dir el mateix dels empresaris mallorquins, sobretot de s'Arenal, que no tan sols no se subscriuen ni posen anuncis, sinó que telefonen als nostres anunciants i els adverteixen que els retiraran les seves comandes si veuen més anuncis a aquesta revista mallorquina. Fins i tot, fa un parell d'anys, enviaren una circular als nostres anunciants amenaçant-los si continuaven anunciant-se en aquesta revista. Quintacolumnistes traïdors!!! Però, avui, comptam amb 30.000 alemanys, 10.000 britànics i molts de castellans i andalusos que donen suport a aquesta revista, i donaran suport, quan sia l'hora, a la independència d'aquesta terra, que és la seva.

• Recomanam la lectura de *Les normalitzacions reeixides*, l'obra

que en Bernat Joan i Marí va presentar la setmana passada a la llibreria Quart Creixent, a Ciutat. Us aixecarà l'ànim i us demostrarà que és possible normalitzar la llengua catalana a ca nostra.

• Tanmateix, sense independència (en diuen sobirania), no hi ha normalització possible.

• A Varsòvia, els anys 1902 i 1903 es feren vagues lingüístiques a les universitats: quan la classe era en rus, tots els estu-

dants sortien, quan la classe era en polonès, s'hi quedaven. Aquesta lluita es va guanyar. Un exemple a seguir, tant pels estudiants, com pels parroquians de les esglésies, dels partits polítics, de tots aquells llocs on s'empra la llengua espanyola, que són molts.

• El Molt Honorable Senyor Jaume Mates, president de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, va fer una entrevista a l'economista Miquel Alenyar, que va sortir publicada a la revista *Brisas* dia 8 de desembre. Traduïm: «Jaume Mates: Quins desequilibris de les illes són per a vostè més notables?»

Miquel Alenyar: El més notable de tots és el que hi ha entre les necessitats de prestació de serveis públics i la manca de finançament. Si veim la balança fiscal ens adonam que Balears va aportar, en 1995, un 6'6% del seu PIB al conjunt de l'Estat en concepte de solidaritat, mentre que els bascos aportaren un 1%, i a canvi d'aquesta solidaritat excessiva, que per això mateix no és solidaritat, sinó una altra cosa (1), tenim un dèficit de finançament públic que posa en un compromís la nostra capacitat de competir.» (1) Nosaltres a aquesta altra cosa li deim espoli.

• Em va sorprendre ben agradablement que vingués a la redacció de *L'ESTEL* una funcionària mallorquina a arreglar una avaria de telefonos. Al meu comentari que quasi tots els funcionaris de Telefònica són castellans, va respondre: «Com que les oposicions es fan a Madrid, els castellans tenen més probabilitats que els mallorquins d'aconseguir un lloc de feina.» Una altra manera de colonització que empra Castella per sometra al nostre poble, vaig pensar jo. Ω

Josep A. Duran i Lleida (UDC): **Quan veig els partits estatals tan capaços d'unir-se contra Catalunya, penso per què els catalans no podem fer-ho.**

ΩΩΩ

Miquel Segura, escriptor: **Bé que ho sabíem que som un poble que sap treballar amb finor i saviesa, conrador de l'estètica i guardador de la qualitat. Però un esbart de betzols ens volen fer creure que només podíem ser cambrers i jardiniers i que no ens quedava altre remei que comprar-ho tot fora de Mallorca. Balear és la mostra viva i bategant d'un poble que conserva i enalteix de l'antigor i que, a més a més, se sap agrupar per oferir-la amb gràcia.**

M. SEGURA

ΩΩΩ

Francesc Cabana, economista: **L'espionatge industrial té avui un nom basc: José Ignacio López de Arriortúa, l'exdirectiu de la General Motors americana, que el 1993 va ser fitxat per la Volkswagen com si fos Ronaldo.**

ΩΩΩ

Francesc Avellà, ecologista: **Es preparen agressions a l'interior de l'illa. Veig amb esperança l'arribada del Pacte de Progrés al Govern balear, simplement perquè fer-ho pitjor que el PP en temes de medi ambient és impossible.**

CARPINTERIA METÀL·LICA

JOAQUIM VERDAGUER, 26 B • 07600 S'ARENAL • PALMA • TEL. 49 25 72

TALLERES
TECNOMOVIL
REPARACION DEL AUTOMOVIL

J. A. Ibergallartu Titos

c/ Salut, 29 i 31, baixos • Tel. 44 17 01
07600 S'ARENAL (MALLORCA)

COMERCIAL

INSTAL·LACIONS SANITÀRIES • CALEFACCIÓ • GAS
VENDA I EXPOSICIÓ DE MATERIAL SANITARI

EXPOSICIÓ I VENDA: Carrer Formentera, 1
Tel. 44 26 20 / 44 25 02 • Fax 44 11 19
S'ARENAL (Mallorca)

Teresa Sureda, AJELC: Estam per la llibertat d'expressió i si alguna persona se sent ofesa, que es defensi o que calli, però que no recorri a altres organismes de pressió com pot ser l'AELC. Tot el món té dret a expressar-se lliurement.

ΩΩΩ

Nicolau Tous, nou president de la Federació Agrícola Ramadera Balear (FAGB): El Govern ha d'entendre que som una organització amb caràcter reivindicatiu i tenim l'obligació d'exigir el màxim en favor de l'agricultura i de la ramaderia. (...) No estaré empegueït de reconèixer que som mallorquí i pagès, cosa que avui pareix un insult, en haver d'exigir al Govern per dir-li que està obligat a mantenir l'agricultura i els agricultors, encara que sigui només per mantenir Mallorca i Balears netes i protegides.

ΩΩΩ

Antoni Mir, president de l'OCB: La Balanguera serà l'himne de tots perquè el seny s'imposarà i perquè Mallorca el necessita. Serà l'himne de tots perquè necessitam fer pinya, com a poble, per redreçar l'ús de la llengua i que se'ns respecti fora d'aquí.

A. MIR

ΩΩΩ

Jaume Santandreu, escriptor: 1. «Peperos»: si no matau l'aranya no acabareu d'espolsar terentines. Però, que són de males de matar les paparres. 2. Mirau per on, l'arròs brut no és menjador perquè només té gust de canyelles estantisses. 5. Tanmateix els aforismes antics sempre acaben complint-se. Ara en política i jurisprudència, impera el refrany: «Corbs amb corbs no es piquen».

ΩΩΩ

Antoni Perpinyà, president de Defesta: La cultura popular es mantindrà viva mentre el poble creï debat.

L'esperit republicà

Per una via catalana: En Martí Luter

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

Em referesc a la via catalana cap a la Independència. És cert que l'expressió pot semblar un xic tòpica. Pens que molts de lectors prudents consideren que de la Independència no es sent ni la remor llunyana. Que el PI i L'OLIVERA encara ni tan sols s'han sembrat. No he de ser jo que els digui que la **Independència Política** és pròxima. No és sobre la proclamació de l'Estat Català que vull parlar; ni tampoc de l'estratègia per a la consecució de l'Alliberament nacional. Allò de que vull tractar és de **la via catalana** en el sentit d'anar fent camí, un camí ample, a la construcció del qual poden participar les amples capes de la població catalana. Hi ha una via catalana contraposada a la submissió. Hi ha un diversitat de pràctiques quotidianes que, de fet, neguen la via, el camí, el moviment, l'esperança, l'acció. Per descomptat, pens que són desenes de milers els nacionals catalans que tenen voluntat manifesta de **fer camí** i que fan una pràctica que va a favor de **la via catalana**. La meva tesi és que si bé no podem proclamar la Independència política, sí, en canvi, som en condicions de fugir de la Ciutadella hispana.

Quant a la referència a En Martí Luter –Martin Luther, pròpiament– he de dir que:

Per suposat, el temps de reformes cristianes ja ha passat. La via catalana no té res a veure amb una via cristiana, pens. Per si convé, declar que no crec en Déu; més encara, que la noció de Déu és racionalment insostenible. No és l'ideari de teologia cristiana d'En Luter allò que m'interessa. Haurem de veure que la intervenció d'En Martí Luter al si del procés històric trasbalsà tot el panorama ideològic i polític d'Europa. En Luter era un fosc frare agustí de la ciutat alemanya de Wittenberg. L'obsessió del Luter jove era la idea de la salva-

ció personal, en el sentit de la dogmàtica cristiana. El Luter esdevingut home públic –a partir de la **il·luminació** de 1517– se sent ple de l'esperit de Déu; predica amb ardor el veritable camí de salvació del cristià. No té, ni se li acut, la idea d'establir un pla de Reforma de l'Església Romana. S'enfronta a Roma, no com a reformador eclesiàstic, sinó perquè considera que Roma és la negació del Crist. Les conseqüències històriques derivades de la seva acció s'han conegut com a **Reforma luterana** o **R. protestant**, però En Luter sempre es va negar a fer de Cap d'una Església reformada. **Ni tiara, ni honors ni riqueses perquè es va mantenir ferm en rebutjar les temptacions del Món.** Excepcional l'exemple de no acceptar honors i categories intel·lectuals o espirituals. Res de jerarquia de la Intel·ligència. Era el símbol viu de la destrucció de Roma –i de N'Aristòtil i d'En Tomàs–. La teologia luterana de la **justificació per la Fe** s'estenia com una taca d'oli per tota la Cristiandat. I, d'una manera immediata, esdevenia hegemònica a la major part de països germànics.

El pensament i l'obra d'En Martí Luter sobrepassa el marc estrictament teològic o religiós. Haurem de considerar que bona part de les seves tesis han passat a configurar el nucli d'allò que diem "el pensament modern". En Luter centra el seu esforç en la **comprensió** de la religió. Allò que més l'importa és **entendre. És un esforç intel·lectual el que fa.** A l'any 1517, ja ha arribat al seu propi alliberament de pensador cristià. Presideix una disputa "Contra Scholasticam Theologiam". No amaga el seu odi a N'Aristòtil. D'allà, el seu gest de clavar les seves 95 tesis a les portes de la catedral de Wittenberg. Volia transmetre als homes un poc de la febre sagrada que el devorava. Però una febre

que era de combat contra la mentida i de proclamació de la veritat. A 1523, dirà: "La fe és una cosa absolutament lliure. No es pot forçar els cors, ni tan sols amb sacrificis. S'aconseguirà, tot lo més, a constrènyer els febles a mentir, a parlar d'una altra manera de com pensen al fons de si mateixos". A 1520, crema a Wittenberg la butlla *Exsurge*; però, ja un any abans, a les **Resolucions de les tesis de Leipzig**, havia escrit: "Vull ésser lliure. No vull fer-me un esclau de cap autoritat, ja sigui la d'un Concili o la d'un poder qualsevol, o d'una Universitat, o del Papa. Perquè proclamaré amb confiança el que crec que és veritat, ja sigui dit per un catòlic o per un herètic; ja hagi estat aprovat o rebutjat per qualsevol autoritat".

S'enfronta a Roma perquè entén que Roma duu als cristians pels camins de la perdició. No s'atura a l'hora de denunciar el Papa com a l'Anti-Crist. I, per això el frare Martí excomulga el Papa, és a dir, el treu fora de la comunitat dels cristians. En Luter proclama la llibertat de consciència del cristià i la igualtat dels cristians. Mentre, alhora, denuncia el despotisme de Roma contra la llibertat i contra la veritat. Entén i declara la Inquisició romana coma abominació. És inadmissible pretendre posar mitjancers entre Déu i la persona individual. En Luter no solament blasma o fa proclames. L'única autoritat és la de les Sagrades Escripures. I ell mateix, en solitari, es posa a traduir la Bíblia a l'alemany. Cadascú, segons la seva consciència, ha d'interpretar la paraula de Déu. Contra l'intel·lectualisme, fa l'enaltiment del treball manual; i ell mateix es posa a treballar fent feines manuals del tot humils, i compartint les tasques de la llar. Fa un reconeixement raonat de la dona, dels plaers de la vida, del dret al sexe, en contra de l'espiritualis-

me, de l'ascetisme, de l'auto-repressió, dels silicis, dels dejunis i abstinències i de la repressió sexual. No se talla a l'hora d'alarbar les boneses del sexe.

La pregunta seria: i això què té a veure amb la via catalana de què parlàvem? Podem constatar que la gesta d'En Luter representa un arquetipus de victòria del poder espiritual contra el Poder material. No hi ha debat intel·lectual entre En Luter i els representants de Roma. El Bisbes, els Inquisidors, les Universitats, i el Papa mateix no pretenen el diàleg sinó la destrucció de Luter. El Poder material no argumenta, sino que mata. Les Universitats estaven des de sempre absolutament controlades pel Papa. Els bisbes i les ordres religioses es repartien les càtedres, no sense batalles acarnissades. I, et aquí, que el Papa es sentí vençut pels arguments d'En Luter. Tot i els seus quaranta mil teòlegs i l'assistència de l'Esperit Sant, el Papa defugí el combat intel·lectual contra En Luter. El Papa i els seus cardenals degueren pensar que serien vençuts per la paraula d'En Luter. El Poder material sempre fa el mateix: molesta, coacciona, perturba, acusa, amenaça, margina, desqualifica, escampa mentides, processa, castiga, multa, empresona, excomulga, condemna a mort, executa –si pot–. I abomina de la veritat.

Al proper article, haurem de veure alguns aspectes sorprenents de la notable feblesa d'un Poder material tan gran com era el de Roma al segle XVIè, i quines varen ésser les claus de la victòria contra el Poder. Hem de considerar que la via catalana és el camí de la veritat, i és el combat contra el Poder material de l'oligarquia, un Poder que és realment enorme. Ω

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

SI T'HA AGRADAT AQUEST REVISTA

NO ET TALLIS I TELEFONA AL

26 50 05

I LA T'ENVIAREM CADA QUINZE DIES

Dignitat Nacional

Si la gent dels Països Catalans, els dits nacionalistes, esmerçassin sols una mica de temps, diners i esforços per la nostra dignitat i llibertat, atenyíem ràpidament la nostra independència. Possiblement, sols amb la pela del fixatge d'en Ronaldo, ben invertit, n'hi hauria prou. A Mallorca, la premsa comarcal és un mur de contenció a les menjades de cap espanyolistes (al País Valencià aquesta premsa comarcal no existeix, i hom ho nota). Però els pobles en decadència —com els d'Europa— tenen un desfasament fort entre la capacitat econòmica (alta) i la capacitat políticomilitar (baixa). A ca nostra, ho comprovam dramàticament: els Països Catalans són quasi gegants econòmics, però nans polítics (i militars), i açò demostra el nostre panxacontenisme, indisciplina i covardia. Les sucursals espanyoles a ca nostra és allò més gros en aquest desfasament: ens inutilitzen políticament per a dessucar-nos econòmicament. Sols que la decadència espanyola és més forta encara que la catalana. És l'única esperança a l'horitzó per a la nostra llibertat. Per aquest camí podríem esdevenir lliures dels espanyols, però no dignes de la nostra llibertat. Becam massa, quan a esforç i patriotisme, els catalans. El cas més dramàtic i depriment és el del País Valencià: una mena de sala dels horrors dels doctors Mengeles espanyols. Hi són els amos. **Jaume Tallaferro** Ω

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

Unió Mallorquina amb els productes de la nostra terra

Des d'Unió Mallorquina ens felicitem per la campanya que ha posat en marxa el CIM per tal d'estimular el consum de productes de la nostra terra.

Ja fa temps que venim apostant pel consum preferent de productes mallorquins, tant hortofrutícoles i ramaders com artesanals i industrials, i així ho hem fet constar en distintes campanyes que la mateixa UM ha llançat.

Hi ha molts de motius que aconsellen el consum de productes autòctons. De cara al consumidor, i per la qualitat de les fruites i verdures, són obvis els avantatges dels nostres productes. No perquè la qualitat en origen sigui millor o pitjor, simplement pel temps transcorregut des de la collita fins al moment del consum. El productes mallorquins arriben més frescs als consumidors.

També s'ha de tenir en compte, a nivell d'estratègia econòmica per Mallorca, la importància que té disposar d'un sector primari fort. La potenciació d'aquest sector només la pot motivar el consum prioritari de productes Mallorquins a la taula de cada dia

i de cada casa. Aquest és el primer pilar sobre el que es podrà construir una futura xarxa productiva que pugui arribar a abastar, per exemple, el sector turístic de qualitat.

En algunes ocasions s'ha intentat començar la casa per la teulada en aquest terreny, com en tants d'altres. No serveixen de res els grans anuncis propagandístics que apunten cap a fer campanyes per promoure el consum de productes autòctons dins el sector turístic. La producció i estructura actual de la indústria ramadera i agrícola no suportaria, ara per ara, haver d'abastar l'hostaleria.

La millor manera de començar és deixant de banda els actes propagandístics i prendre mesures de base; primer posar els fonaments i ja pensarem més tard a fer la teulada. Els fonaments de l'agricultura i ramaderia de Mallorca passen pel consum domèstic dels seus productes i, per això, des d'Unió Mallorquina felicitem la iniciativa promoguda des del Consell Insular de Mallorca per estimular aquest tipus de consum. **Unió Mallorquina** Ω

Creació d'una Junta Local de Turisme a Andratx

Unió Mallorquina d'Andratx sol·licita la creació d'una Junta Local de Turisme o Patronat Turístic en base al compromís adquirit amb els nostres votants a les passades eleccions municipals i amb l'objecte que l'esmentat ens ha d'esser dipositari de les aspiracions i objectius de qualitat que es desitgen oferir, i de donar solució immediata a les necessitats actuals que pateix el turisme com a primera activitat econòmica del municipi. A més, per evitar la lentitud dels procediments burocràtics del municipi, que en moltes ocasions fan difícil donar resposta als problemes que es puguin crear, principalment pel que fa a promoció exterior.

Aquest Patronat Turístic, on estarien implicats els col·lectius relacionats amb el turisme del municipi, amb la finalitat de defensar el medi ambient i promocionar llocs d'interès paisatgístic i cultural, tindria absoluta autonomia de gestió, la qual cosa li permetria agilitzar la realització dels objectius de promoció turística i no es veuria afectada pels canvis polítics del municipi. **Unió Mallorquina, secretaria de Comunicació** Ω

Els comerços de Ciutat

Durant el mes de desembre la nostra Ciutat és esplendorosa. La il·luminació nadalenca dóna vida a les zones comercials i la vigilància policíaca s'intensifica de manera notable, però la resta de l'any, què passa?

Des d'Unió Mallorquina volem denunciar la manca de sensibilitat de l'equip de govern de l'Ajuntament de Palma cap als comerciants, la seguretat ciutadana i les barriades de Ciutat.

La resta de l'any, la presència policíaca es detecta molt els matins, precisament quan és menys necessària. Però a partir de les sis del capvespre no hi ha ningú que sia capaç de passejar per les barriades de Ciutat.

Ara és l'hora de recordar que, la resta de l'any, els comerços s'han convertit en veritables búnkers per mor de la manca de vigilància i la mala il·luminació dels carrers. **Unió Mallorquina** Ω

Transparència en la venda d'Agama

Atès que s'ha fet pública l'adjudicació, mitjançant concurs, de la central lletera Agama, Unió Mallorquina exigeix del Govern Balear una total transparència en el procés que s'enceta a partir d'ara per resoldre aquesta operació. Des d'Unió Mallorquina reclamam que la firma del contracte de venda d'Agama es faci amb llum i taquígrafs per evitar tornar a repetir la tradicional mala gestió que ha fet del Govern del «Partido Popular» en totes aquelles àrees que ha tocat, com per exemple l'operació Barco.

Per altra part, ens felicitem que l'adjudicació d'AGAMA hagi estat a una empresa mallorquina, tot i que hagi estat així per la millor oferta d'aquesta empresa.

Finalment caldrà saber la situació en què quedaran els assessors i càrrecs que el «Partido Popular» té col·locats dins Agama. **Unió Mallorquina** Ω

Diferents paraules trobades al diccionari «Uteha»

Fullejant el diccionari «Uteha», he vist aquestes paraules que m'agradaria comentar:

Traïdor, renegat, botifler, judes: El delictes més vil que existeix, el comet aquell qui trenca la fidelitat o lleialtat (a la llengua, a un poble etc.)

Colonització: Acte pel qual un porció de súbdits es trasllada o és enviada a un territori conquerit o sotmès (imposant la seva llengua, cultura, etc.)

Sotmès/a: Home o dona que està sota el domini d'altres. (Exemple: valencians sota el domini dels castellans.)

Subjugat, humiliat, dominat, anorreat, robot: Persona humana que actua igual que una màquina, o bé una màquina que actua com una persona humana.

Emigrant: El qui per motius no polítics abandona el seu propi país per residir a un altre. (Per regla general s'integra amb facilitat.)

Senyor Martín Seco: Segons vostè va venir a aquesta terra amb el fusell a la mà. Podríem dir que, malgrat el temps transcorregut, vostè encara s'ufana de ser un terrorista, que, com els llops, iguals a la seva raça, sap que no el segrestaran (presó, que és allà on hauria d'estar per ser un pervers colonitzador que ens tracta, als valencians, com a esclaus). Vergonya per a vostè. Però encara podria ser pitjor. Podria ser un traïdor, cosa que no és. **Josep Casalta i Casesnoves** Ω

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

IMPRENTA

Graphic Art

Carretera Militar, 208 • 07600 S'ARENAL (Mallorca)
Tel. 26 89 64 (2 línies) • Fax 26 65 09

TALLERS

Sampol

S'ARENAL

**Reparació d'Automòbils
Servei de Grua**

TALLER: Canonge Mateu Rotger, 9
Tel. 26 41 93 • Particular 74 31 22

Foto-Estudi

Miquel

BONES FESTES

c/ Quarter, 25
Tel. 26 18 05 • 26 97 48
07600 S'ARENAL • Mallorca

Richard Brason, el podrit especulador i propietari de Virgin Records, de l'hotel La Residència de Deià i que vol urbanitzar part de la serra Nord de Mallorca, es va travestir de novia per presentar la col·lecció de vestits de novia *Virgin Bridi*.

ΩΩΩ

El PP de Cort es va gastar 3 milions de pessetes en flors de Nadal per decorar els edificis municipals.

ΩΩΩ

La policia forastera durant el mes de setembre tan sols fou capaç d'aclarir un de cada 10 robatoris. Segons fonts sindicals, aquesta ineptitud extrema és a causa de la mala coordinació i de l'escassetat de recursos.

ΩΩΩ

L'espanyolista i mallorquí emblanquinat, Gaspar Sabater, més conegut per **Gaspar Zapatero**, l'altre dia treia saboneta contra el **Lobby per la independència** atès que aquesta organització s'havia solidaritzat amb els estudiants de Felanitx agredits ignominiosament per la Guàrdia Civil comandada per la virreina del PP, Catalina Cirer. Gaspar Zapatero està casat amb la germana del batle de Felanitx, Miquel Riera; un batle que fou còmplice de l'agressió dictatorial contra els estudiants.

ΩΩΩ

El sopar del **Lobby de dones** d'enguany va ser, en opinió de bona part dels assistents, patètic. Exceptuant la representant del col·lectiu d'infermeres guanyador del *Premi Olímpia* (el positiu) i de la presidenta del Lobby, **Esperança Bosch**, la resta de parlaments i d'actuacions varen fer-se en foraster.

ΩΩΩ

El sopar va ser dolent, l'ambient gelat (hi havia gent sopant amb guants), i les «actuacions espontànies» vergonyants (recital de «*ripios*» forasters dignes d'Alfonso Ussía). En una paraula, un vertader desastre que motivà que moltes persones assistents jurassin que no hi tornarien mai més.

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). III part

La transició i la provada inoperància de l'Assemblea Democràtica de Mallorca

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Unes «instàncies unitàries» molt especials

Les diverses «instàncies unitàries» de les Illes —que no eren tals «instàncies unitàries», car no incloïen, per exemple, els trotsquistes illencs, els consellistes de l'OEC i les Plataformes i Comissions Obreres Anticapitalistes, la CNT o multitud de grups cristians antiburgesos— es dedicaven més que res a una feina de tipus intern o, les més actives, a enviar cartes als diaris protestant d'alguna malifeta municipal o a fer rituals recollides de firmes.

El març de 1972, a Palma es va constituir una anomenada *Taula Democràtica* que afirmava lluitar per les llibertats polítiques. Més endavant, arran del diktat carrillista de constitució de les *Juntas*, es muntà un fantasmal organisme unitari dirigit per aquest partit. S'ha de tenir en compte que d'ençà la proclamació de la política de reconciliació nacional amb els vencedors de la guerra civil (els feixistes) i l'abandonament de qualsevol relació amb el leninisme (ni que fos verbal), el PCE de Santiago Carrillo feia tot el que podia per controlar el moviment popular i escapar-lo de qualsevol component veritablement anticapitalista i revolucionari.

Anys endavant, amb l'acceptació de la monarquia reinstaurada pel general Franco i amb la negativa que la Constitució reconegués el dret d'autodeterminació de les nacions oprimides, quedava ben demostrat on volien arribar, de veritat, les presteses «instàncies unitàries» teledirigides per carrillistes i apressats franquistes de circumstàncies.

Un grup de pressió cultural, amb una certa transcendència pel que fa a la recollida de firmes per problemes puntuals (contra l'actuació de l'Ajuntament respecte al Parc del Mar) fou el conglomerat reunit entorn del nom *Tramuntana*.

Aquest grup cultural —que no va protagonitzar cap acció autènticament antifeixista en el carrer ni, molt manco, dirigí cap vaga contra l'explotació capitalista— estava compost en la primera per persones com Josep Melià, Antoni Alemany, Carlos Usúa, Fèlix Pons, Antoni Tarabini, Lluís Matas, Ferran Porto, Ma-

En la lluita per l'autodeterminació, la república socialista i el poder dels treballadors i en contra dels pactes amb el franquisme destacaren (entre molts d'altres) els militants comunistes (OEC) —d'esquerra a dreta i de dalt a baix— Antoni Pons, Paco Mengod, Francesca Velasco, Àngels Roig, Maria Vilches i Gaspar Jaume.

nuel Mora (home d'honoradesa fora mida), Ramon Esteban, Bartomeu Garí, Francesca Bosch, Miquel Rosselló i Pere Morey, entre d'altres.

Tramuntana, com a grup d'opinió, decidí publicar una sèrie d'articles a *Diario de Mallorca* i, entre discussions internes, articles a la premsa i les recollides de firmes, passà a millor vida quan fou substituïda per la *Junta Democràtica* carrillista.

La provocada inoperància de l'Assemblea Democràtica de Mallorca

El franquisme reciclat continuava endavant amb la seva ofensiva de reformar-se per a romandre en el poder. Josep Melià, aleshores mà dreta d'Adolfo Suárez, Jefe del Movimiento, escrivia, tot elogiant la maniobra reformista dels franquistes en el llibre *¿Qué es la reforma política?* (La Gaya Ciencia, 1976): «Suárez ha comprendido perfectamente que su papel consiste en desbloquear el sistema constitucional franquista. En quitarle su rigidez, su carácter pétreo e inflexible. En hacer posible la redacción de un texto constitucional único, ajustado a las necesidades de una Monarquía constitucional» (Pag. 36).

La reforma constitucional del franquisme, seguint la seva pròpia «legalitat» havia de ser aprovada pels pobles de l'Estat mitjançant un referèndum. En aquest referèndum es demanava si s'acceptava que fossin els mateixos

franquistes reciclats qui dirigissin el procés de canvi polític. Indiscutiblement l'oposició —de paraula— optava per l'abstenció. Però una abstenció dominada per una gran por. Por de que les accions decidides del poble treballador vers la llibertat i la independència dels pobles oprimits poguessin posar en qüestió la dominació burgesa damunt del poble.

Es predicava a favor de l'abstenció, però no es portava endavant cap acció decidida i eficaç per a anar acabant amb la dictadura feixista.

Boicot actiu contra la maniobra dels feixistes reformats

Els revolucionaris, al contrari, exigíem un boicot actiu contra la maniobra antidemocràtica dels feixistes reformats. La batalla es va portar dins els fantasmals organismes unitaris i en el carrer.

Partits d'esquerra conseqüent —en aquella concreta conjuntura— que formaven part de l'ADM eren el PTE, el MCI i el PSAN. No hi era l'OEC, que no s'hi va voler integrar mai a causa de la manifesta inoperància política d'aquest organisme muntat exclusivament per a la simple discussió sense contacte amb l'ambient combatiu del carrer.

Aquesta inutilitat absoluta per a la lluita era prou coneguda a nivell de les Illes, i la premsa sovint se'n feia ressò. De cara d'anar unificant estratègies contra la maniobra de consolidació monàrquica, els partits autènticament

d'esquerres integrats dins l'Assemblea de Mallorca denunciaren públicament aquesta situació.

El *Diario de Mallorca*, amb gran titulars a la pàgina 17 del dia 11 de desembre de 1976, i sota la signatura de la periodista Beatriz Iraburu, escrivia: «Inoperancia de la Asamblea Democrática de Mallorca. PSAN, PTE, MCI y OICE unes sus estrategias de cara al referéndum». Després explicava:

«La última vez que la Asamblea Democrática de Mallorca consiguió reunir al menos a los representantes de los dos tercios de los grupos integrados en ella —lo cual significaba tener quorum y poder tomar decisiones—, prefiguró lo que iba a ser su campaña ante el referéndum. Luego, el aburrimiento, la inercia o los intereses de partido hicieron que aquella campaña cayera en el olvido, incluso por algunos de los grupos que la habían propugnado.

«La Asamblea Democrática de Mallorca no ha adoptado ninguna postura conjunta de cara al referéndum y, si la han adoptado, el hombre de la calle no se ha dado cuenta. ¿Qué hay de aquellos actos públicos que decidieron celebrar? A seis días del referéndum, podemos asegurar que la ADM no tiene nada previsto».

Més endavant la mateixa informació continuava explicant: «PSAN, PTE, MCI y OICE seguirán una estrategia común de cara al referéndum» i analitzava l'enèrgica resolució d'aquests partits davant la inactivitat de l'Assemblea: «El PSAN explicó que per primera vez, una serie de partidos de izquierda coinciden en proponer juntos una protesta enérgica por los represaliados que ahora están en la prisión de Palma, así como una campaña activa para defender la abstención en el referéndum.

«Para estos partidos, el referéndum no es más que una maniobra del Gobierno para dar continuidad al régimen y poder mantener sus mismas estructuras variándolas un mínimo. Señalaron también que existe una contradicción entre hablar de democracia como lo hace el Gobierno y no dar oportunidad a todos los partidos a que se expresen libremente. Los grupos políticos que tienen una línea revolucionaria y obrera están siendo perseguidos; y si queremos

una prueba, ahí está el hecho de que dos de los cuatro partidos que convocaron la rueda de prensa tengan militantes en prisión.

«El PSAN dijo también que, desde hace un mes, la Asamblea Democrática de Mallorca es un organismo muerto, un organismo que no funciona».

La crítica dels revolucionaris a la provada inutilitat de l'ADM continuava en aquests termes: «Dado que la ADM ha hecho un boicot tácito a la campaña pro-abstención al referéndum, el PSAN, el PTE, el MCI y la OICE han decidido hacer la campaña por su cuenta: como primer paso, han solicitado del Gobierno Civil autorización para celebrar el día 14, a las 7,30 de la tarde en la Plaza de España, una concentración pacífica en la que se hablará de la necesidad de una amnistía total y de la abstención en el referéndum. Además, van a editar cincuenta mil hojas defendiendo la postura abstencionista que serán repartidas directamente a los sectores populares. El representante del MCI dijo que vamos a tomar la palabra al Gobierno y vamos a informar al pueblo».

Per aquelles mateixes setmanes del mes de desembre de 1976, al costat de les accions conjuntes entre PSAN, PTE, MCI i OEC (els trotsquistes del PORE, els anarquistes, munió de revolucionaris independents feien també tot el que podien contra la maniobra continuista del règim), també el PCE (ml), de tendència pro-albanesa, feia sentir la seva veu amb una octaveta repartida essencialment per els hotels de s'Arenal, Sont Gotleu, s'Indioteria, Son Cladera i centre de Palma, que deia:

«EL REFERENDUM DEL PUCHERAZO

La llamada Coordinación Democrática compuesta por fascistas notorios, ex-ministros franquistas, carlistas, socialistas de etiqueta y de salón, carrillistas y su séquito de oportunistas, pretenden estar negociando con el Gobierno las condiciones del referéndum y sobre las proyectadas elecciones legislativas. Una vez más, reaccionarios y oportunistas tratan de dar gato por liebre al pueblo. Nunca se ha visto en ningún momento ni lugar, negociar sin contar con fuerza real para ello. Y ¿qué fuerza tiene esa oposición que negocia con una Monarquía fascista, aferrada al poder, apoyada por los yanquis y por toda la reacción mundial? El único sector de ella que en realidad tiene fuerza concreta es el de los Ruiz Giménez, García Trevijano, etc., que cuentan con sus bienes de miles de millones, con sus múltiples relaciones — las altas

esferas de la economía y la política del régimen del que nunca han dejado de formar parte. Pero los Santiago Carrillo, los Felipe González, y la morralla de comparsas circunstanciales, sólo tienen la fuerza del tiempo que dure el engaño por su parte ante las masas que pretenden controlar».

Finalment, el full dels comunistes-estalinistes del PCE(m-l) finia amb aquestes consignes: «BOICOT ACTIVO CONTRA EL REFERENDUM, MOVILIZACIÓN DE TODO EL PUEBLO CONTRA EL MISMO, LUCHA SIN CUARTEL POR TODOS LOS MEDIOS CONTRA LA MONARQUÍA FASCISTA, CONTRA LA DOMINACIÓN YANQUI».

El començament de la desfeta d'aquests organismes "unitaris"

Totes les provatures culturals i polítiques d'aquests «organismes unitaris» començaren a fer aigua quan el règim, després de la mort del dictador, orientat i aconsellat pel Departament d'Estad nord-americà, anà avançant fermament en el camí de la reforma.

El dimarts 15 de març de 1977, els diaris i tots els mitjans d'informació burgesos al servei de la maniobra de consolidació monàrquica i capitalista informaven que: «A Madrid, sota la presidència d'Adolfo Suárez, s'ha reunit el Consell de Ministres en el palau de la Moncloa. El govern, en compliment del mandat contingut en la llei fonamental per a la reforma política, ha aprovat un decret llei en què es contenen les normes electorals que han de regular les primeres eleccions per a les futures corts espanyoles».

La llei electoral, feta a imatge dels franquistes i sense quasi cap tipus d'oposició dels falsos rupturistes (especialment PSOE, PCE, Pujol, PNB, etc, etc), fou publicada en el BOE de Madrid, número 70, del 23-III-77.

Les regles del joc de la futura democràcia —la llei electoral— les feien els hereus de Franco amb l'aprovació tàcita de PCE, PSOE i els partits burgesos. Més endavant s'ha sabut que la redactaren a porta tancada Adolfo Suárez (UDPE), Alfonso Osorio (UDE),

Landelino Lavilla (UDE), Ignacio García (UDPE) i Rodolfo Martín Villa (del SEU), tots cinc homes provinents del règim franquista, dos demòcrata-cristians col·laboracionistes i dos del Movimiento.

En la carrera vers la legalització, foren deixats de banda i venuts pel plat de lleties de les possibles poltrones, els partits maoistes i marxista-leninistes que participaven tant a la *Junta Democrática* carrillista com la *Plataforma Democrática* del PSOE. MC, PTE, ORT i OCE (BR), entre altres, foren abandonats a llur sort i s'hagueren de presentar a les eleccions amagats rere diversos tipus d'Agrupacions d'Electors.

OEC no participava en la Junta ni en cap altra fantasmada semblant. No ens vengué de nou aquesta nova traïció a la causa popular. Pel juny de 1977 ens presentàvem a les eleccions (més que res per a denunciar les mancances democràtiques de la reforma i fer propaganda del socialisme consellista) amb el nom de *Front de Treballadors*. A la resta de Catalunya, hi anàrem conjuntament amb el POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista) i Acció Comunista.

Una democràcia feta a mida dels hereus del franquisme

Aquesta oposició moderada, que al final no volia ni la República ni molt manco el socialisme, es va veure burlada pels franquistes reciclats que, implacablement, anaven dirigint la reforma del règim. Tots els condicionants imposats per les corts franquistes serien integrats en el text final aparegut en el BOE. Josep Maria Puig Salellas escrivia: «AP ha obtingut una llei electoral netament favorable, inclinada cap a les zones rurals i conservadores, en detriment de les urbanes i ideològicament més obertes».

Teníem doncs, amb el vist-i-plau de Carrillo, González, Pujol, el PNB i tots els centres de poder internacionals que els donaven suport, una monarquia segons la voluntat de Franco i unes eleccions segons l'esperit de Franco.

El sistema electoral seria el de

representació proporcional amb llistes bloquejades i tancades, la presentació de les quals es reservava als partits i federacions constituïts d'acord amb les normes reguladores del dret d'associació política, a les coalicions i a candidatures independents.

Recentment, Lluís M. Xirinacs, en l'obra citada, *La traïda dels líders (II)*, publicat per Llibres del Segle, explica a les clares les mancances democràtiques d'aquesta llei electoral enllestida pels franquistes que volien perpetuar-se en el poder amb unes altres camises que no fossin les blaves. Diu Xirinacs (pàgs. 207-208):

«Els candidats esdevenien presoners dels comitès centrals dels pocs partits guanyadors. Només calia a Suárez coaccionar aquests pocs partits. Només hi podrien participar els partits legalitzats per les autoritats judicials encara franquistes. Per a la distribució dels escons se seguiria la coneguda regla d'Hont, un altre atac a la democràcia que exclou els partits petits, evita la renovació dels partits en les Corts, impedeix que el petit pugui créixer (falta de respecte a les minories), perquè exigeix, si més no, el tres per cent dels vots emesos en la circumscripció, i reparteix els escons desigualment segons els vots obtinguts, talment que el meu vot a un partit pot anar a un partit totalment oposat al meu. La distribució d'espais televisius farà que la limitació de les intervencions dels partits de les nacionalitats pugui tenir com a conseqüència que els partits estatals els ofeguin.»

«Guanyarien les eleccions els més rics» (Xirinacs)

«S'imposà un senat retrògrad i conservador, que ni serviria de 'cambra de les autonomies', cosa que es criticaria en el futur. La circumscripció era la província, amb total falta de respecte a les demarcacions pròpies de cada nació de l'Estat. Dominaven numèricament les províncies conservadores. En totes aquelles amb un nombre d'escons inferior a sis el sistema esdevenia majoritari amb avantatge per al caciquisme local en zones encara amb molta mentalitat agrària tradicionalista. Se subvencionava la campanya amb diners de l'Estat només si es guanyava escó. Calia, doncs, avançar els diners i, si no es guanyava, carregar amb un deute que impedia successives representacions. En canvi, els guanyadors sempre es podrien mantenir en el poder. L'aportació de diners privats no era prohibida. Guanyaria el més ric o el que disposés d'amistats més riques. Les estadístiques ho corroborarien.» Ω

Seguim amb el sopar del Lobny de dones. A més de la «tradicional» plàtica de la inintegrable Taboada (quants d'anys portes vivint a la colònia Mallorca, filleta?), qui es va cobrir de «glòria», això per no dir una altra substància amarronada, va esser la imprevisible presentadora Mª José Rodríguez. Va confondre el nom de Cañellas (fins aquí perfecte) i el de la mestra assassina Margalida Fiol que va rebatejar com a Font.

ΩΩΩ

El sùmmum dels despropòsits va ser que fins i tot el nom del col·lectiu es va castellanitzar... en part. És a dir, durant el sopar les colonitzadores **Taboada & Rodríguez** es referiren sempre al **Lobby de mujeres**. En contrapartida, el premi negatiu el donaren a les empreses que discriminin la dona... però només de les Balears! ¿Han fet un estudi per assignar aquest premi racista? ¿És que no saben o no volen veure que la gran majoria d'empreses de les Balears que discriminin la dona són multinacionals o forasteres?

ΩΩΩ

El més curiós és que les persones que havien assistit l'any anterior al sopar del Portitxol s'omplien la boca de l'organització anterior. ¿És que han canviat les persones que tan dignament ho feren l'any passat? ¿Hi ha un «cop d'estat» al Lobby? ¿Las «mujeres» han assassinat les «dones»?

ΩΩΩ

És curiós que, a la llista d'agraïments, a les entitats que s'havien solidaritzat amb el Lobby de dones s'oblidàs fer menció al **SABEI** (que publicà el primer de tots els comunicats d'adhesió) al DM, *El Día, El País*) i del **Lobby per la independència**. ¿És curiós, és casualitat o és mala fe?

ΩΩΩ

Des d'aquí instam les valentes dones que, sens dubte, són majoria dins el **Lobby de dones** per tal que agafin les messions i fotin una cossa al cul a qui, defensant una causa justa i noble com és la de les dones, malmenen la nostra identitat oprimida per Espanya. En el **barco de rejilla** hi caben, sense distinció de sexe, totes les persones que contribueixen al genocidi lingüístic, cultural i nacional.

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA (1950-1970) III part

de **M. López Crespí**

Cada quinze dies a **L'ESTEL de Mallorca** (d'agost del 1996 fins a l'agost del 1997)

Per demanar números endarrerits, telefona al **26 50 05**

MAHATMA GANDHI, EL SEPARATISTA (i XXXI)

La mort de Ganhi i algunes opinions sobre ell

RICARD COLOM

El 3-6-1947 arribà el dia negre en què Clement Attles anuncià el pla de la partició de l'Índia. El Congrés i la Lliga musulmana l'acceptaren. Per a Gandhi, açò no fou pas una mesura política sinó una tragèdia espiritual. La mà assassina que li havia de causar la mort sols executà externament allò que ja li havia pres interiorment.

El 15-8-47, la diada de la independència, era a Calcuta, Bengala, per a lluitar contra els avalots. Dejunà tot el dia i pregà. Però a Calcuta esclataren nous enfrontaments sagnants. Llavors Gandhi decidí encetar un dejuni a mort per exigir l'aturada de la carnisseria. Obtingué

paraules de Gandhi se les havia endutes el vent, així que tornà a dejunar (13-1-48), fins el 18-1-48, quan li arribà la notícia que un comitè de pau format per totes les confessions havia signat a Delhi un acord en favor de la minoria musulmana. Però els fanàtics no es deixaven convertir i el 20-1-48 un adolescent llençà una bomba durant les pregàries, sense víctimes, però. Aquest noi era un fugitiu del Panjab, nord-oest entre Índia i Paquistán, anomenat Madan Lal; s'havia adherit a un grup radical segons el pensament de l'hindú Mahasabha sobre la superioritat i dret de dominació de l'hinduisme i consideraven Gandhi un traïdor. Els fanàtics

Gandhi sopà (llet de cabra, verdures, púding de fruita, de gíngebre, llima i suc d'àloe), tot xerrant amb en Patel. Tocaren les cinc i Gandhi, recolzat en les seves acompanyants es dirigí devers la plaça de les pregàries, on esperaven unes 500 persones. Quan arribà, tothom s'alçà i la gent s'empenyia, entre ells Nathuran V. Godse, un fonamentalista radical hindú que duia una pistola en la mà, el qual s'inclinà davant de Gandhi, qui s'encaminava cap al cadafal de fusta sobre el qual seia durant la pregària. Aleshores Godse barrà el pas a Gandhi i li disparà tres trets a boca de canó. El somriure amb què havia saludat l'aplec li morí

ra es dediquen a perseguir minories, com ara cristians. El grup que assassinà Gandhi i ara segueix atacant minories es diu Servidors de la nació.

Algunes opinions

«Quan estàvem enfeinats amb la lluita per la independència, Gandhi forní a la nació un idealisme de principi i elevà la política al nivell de l'ètica. Podia dir: «La política és un art noble que cada ciutadà ha de conrear.» Val això encara per a la política d'avui? No l'hem degradada completament? el 1947 Gandhi ja veia a les bestretes el que succeiria: «Tem que no sabrem conservar la llibertat guanyada.» Tanmateix, dubt força que Gandhi intuís que l'Índia lliure per la qual havia treballat incansablement, un dia esdevindria un baluard de traficants clandestins i polítics corruptes. Dissortadament és cert que l'Índia de Gandhi fou llançada al femer de la història de la manera més vulgar.» (Hen Barua)

«Aquest home volia l'impossible: fer política mitjançant la no violència. Va tenir un èxit absolut. Així, doncs, l'impossible ha esdevingut possible?»

1. Gandhi no volia cap violència física. Ell patí aquesta violència amb innombrables empresonaments, perills de mort i amb el seu assassinat final. No volia de debò cap mena de violència? Ací rau el *quid* de la qüestió. Per molt clarament i honestament que digués que volia convèncer, que volia convertir, posar-se d'acord amb l'oponent, en realitat practicava i volia un constrenyiment moral. Els seu aguant personal, amb una efectivitat augmentada immensament a través de l'eco de l'aguant del poble indi, esdevingué una «violència» que a la fi féu fora de l'Índia els anglesos.

Hom podria fer avinent l'antic ensenyament indi de la violència dels ascetes. Mitjançant una autoviolentació insòlita acumulen un poder màgic que els mena a dominar sobre totes les coses. Fins i tot els déus havien de témer el poder d'aquests ascetes. L'autodisciplina de Gandhi no tenia lloc sense violència interior. Però aquesta mena de violència contra ell mateix no implica un autoconeixement lliure. Per això, qui es fa violència a si mateix està disposat a fer-ne a l'altri. La violència d'altres mitjançant la pressió moral és un element de l'actuació d'en Gandhi.

2. Si bé el camí de Gandhi de la no violència en realitat no supera la violència, sinó que la desplaça, obtingué tanmateix un èxit polític —certament acompanyat d'un mínim d'actes de violència física, que ell no volia, per part d'indis individuals— sense violència física. No ha trobat, tanmateix, el mètode polític a través del qual

el Dret venç la violència? Ací rau el segon punt essencial. Per copsar la seva actuació és decisiu adonar-se de fins a quin punt es tracta d'un esdeveniment únic i altament peculiar.

(...) Davant la gran qüestió: fins on és capaç d'arribar un poder dominador quan veu amenaçada la seva dominació? Els anglesos decidiren: la pèrdua del domini és millor que no pas un règim de terror. Gandhi podia parlar obertament i fins i tot era permesa la seva influència de la presó estant. El liberalisme anglès i la concepció del dret deixaven un marge per a l'actuació d'en Gandhi. Aquest és més el resultat de les conviccions polítiques angleses que de les d'en Gandhi.

Ara bé, és ben peculiar que un home amb una consciència tan clara i convincent, tota sa vida, fes política a partir d'allò suprapolític.» (Karl Jaspers)

«Un dirigent del seu poble sense tenir cap suport de l'autoritat externa; un polític l'èxit del qual no es recolzava en el domini i el mestratge de mitjans tècnics sinó simplement en la força del convenciment de la seva personalitat; un lluitador victoriós que sempre menyspreà l'ús de la violència; un home de saviesa i modèstia armat amb una capacitat de resistència decidida i inflexible qui consagrà totes les forces a l'enlairament d'un poble i al millorament del seu destí; un home qui oposà la dignitat del pur ésser de l'home a la brutalitat d'Europa i qui mostrà tan sovint la seva superioritat.

Les generacions futures amb prou feines podran creure que un tal home arribà a existir mai en carn i ossos.» (Albert Einstein)

«Gandí fou la primera persona de la història qui enlairà l'ètica de l'amor de Jesús per damunt d'una simple relació entre persones individuals i l'exaltà fins a un poder social poderós i efectiu de grans dimensions. Per a Gandhi l'amor era un mitjà poderós per a la transformació social i política. En la manera com Gandhi posava l'accent en l'amor i en l'aplicació de la no violència vaig descobrir jo el mètode per a una reforma social que havia cercat durant molts mesos. L'utilitarisme de Bentham i de Mill, els mètodes revolucionaris de Marx i Lenin, la teoria del contracte social de Hobbes, l'optimisme del «retorn a la natura» de Rousseau o la filosofia del superhome de Nietzsche no em proporcionaren cap satisfacció intel·lectual ni moral; en canvi en la filosofia de la resistència no violenta d'en Gandhi la trobí. Arribí al convenciment que aquest és l'únic mètode moral i pràctic: estar obert a les persones oprimides en llur combat per la llibertat.» (Martin Luther King) Ω

IMPERI DE L'ÍNDIA EN L'ÈPOCA DE GANDHI

Principals llengües dominants de l'Índia

IDIOMES IRANIANES
1- PERSA
2- TADZIC
3- JAZAR
4- PAIXT
5- BELUTXI

IDIOMES INDOARIS
6- BENGALÍ
7- HINDÍ
8- DRIVÀ
9- RAJASTHANI
10- PANJABÍ
11- GUJRATÍ
12- BHILÍ

IDIOMES DRAVÍDICS
13- NEPALÈS
14- SINDHÍ
15- CAIXEMIR
16- MAHARÀTTA
17- CINGALÈS

IDIOMES MUNDÀ
23- MUNDÀ, JUANG, KURKU...
IDIOMES MÓN-KHMER
24- MÓN
25- KHASI, SENOI
IDIOMES THAI
26- SIAMES
27- DIALECTES THAI

IDIOMES TIBETO-BIRMANS
29- TIBETÀ
29- LLENGÜES DE L'HIMALAIA
30- HANI, LISU, ETC.
34- KATXIN, KUKI-XIN, BODO, NAGÀ
32- BIRMA
33- KAREN

34- IDIOMA BURUTXASKI
IDIOMES TURCS
35- AZERÍ
36- KIRGUÍZ
37- TUREC
38- UIGUR
IDIOMES CAUCÀSICS
39- XERKÈS

un èxit immediat.

El 9-9-47 arribà a Delhi on denuncià les atrocitats per part de les dues bandes. Un parell de dies després tractà de la migració dels pobles (musulmans dins l'Índia devers Paquistán i Bengala Oriental i hindús de Paquistán i Bengala Est devers l'Índia), la qual anava acompanyada d'assassinats horribles i crims espantosos. Advertí a tots dos nous governs que llurs minories tenien el dret de ser protegides. Però qui ho havia de garantir? Ningú no havia fet plans, car el «nacionalisme» violent més primari no donava per a més. Les dues fronteres eren un infern. Totes els

estaven indignats pel fet que Gandhi hagués aconseguit del gabinet indi que el Paquistán rebés la seva part de bitllets en curs de tot l'Índia, 500 milions de rúpies.

El primer ministre del primer gabinet de l'Índia lliure era Jawaharlal Nehru, el representant de Val-labhhai Patel, dos homes indicadíssims però antagònics. Hehru era el representant de l'Estat secular dialogant, mentre que Patel era un extraordinari coneixedor de tot l'Índia. Gandhi demanà que tots dos col·laborassin aplegats en el govern.

Patel anà a cal Mahatma per rebre'n aquesta decisió. Després

als llavis, li caigueren les mans i mormolà: «He Rama!» (Déu meu!). Morí allà mateix.

«S'ha apagat la llum de nostra vida», Pandit Nehru expressà amb aquests mots el que sentia l'Índia.

El seu enterrament fou un impressionant i multitudinari acte de dol i adéu de tots els racons, nacions, castes i religions de l'Índia. Segons la tradició, el seu cos ple de flors fou cremat d'alt d'un altar de llenya i les seves cendres escampades pel sagrat riu del Ganges.

Cal dir que els grups integristes que volien la mort de Gandhi encara funcionen a l'Índia i enca-

Breu història dels conceptes Espanya i espanyol (II)

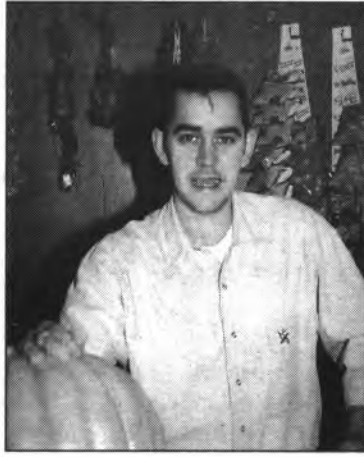
FERRAN LUPESCU

Des del primer moment, l'Estat nacional castellà presenta una ferma voluntat imperialista: amb el suport propagandístic de juristes mossàrabs exiliats, els grups dirigents de Castella es consideren descendents d'aquella oligarquia visigòtica que presumptament —és a dir: segons ells— hauria iniciat la "reconquesta" castellana. En tant que autoproclamats "hereus" de la legitimitat visigòtica, els feudals castellans es consideren amb dret a la totalitat de l'antiga Hispània: llur projecte polític d'Estat consisteix a "reconstruir" l'extint regne visigòtic i, en nom d'aquest, l'antiga Hispània... la qual, evidentment, ja no existeix com a unitat etnolingüística, havent estat substituïda segles enrere per diverses nacions romàniques (a banda que allò reconstruïble en nom de l'etnicitat "hispànica" era, precisament, un món de llengua i cultura llatines, del Magrib a la Dàcia, perdut en la nit dels temps).

Així doncs, les classes dominants castellanes, mitjançant un ús manipulat del terme *Espanya*, identifiquen llur regne amb el conjunt de la Península Ibèrica, i aquesta amb llur nació. A partir de les acaballes del segle XV, amb la unió dinàstica entre les corones de Castella i Aragó, hom potencia el procés de transformació semàntica del mot *Espanya*, tot dotant-lo, per primera volta, d'un significat paraètnic: la llengua i el poble castellans comencen a adoptar el nom de *espanyol*. La maniobra és prou clara: *com que, d'una banda, "Espanya" coincideix amb l'antiga "Hispània" i, de l'altra, els "autèntics espanyols" són els castellans, la llengua, la cultura i l'Estat castellans han d'imperar damunt la totalitat dels territoris que havien constituït l'antiga Hispània*. Cercle tancat amb memorable embolic de nusos. No és cap casualitat que les pressions espanyolitzadores (a nivell lingüístic, per exemple) s'iniciïn ja en els segles XVI i XVII, quan la Confederació Catalano-Aragonesa conservava intacta la independència política i l'únic vincle amb el Regne de Castella era la persona del monarca. Ja ho deia Nebrija: "La lengua siempre fue compañera del Imperio".

Emperò, i alhora que Castella —per decisió unilateral de la seva oligarquia— anava apropiant-se el nom de *Espanya*, a la resta de països implicats aquest terme continuava essent usat amb el significat originari de 'Península Ibèrica (i illes del voltant)'; això, és clar, inicià un confusionisme terminològic-conceptual amb conseqüències conflictives. Així, el 1557, el cronista tortosí Cristòfor Despuig denuncia: "la major part dels castellans goçen dir públicament que aquesta nostra província [Catalunya] no es Espanya, y per ço que nosaltres no som verdaderos espanyols"; i afirma: "aquesta província [Catalunya] no sols es Espanya mas es la millor Espanya". Quan, el 1698, tropes espanyoles (és a dir: del Regne de Castella) alliberen Girona de l'ocupació francesa, són rebudes pels gironins al crit de "Visca Espanya!"; no pas (i això és claríssim en el context) identificant-se nacionalment amb els alliberadors, sinó mostrant-los agraïment (és a dir: que haurien rebut uns alliberadors anglesos al crit de "Visca Anglaterra!").

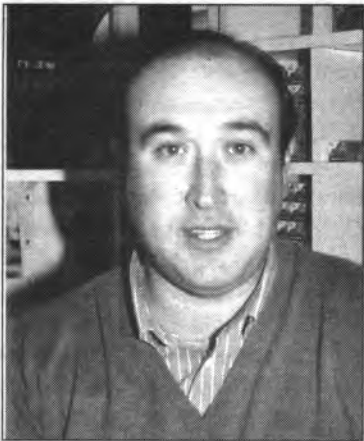
En el proper número veurem en què para tot plegat. Ω

Fa dos mesos que en Sebastia Oliver, natural de s'Arenal, s'ha fet càrrec del **Bar-Restaurant El Sol**, que està a l'aturada dels autobusos de s'Arenal. A més de copes, en Sebastia despatxa menús a 850 pessetes i tapes ben bones. És un bar del Barça.

Na Margalida Vicenç, natural de Lluçmajor, fa un any que ha obert el **Forn Balear** a la barriada de l'aturada dels autobusos, a s'Arenal.

Fa vuit anys que en Miquel López, natural de Castella va obrir el **Foto Estudi Miquel** a la barriada de Correus de s'Arenal. Fa reportatges i fotos d'estudi.

N'Angel Martínez, natural de Melilla, juntament amb en Jaume Paieres (director de l'Hotel Sant Diego), obren ara fa deu anys l'**Agència de Viatges Eurosun**, just devora l'aturada d'autobusos de s'Arenal. A la fotografia, veim n'Angel amb la seva filla.

En Josep Navarro, natural de Pamplona, fa vint-i-sis anys que va obrir l'empresa **Pintures Navarro** a s'Arenal. Pinta cases per dins i per fora, pinta portes i persianes i també fa revestiments de façanes.

Fa setze anys que en Jaume Bonet, natural de Lluçmajor, va obrir l'**Autoescuela Bonet**, devora la plaça Groga, a s'Arenal.

... segons una enquesta, a Balears les dones cobren un 40% manco que els homes?

ΩΩΩ

... **Bon Sossec** va vendre tombes sense advertir que estaven hipotecades i sense escriptura de propietat?

ΩΩΩ

... s'han complert 100 anys (set de desembre) de l'assassinat del líder independentista de Cuba, **Antonio Maceo**, comès per l'exèrcit espanyol d'ocupació?

ΩΩΩ

... a Mallorca es comptabilitzen 56.936 persones amb dret a cobrar la pensió de jubilació?

ΩΩΩ

... les inversions estrangeres a Balears van créixer un 76'4% durant els nou primers mesos del 1996?

ΩΩΩ

... el Govern balear deu als bancs una xifra de 65.000 milions de pessetes equivalent al pressupost de 1997?

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

ASCENSORES
ASPE S.A.

20è aniversari

c/ Marineta, 7 • Tel. 44 05 00 • Fax 44 04 95 • 07600 S'ARENAL (Mallorca)
c.c. Eurocenter - L. 167 - 1 • Tel. 928 76 32 96 • Platja de l'Anglès (Gran Canària)

VOR'S
VETERINARI

Víctor Raduà
i Subirà

Tel. 26 44 18
Mòbil 908 636 438
24 h.

c/ Bmeu. Riutort, 7
CAN PASTILLA

AYA Mare Nostrum AGÈNCIA GENERAL

a Segurances
bert
Arenal

Seguim al seu servei per a qualsevol gestió
d'assegurances i li agraïm la seva confiança

Molts d'Anys !!

Plaça Major, 1 (Mercat) • S'Arenal • Tel. 44 23 74 • Fax 44 20 00

... Rodríguez Ibarra ha anunciat el seu suport al «pacto por España» PP-PSOE i que va contra bascos, catalans, gallecs i canaris?

ΩΩΩ

... Luis M. Anson ha estat proposat candidat a la Real Academia espanyola?

L. M. ANSON

ΩΩΩ

... segons un estudi de l'economista Miquel Alenyar per a Sa Nostra el PIB balear creixerà un 2,7%, el que confirma que les nostres illes són una comunitat productiva enfront d'Andalusia, Extremadura o Castella, que viuen del subsidi estatal?

ΩΩΩ

...el dirigent eivissenc d'ERC Bernat Joan ha escrit el seu primer llibre en foraster, titulat *¡Ganemos el catalán! (el gallego, el basco)?*

ΩΩΩ

... si les Balears fossin independents el Govern balear podria pagar en un sol any **tots els deutes** que té acumulats i encara li sobrarien 90.000 milions?

ΩΩΩ

... l'any 1999 entrarà en vigor el **euro**?

ΩΩΩ

... el Banc Nacional Suís ha admès que va comprar **or robat pels nazis** als jueus?

ΩΩΩ

... una nova intoxicació ha obligat a tancar el servei de microbiologia de **Son Dureta**? En aquest cas han estat 14 els treballadors afectats per vòmits i malestar general.

ΩΩΩ

... des de 1987 el nombre de missers col·legiats a Balears ha passat de 1.000 a 2.500?

L'abast nacional de Catalunya: una visió d'Estat (I)

FRANCESC CASTANY DE CASO, ESTAT CATALÀ

El territori i la cultura; la cultura i el territori. Heus ací la gran simbiosi essencial entre el factor tangible (territori) i l'intangible (cultura) de qualsevol nació. Perquè el tret més característic del nacionalisme és la qüestió territorial perquè és en el fet de frontera on es destaca en extrem la diferència cultural, que són uns i que són els altres. Per això no és casual que l'imperialisme sigui més diàfan i descarat al País Valencià que té frontera directa amb Castella i una llenca del territori propi castellanitzat, que no pas al Principat que té un «territori-coixí», l'Aragó, que li llima l'asperesa de la fricció directa amb la seva radical antítesi: la rònica Castella. A les Balears la qüestió territorial sempre s'ha mantingut més conscientment per una singularitat illenca prou definida per sí mateixa. N obstant, tota Catalunya sempre ha estat una terra que ha hagut de marcar contínuament frontera contra els persistents embats imperials que històricament hem hagut de suportar des de ponent per part de Castella-Espanya i del nord per part de França i sempre amb el benèplacit moral de l'altre gran enemic històric de Catalunya: l'Estat del Vaticà, que ha confiat, sobremana, les seves espases catòliques, que no cristianes, a aquests dos Estats-imperi.

Les coses així, ni Espanya ni França han pogut deglutir territorialment ni annexionar-se culturalment, de manera determinant, ni la Catalunya-nord ni la Catalunya-sud. Malgrat que el procés colonitzador a la Catalunya-nord hagi estat més reeixit sobretot en el tema lingüístic i l'hagi allunyada dels seus germans del sud, França no ha aconseguit que els nord-catalans perdessin precisament això, el seu orgull català. Ells s'han sentit francesos per una qüestió ideològica, però mai com una cosa natural. Les situacions polítiques a banda i banda de les Alberes, amb una França reflex de progrés i mite de llibertats respecte la retardada i reaccionària Espanya, feien molt més fàcil la conversió francesa d'uns nord-catalans que veien els sud-catalans com a víctimes de totes les tares d'un Estat degenerat com l'espanyol. El problema radicava a que els sud-catalans es percebessin i es consideressin

com a espanyols pels nord-catalans i els catalans del sud fessin el mateix procés mental considerant els nord-catalans com una colla d'afrancesats. I és ací on hi ha l'origen del distanciament: la frontera psicològica que neix producte de la frontera física, territorial, que en el fons és l'autèntica frontera. La frontera d'Estat-imperi (producte del Tractat dels Pirineus (1659) que dividia Catalunya entre els imperis francès i espanyol per un dret de conquesta batallat de sempre tant pels sud-catalans i nord-catalans com un acte d'injustícia) fou la que trencà la cohesió i unitat de la nació catalana. Perquè el fet de frontera com a defensa d'un territori sempre ha estat el cavall de batalla de les nacions per a llur supervivència.

França, però, ens té ocupada la part més petita del territori. El gran problema, com no, el tenim amb Espanya que ens ocupa més del noranta per cent del nostre territori nacional. Però malgrat l'ocupació del nostre país, Espanya s'ha vist impotent per destruir Catalunya com a nació. Per més que ha maldat, l'esperit de Catalunya sempre s'ha mantingut ben viu. Es llavors que vist que una confrontació directa Catalunya-Espanya no donava els resultats esperats, els genocides de torn van posar en pràctica allò del «divideix i venceràs». D'ací l'atiament històric de «el orgullo provincial», «los sanos regionalismos» i de les «descentralizadas autonomías» que tant han auspiciat els espanyols. El mestre de Suèca, Joan Fuster, ho remarca clarament en el seu assaig «Països Catalans: entre el problema i el programa»:

«Tots havíem començat sent, com deia Ramon Muntaner, «vers catalans», i la noció, ètnico-lingüística per a l'època -principis del segle XIV-, avui tindria un abast «nacional». Però, amb el temps, ens dividiríem en «catalans», «valencians», «mallorquins», perquè la diversitat dels «estats» medievals, en consolidar-se, hagué d'originar uns particularismes de nomenclatura bastant lògics, els quals, després i per unes altres raons, van accentuar-se. Que jo sàpiga, no disposem de cap estudi detallat que ens expliqui com es va produir la divergència creixent ni fins a quin punt s'hi mantenia el sentit

—o sentiment— de la unitat. Caldrà que algú l'emprengui, algun dia. En tot cas, mai no vam perdre el sentit —o sentiment— d'unitat, a pesar de no saber com convenia denominar-la.»

I de tot això qui en té la culpa? A pesar nostre, és el rei en Jaume I. Perquè malgrat ser ell qui forjà la nació catalana moderna, també fou ell qui no la va saber vertebrar administrativament (que és el principi de la unitat) en un sol Regne català, és a dir en un ver Estat català. Les qüestions dinàstiques de repartiment del territori foren el principi d'aquesta desvertebració nacional i que posteriorment ha estat utilitzada maquiavèl·licament pels espanyols per a dividir-nos entre «catalans», «valencians» i «mallorquins». Es a dir, la manca d'una visió estratègica sobre l'Estat català va ésser aprofitada tàcticament per posar els fonaments de l'Estat-imperi peninsular espanyol. Es per això que la millor arma contra Espanya, des d'un punt de vista de conscienciació i de singular diferència, la tenim en l'ús i abús del mot clau, Catalunya, per a designar tota la nació com un ens únic i comú contra el transicionari i, alhora, divisionari «Països Catalans» que ja, avui, dificulta des del punt de vista territorial una vera vertebració nacional; donat que indirectament consolida la denúncia fustariana de la «diversitat dels «estats» medievals» i amb ella la desestructuració de la nació. Perquè a l'igual que es realitzen per tot arreu diversos «Correllengua» en favor de la unitat i ús del català; hauríem d'organitzar d'igual manera el «Correpais» en favor de la denominació única i oficial de la nació com a Catalunya. I vagi per endavant que el millor lema que podria abanderar una aital campanya d'aquestes característiques no podria ser cap altre millor que aquell: «Es molt senzill: digueu-li Catalunya» posada en circulació per un dels agitadors nacionals més reeixits que ha donat la Catalunya dels darrers quinze anys (sobretot en la qüestió territorial), el valencià Josep Guia i Marín.

Per altra banda i especialment per a fonamentar aquest abast nacional de Catalunya, seria bo reproduir un dels millors documents que des d'un punt de vista gràfic i breu s'han escrit sobre la

territorialitat nacional i que pel seu vessant de solidesa històrica i de diafanitat conceptual mereix llur difusió entre els catalans. L'estudi en qüestió va aparèixer a la revista «Independència. Quaderns de lluita» (núm 2, hivern del 1989) sota el títol «Per les fronteres del sud». L'autor? Josep Guia i Marín:

«La formació històrica de la nació catalana i, amb ella, la configuració del seu territori, s'ha fet mitjançant diverses i successives onades de conquesta i repoblació des del Pirineu cap al sud i mar enllà, les quals han produït fronteres amb diferents graus de vigència i d'estabilitat, en funció de les potencialitats demogràfica, econòmica i militar catalanes i de les peripècies polítiques d'abans i d'ara.

L'expansió continental catalana ha estat una falca que s'obria camí cap al sud entre l'Aragó i la Mediterrània, primer, i entre Castella i la Mediterrània, després. La nostra llenca territorial de voramar sempre ha estat cobejada pels pobles de l'interior, de terra eixuta i pobra, els quals han maldat per sortir al Mare Nostrum, envaint i ocupant la nostra terra. Així mateix, els àrabs també resistiren més en aquesta banda que no pas a l'altiplà castellà o a les costes atlàntiques. Per unes raons i per altres, doncs, la configuració i el manteniment de l'espai nacional català ha estat i és plena de dificultats.

Fronteres conflictives i disputades de ponent i del migdia han marcat —o difuminat— la nostra història. I és ben curiós observar com la consciència cristiana de frontera contra els àrabs, comuna a tota l'Europa occidental de l'Edat Mitjana i fins el segle XVI, va anar a poc a poc, en el nostre cas, essent ampliada i àdhuc substituïda per una consciència catalana de frontera contra els castellans. Sempre, però, en un cas i altre, hem tingut i tenim una consciència de frontera, tout court, com si l'ésser terra de marca originari s'hagués perpetuat en un ésser terra de frontera sense gairebé cap zona segura, de reraguarda, contra el corcò invasor.

***

Llobregat-Cardener-Montsec

Conquerida Barcelona l'any 801, la frontera amb els àrabs ja no avançà gaire durant segles, de manera que la línia marcada, aproximadament, pels rius Llobregat i Cardener i per la serra del Montsec, al sud de la Conca de Tremp, esdevindrà frontera de llarga durada, amb conseqüències importants com, per exemple, la separació entre la Catalunya Vella (= la terra que primer va rebre el nom de Catalunya), amb

l'Urgell, el Pallars i la Ribagorça, on la influència musulmana va ser molt feble i la feudalització molt forta, i les Catalunyaes noves, molt més lliures pel que fa al domini de senyors feudals i on la presència musulmana —mudèjars i moriscs— s'allargà fins el segle XVII; o la mateixa capitalitat de Barcelona, la qual capitalitat possiblement s'hauria desplaçat més avall si l'aturada de la conquesta no hagués estat tan perllongada. Però la ciutat de Balaguer, a l'interior, en el camí de Tremp a Lleida, o Tarragona, per la costa, no foren conquerides fins els anys 1105 i 1118, respectivament. La franja formada per la Llitera, la Noguera, la Segarra, l'Anoia, el Penedès i el Camp de Tarragona ha estat, durant tres-cents anys, un país fronterer i això perdura, en molts aspectes, fins avui.

Coll de Balaguer

Si ho mirem, però, del cantó del sud, el límit nord-oriental del califat de Còrdova era Tortosa, la jurisdicció segura de la qual no passava del Coll de Balaguer i aquesta era, així mateix, la fita fronterera pel nord, en acabar-se el califat, de la taifa independent de Tortosa (1019).

El Coll de Balaguer ha estat sempre un pas de mal passar, entre moros i cristians abans, amb saltejadors de camins després i amb centrals nuclears (dites de Vandellòs) avui. Així mateix, també separava les tribus ibèriques dels ileravons, al sud, i els cossetans, al nord, o les parròquies cristianes de les diòcesis de Tortosa i de Tarragona o els parlars occidental i oriental. «Sempre ha estat un camí de gran trànsit —diu Fort i Cogul, 1974—; el més apte, si no l'únic per terra, entre les terres valencianes (...) i Catalunya». Aquest lapsus és simptomàtic: els de Tremp pensen que Catalunya acaba al Montsec, els de Barcelona, al Llobregat, i els del Baix Camp, al Coll de Balaguer. Es com si la Catalunya de cadascú, s'estengués només des del Pirineu fins a la pròpia comarca... i des d'aquesta fins a la mar, que l'interior també és sovint oblidat. A molts catalans els fa vertigen el sud.

Que em perdoni el senyor Fort i Cogul, del Baix Camp, per haver-lo utilitzat com a excusa per a la diatriba, però la realitat és que la cosa ja passa de rosca quan et trobes molt sovint amb allò de l'Ebre com a frontera entre Catalunya i Espanya. «Ebre enllà», «Ebre ençà» van tocant-nos la pera a tots els catalans del sud gairebé tots els catalans situats al nord de les terres de l'Ebre, tret dels lleidetans que són de la mateixa promoció a la catalanitat que els tortosins.

En efecte, a meitat del segle XI es va creuar el Coll de Balaguer i l'Ebre, cap al sud amb la conquesta de Tortosa (1148), i pel ponent es va arribar al Cinca, amb la conquesta de Lleida, Fraga i Mequinensa (1149). A continuació, els dos primers reis catalans d'Aragó,

el 1347, Pere el Cerimoniós, en guerra amb la «Unió Valenciana», considerava convenient adreçar-se «al lloc de Morvedre per tal com es frontera dels regnes nostres vers València», i on, el 1987, Enric Soler i Godes declarava que «Catalunya arriba

de suportar ací, en la frontera de Catalunya amb Castella. Invasions fins i tot turístiques: les platges infestades de madrilenys són les de València fins a Guardamar. La Catalunya insular i la continental d'Almenara cap al nord han estat històricament més

En Jaume I és el nostre mite territorial; el Tirant lo Blanc n'és el mite cultural. Ergo: Jaume I + Tirant = Catalunya (el rei Jaume I el Conqueridor, segons l'estàtua que s'alteca a la plaça d'Alfons el Magnànim de València. Il·lustració superposada: logotip de l'ACPV per a la commemoració del 500 aniversari de la publicació del Tirant lo Blanc de Joanot Martorell el 1990).

Alfons el Cast (1162-1196) i Pere el Catòlic (1196-1213) es dedicaren més a l'expansió aragonesa (Terol, 1171; Ademús, 1210) i a les guerres d'Occitània que no pas a l'expansió catalana: Vall-de-roures (1169), Ulldecona (1173), Benifassà (1208). Tanmateix, Alfons el Cast va establir els límits de la diòcesi de Tortosa des del Coll de Balaguer fins a Almenara i la conquesta d'aquest territori va ser un dels primers objectius de Jaume I (1213-1276), a instàncies, és clar, del bisbe de Tortosa Ponç de Torroella (1213-1254). El primer intent, el setge de Peníscola del 1225, va fracassar, però aviat varen ser conquerides Morella (1232) i Borriana (1233), la qual cosa va suposar la immediata possessió de tot el territori.

Almenara

Així ens aproximem a una nova línia fronterera de l'expansió catalana, la dels turons de vora mar d'Almenara, que potser ja separaven els pobles ibèrics dels ileravons al nord i els edetans al sud, i on, entre Almenara i Morvedre, hi havia la creu de demarcació dels bisbats de Tortosa, València, Sogorb i Mallorca. On, a Borriana, el 1237, la reina Violant «era venguda en la frontera», segons ens conta Jaume I al Llibre dels Feits, on començava, des de Morvedre i fins el riu Xúquer, el regne de València de Zayyan retut al Conqueridor el 1238. On, encara

fins a Almenara, però d'aquí no passa» (Soler i Godes és de Castelló de la Plana, no falla), tot fent referència al diferent tarannà lingüístic i nacional de la població: al nord, estimació i ús del català (TV3 a Castelló, unanimitat i manifestació) i alsud sota la influència de València, substitució lingüística considerable.

Resultava tan evident aquesta frontera que fins i tot fou respectada per la divisió provincial vuitcentista. I amb la immediata creació d'una Universitat a Castelló, independent de la de València, encara resultarà més enfortida. A més, en aquest punt és on la franja territorial catalana és més estreta, on hi ha un estrangulament del mapa lingüístic arran de mar, el qual, mirant cap al futur, no resultaria perillós si, a continuació, no vingüés l'estrangulament enorme d'una ciutat de València collada per Espanya.

Com a català de València veig el perill, i no voldria que aquesta frontera d'Almenara sigui la que separi la Catalunya independent, salvada en la seva catalanitat, de la Catalunya dependent i espanyolitzada de Morvedre cap avall. Perquè és aquí, sense l'Aragó al darrera on el territori català comença a tenir frontera directa amb Castella. El Camí Reial de Madrid, que en arribar a Almansa, es bifurca amb un braç cap a València i un altre cap Alacant, ha estat la via de penetració de les moltes invasions que hem hagut

protegides de l'allau espanyola que no pas València o Alacant.

Aquesta condició de frontera amb Castella ja era ben apercebuda al segle XIV, arran de les guerres amb Pere el Cruel, i així ens conta Pere el Cerimoniós a la seva Crònica que la seva marastra s'havia fet donar per son pare, Alfons el Benigne, el castell de Xàtiva perquè «era quaix en frontera de Castella», o que no li deixaven treure cavalls del regne de València perquè «eren en frontera de moros e de Castella»; o quan Francesc Eiximenis recorda als Jurats de València els perills que tenen com a terra de frontera, tot referint-se al veïnatge castellà. I als Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa, escrits el 1557, podem llegir allò de «els valencians d'ací de Catalunya són eixits (...) i la llengua de Catalunya la tenim, encara que per lo veïnat de Castella s'és molt trastornada». I al segle XVIII, Joan Antoni Mayans escriu «Cataluña es una de las provincias más notables de Europa (...) Su lengua en España i en Francia hubo tiempo en que fue la más culta, pero en ambas partes ha tenido igual desgracia passando de dueña a criada, i los interesados en su conservación son los primeros que la han abandonado con menor o mayor prissa. En esto los valencianos hemos ganado la palma, como más inmediatos al riñón de Castilla». Al ronyó i potser, també, a la punta del peu, pels colps que rebem. (continuarà) Ω

FORAST ERADES

Emilio Romero: Los nacionalismos son en las postrimerias de este siglo ilusiones antiguas e inconsecuentes con la actualidad.

E. ROMERO

ΩΩΩ

Emilio M. Lubrín (*Última Hora*): El Santiago Bernabéu es el estadio más universal de Europa después de Wembley.

ΩΩΩ

Gregorio Salvador (Real Academia espanyola): La diversificación de lenguas es una maldición bíblica.

ΩΩΩ

Fernando Savater (*El País*): Una de las metáforas actualmente más cacareadas es la de «las raíces» de cada persona y pueblo, que todos debemos «recuperar» (...). Aunque este término vuelve interminablemente, a mí me lo ha recordado una reciente pastoral de los obispos catalanes titulada algo parecido y que condenaba también un nuevo pecado especialmente detestado por Dios, el «anticatalanismo» (...). La historia no concede ninguna preferencia ni legitimidad a lo perdido, sólo explica cómo llegó a perderse. Si, por ejemplo, una comunidad tuvo tal o cual ventaja legal hasta que le fue arrebatada tras una derrota militar, lo históricamente refrendado es este expolio y no la añorada situación previa.

ΩΩΩ

Francisco Rico, acadèmic de LE: El castellano está dejando de ser una lengua natural para convertirse en algo así como el esperanto, una lengua artificial.

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

Comitè de defensa per la llibertat d'expressió

LES PERSONES SOTASIGNANTS EXPRESSAM EL NOSTRE REBUIG PER LA DEMANDA INTERPOSADA PER LUIS M. ANSON, DIRECTOR DE L'ABC, CONTRA L'ESTEL DE MALLORCA I L'ESCRITOR JOSEP PALOU AL TEMPS QUE REIVINDICAM LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Desena relació de signants

Emili Bohigas (president de Canal 4), Miquel Company (president de l'Associació de la Premsa Forana), Magí Ferriol (mestre), Jaume Català (estudiant), Bartomeu Castañer (estudiant), Gabriel Mercè (estudiant), Maria Galmés (administrativa), Joana Mora, Antoni Garcia (hostaleria), Antoni Navarro (professor), Neus Moliné (professora), M. del Carme Cabrera (funcionària), Teresa Cabistany (professora), Reyes Puñet (professora), Isabel Olivé (químic), Jaume Vila (informàtic), Vicenta M. Vila (estudiant), M. Josep Vivas (mestressa de casa), M. Isabel (estudiant), Antoni Puig (estudiant), Miquel Vives (administratiu), Joana M. Guardiola (estudiant), Joan Lladó (estudiant), Antoni Bassa (mecànic), Tomeu Llodrà (estudiant), Catalina Riera (estudiant), Sebastià Salas (magatzemer), Joan Vidal (marbrista), Joan Vidal (dependent), Joaquim Sanz (músic), Miquel Marimon (tècnic ràdio i TV), Oleguer Roca (medi ambient), Teresa Barragan (estudiant), F. Xavier Garcia (iconògraf), Elias Porter (estudiant), Jordi Pinyol (graduat social), Oriol Comas (estudiant), Guillem Morey (estudiant), Xavier Espinar (estudiant), Glòria Serra (estudiant), Montserrat Armadans (estudiant), Jordi Gensané (professor), Pere Castellanos, Joan Ramon (funcionari), Rosa Arenas (administrativa), David Gallardo (sabater), Frederic Barceló (professor), Josep Musté (pagès), Terenci Vera (estudiant), Joan Costa (economista), Maria Graupera (economista), Robert Rufí (tècnic), Josep Casals (professor), Roser Martín (administrativa), Esteve Sala (jubilat), Enric Leiva (advocat), Isabel Puigdevall (geògrafa), Carme Puigdevall (estudiant), M. Font Santa Serralvo (estudiant), Guillem Romeu (estudiant), Abel Maruny (funcionari), Alexandre Barniol (estudiant), A. Alella (estudiant), Amàlia Bosch (secretària), Catalina Coll (fisioterapeuta), Oriol Buxaus, Pilar Mir (comerçant), Manuela Martín (mestra), Dolors Solà (mestra), Marta Serra (estudiant), Laetitia Poncet (estudiant), Xavier Deulonder (comerç), Miquel Gironès (comptable), Josefina Puigjané (jubilada), Pere Sabater (professor), Carme Puchol (administratiu), Neus Bramona (mestra), M. Teresa Castañé (administrativa), David Boserà, Maria M. Pons, Miquel Martí (estudiant), Xavier Gelabert (administratiu), Andreu Lluquet (estudiant), Marga Torres (estudiant), Sílvia Mateu (estudiant), Carolina Rosselló (estudiant), Joan G. Valverde (estudiant), Marta Vicens (estudiant), Catalina Mas (estudiant), M. Àngels Torrens (estudiant), Maria del Puig Vicente (estudiant), Catalina March (estudiant), Àngels Llobera (estudiant), Gonçal Tena (mestre), Joan G. Burguera (estudiant), Aubanel Monnier (estudiant), Betlem Agulló (estudiant), Joan-Ramon Triadó (professor universitat), Xavier Triadó (estudiant), Rosa M. Subirana (professora universitat), Jordi Ribalta (estudiant), Xavier Miret (comercial), Manel Ollé (professor), Joaquim Espejo (enginyer tècnic), Gonçal Selardà (professor), Joana Gay (mestra), Ramon Pou (sindicalista), Joaquim Miralles, Anton Baiges (professor), Joan Soler (estudiant), Roger Bofill (estudiant), Jordi Batista (estudiant), Toni Fullat (estudiant), Rosa Prats (administrativa), Ramon Cardona (mestre ballador), Josep Novellas (estudiant), Lluís Vilardell (administratiu), Joan M. Vastet (prevere), Bernat López (mestre), Toni Pratdesbà (arts gràfiques), Magda Colilles (professora), Antònia Regué (professora), Glòria Fontana (mestra), Enric Tàrrega (mestre), Josep I. Felipe (autònom), Gustau Còlera (tècnic), Carme Cinca (administrativa), Montserrat Costa (jubilada), Helena Jubany (estudiant), M. Àngels Añaños (estudiant), Antoni Jorquera (mestre música), Albert Corominas (gestor cultural), Sílvia Muñoz (estudiant), Eva Gil (estudiant), Patrícia Gosálvez (estudiant), Aina Alegret (estudiant), Salvador Cendrè (lampista), Paulí Pérez (ceramista), Xavier Guri (estudiant), Francina Sàez (educadora social), Catalina M. Bernat (estudiant), Sònia Llinàs (estudiant), Meritxell Escuder (estudiant), Maite March (estudiant), Miquel Salvo (estudiant), Marta López (estudiant), Ramon Pujol (estudiant), Jacme Delmas (productor ràdio), Jaume Ribera (informàtic), Dalmau Boada (estudiant), Laia Boada (aux. veterinària), Maria Curto (mestra), Jordi Garcia (funcionari), Coia Larriba (estudiant), Immaculada Ramis (estudiant), Bàrbara Sagrera (estudiant), Robert Company (carter), Joan I. Cabañes (enginyer), Immaculada Casas (estudiant), Albert Serra (estudiant), Miquel Rosich (advocat), M. Claustra Segué (procuradora), F. Xavier Julià (administratiu), Salvador Balcells (administratiu), Ramon Plana (informàtic), Lluís Marquet (enginyer), Philippe Neveu, Marta Guitart (ensenyant).

La jutgessa Catalina Moragues instruirà el cas Anson

La magistrada del tribunal de primera instància núm. 11 de Ciutat, Catalina Moragues Vidal, és la jutgessa designada per instruir el judici per la demanda que Luis M. Anson, director d'ABC, ha interposat contra el nostre col·laborador Josep Palou. El procés judicial es troba interromput en aquests moments degut a què els advocats d'Anson exigeixen la traducció a l'espanyol de tota la documentació aportada per la defensa.

Els professors de la UIB Antoni Artigues i Biel Majoral han elaborat un informe lingüístic que acompanyarà les al·legacions de la defensa. Es tracta d'un estudi del llenguatge satíric i de combat al llarg de la història de la literatura, començant pels clàssics grecs i arribant fins a l'actualitat, i que fa una referència especial al llenguatge d'ABC. L'informe es divideix en set capítols que duen per títol *La retòrica (la metàfora, la ironia, la sàtira, el blasme...)* com a puntal bàsic de la democràcia i de la civilització; *La sàtira, l'escarni..., un llenguatge universal present arreu del món; El llenguatge de combat dins la cultura catalana; La sàtira en els mitjans de comunicació i l'escrit del senyor Josep Palou. Per analitzar un text, cal un context; El llenguatge habitual de l'ABC; L'article del senyor Josep Palou, un mirall del llenguatge de l'ABC; i Conclusiones.* Aquest document ja ha rebut les adhesions de professors i catedràtics de la UIB, com Gabriel Bibiloni, Joan Mas, Joan Alegret, Rosa Maria Calafat o Jaume Corbera, i en continuen arribant d'altres provinents de les diverses universitats dels Països Catalans, que L'Estel publicarà properament.

Recordam als nostres amics i lectors que continua oberta la recollida de signatures per al manifest per la llibertat d'expressió que publicam en aquestes mateixes planes. **Redacció Ω**

**L'ESTEL
de Mallorca
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T**

Editorial conjunta de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca La premsa forana: de premsa folclòrica a premsa ignorada

Des dels anys 1978-90, en què es treballava molt per constituir i posar en marxa la nostra associació, fins a l'actualitat han passat prop de vint anys. Els objectius aconseguits des de llavors són molts i, tal vegada, el més important ha estat la consolidació i la unió de l'APFM (Associació de Premsa Forana de Mallorca).

Aquests darrers anys, el sòtil de publicacions associades s'ha mantingut entorn de les cinquanta, amb els alts i baixos propis d'una entitat tan diversa com revistes hi ha associades. Amb els anys, s'ha aconseguit que les institucions hagin participat d'aquest creixement i consolidació, fins al punt que els ajuts econòmics han pogut satisfer més d'una revista en crisi. També és veritat que, per als setmanaris, aquests ajuts no han estat més que testimonials, i és en aquest aspecte on volem centrar aquesta queixa.

La premsa diària de Ciutat absorbeix la pràctica totalitat de la publicitat que les grans institucions públiques, Govern Balear i Consell Insular de Mallorca, destinen a promocionar-se i/o donar a conèixer els seus objectius. No debades, la premsa diària rep el que està en el seu dret a l'hora de demanar publicitat. La premsa forana rep, justament, les miques d'aquests ajuts institucionals.

Fins al moment, els polítics han format pocs concerts econòmics amb l'APFM, la majoria per la seva contribució a la normalització lingüística, tot i que la premsa forana havia estat peonera en aquesta tasca; la seva difusió actual en català és possible gràcies a l'esforç comú de moltes de les publicacions associades. Cinquanta revistes que, per mitjana mensual, sumen un total de 98.000 exemplars de tiratge, i molt més de difusió i lectura. I, encara, pareix que demanam diners en un cap de cantó amb un capellet de palmes. També som conscients que la nostra premsa no pot viure determinada pels ajuts institucionals i que ens hem d'espavilar: no dormir a la serena, com diuen pel poble.

Hem mantingut una fidelitat constant a les institucions, que, molt sovint, no ens han valorat suficientment. A l'hora de respectar concerts, hem complert i hem procurat ser equànimes amb tothom, i aquesta equanimitat ha permès la unió dins l'Associació. Però, davant el futur imminent que ens espera, en què la professionalització i la competència faran trontollar les revistes petites associades i les que puguin néixer, cal pegar un crit ben fort perquè les institucions ens tinguin en compte a l'hora de distribuir els barems publicitaris que marquen. Ho repetim: la premsa forana no pot ser ignorada per les retallades pressupostàries. El nostre compromís va molt més enfora, i hem mostrat proves evidents de complir els nostres convenis. Als pobles, on la premsa diària no tracta directament la informació i no té la fidelitat que ofereix la premsa forana, aquesta sempre serà una garantia per a les persones que hi viuen.

Esperem, aleshores, que amb vista a l'any que ve, les autoritats polítiques ho tinguin més clar. **APFM Ω**

Missatge de Nadal 1996

JAUME MATES PALOU, PRESIDENT DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA

Benvolguts ciutadans,
Benvolgues ciutadanes,

Permeteu-me que entri a ca vostra i vos transmeti el missatge de pau i de concòrdia que tots, en aquests dies de Nadal, ens desitjam.

Dit això, reconec que no puc evitar —ni com a individu ni com a president de la Comunitat—, d'incitar-vos a l'observació de l'entorn i a la reflexió. No és gaire difícil en aquestes dates, ja que el fet d'acabar un any i de començar-ne un altre de nou sembla que ens empeny a examinar el passat i a projectar el futur.

A mi, és evident que em pertoca examinar, en primer lloc, l'àmbit col·lectiu i reflexionar-hi: on som i on hem arribat com a poble, com a societat?

Jo crec que, enguany, amb l'increment de competències i, per tant, se serveis als ciutadans, hem fet una gran passa cap a la consolidació de l'autogovern a les nostres illes.

De la mateixa manera, enguany, també els consells insulars han avançat en el camí de la consolidació. I, a Mallorca, a més, s'ha iniciat una situació de convivència política entre forces d'ideologia diferent, que demostra que a les illes hi ha una cultura política capaç de permetre, tot i les diferències, el funcionament democràtic i normal.

Dins el món econòmic, el diàleg entre treballadors, empresaris i administració ha estat un fet tangible, cosa que constitueix, crec jo, una altra mostra de maduresa i, en definitiva de convivència.

I a més, l'any ens ha duit dades importants: mai en la nostra història no havíem tengut tanta de gent fent feina i tan poc atur. És cert, per més que això no ens ha de fer oblidar que, de cada vegada, hi ha contractes més poc

Jaume Matas, president de Ica CAIB.

estables i encara queda molta gent que no té un lloc de feina.

Hem de reconèixer, però, que l'any ha presentat inestabilitat política, especialment en el partit que dona suport al Govern. És una situació que no desitjava

ningú i que s'ha produït, encara que jo estic convençut que aviat serà història.

Però des d'un altre punt de mira, sé molt bé que aquestes festes es lliguen tradicionalment a la vida familiar. I jo, que em consi-

der una persona molt casolana, que viu amb intensitat especial la relació amb els seus, crec que, en aquests moments, a les Balears es produeix una evolució, un canvi en la vida de les famílies. És un canvi positiu en molts d'aspectes. Per exemple:

* ha canviat el paper de les dones, que han incrementat la presència en la vida pública, sense abandonar el rol de la família.

* hi ha més respecte al dret de cada persona a fer allò que considera important, amb llibertat.

* hi ha més sensibilitat social davant situacions que pateixen els que són menys afavorits, etc.

Però també, hi ha canvis culturals, canvis de model de conducta, que ens haurien de preocupar, que a mi em preocupen, i que ens haurien de fer reflexionar:

* Em preocupa molt, per exemple, la formació dels nostres infants, de cada vegada més en mans de la televisió.

* Em preocupa que el diàleg familiar minvi. Vull dir que hi ha una moda, un model, que ni tan sols es espanyol ni llatí, que s'ha anat implantant gràcies a molts de factors; però que és un model que redueix el diàleg familiar al mínim i això fa que les relacions entre les persones es deteriorin d'una manera considerable.

* Em preocupa que les persones grans no puguin omplir millor el seu temps lliure, ja que, per moltes ajudes públiques que hi hagi, no hem d'oblidar que ells són responsabilitat nostra, són responsabilitat sempre dels fills.

Nadal crec que és el moment perfecte per fer un gest i un propòsit: els pares i les mares hem de dedicar temps als nostres, als fills, al diàleg, si no volem que la manca de comunicació, pugui generar en un moment determinat situacions de fractura social, de manca de cohesió, d'individualisme exagerat.

I també ho és per a una altra consideració: vivim en una societat tolerant, que respecta les creences de tots. Això és cert. Ens ho hem guanyat. Però també ho és que s'han introduït en les nos-

tres vides pautes de conducta molt materialistes, sense cap espiritualitat. Fins a tal punt, que sembla com si tot hagués de sortir d'un compte corrent o d'un balanç.

Jo crec que l'home és un ésser transcendent i que no tot és material quantificable.

Per això, deixau-me remarcar la importància de les relacions personals, basades no tan sols en el benefici o en la simpatia, sinó també en l'amor.

Deixau-me que lamenti situacions penoses i tanmateix reals: la droga. Molts de joves han perdut la vida per aquesta lacra. Hi hem de lluitar en contra de manera efectiva, però, encara més important: recordau que la responsabilitat primera d'un pare és el seu fill i que hem de saber establir un contacte, un clima de relació adequat, que el posi enfora d'aquest perill.

Deixau que faci una crida als responsables de molts d'infants que no reben una atenció mínima.

I, a més, vull reclamar la vostra atenció sobre la implantació de models socials violents (de vegades, de violència manifesta i, de vegades, de violència latent implícita). No ens hem de deixar guanyar la partida. Nosaltres, les Illes Balears, som un poble molt tranquil, molt tolerant. No hem de permetre que ningú ens introdueixi ni un gram de violència.

Ciutadans i ciutadanes de les Illes Balears,

Encara que vos hagi assenyalat punts de reflexió, de preocupació, jo crec que tenim raons suficients per ser optimistes. Sobretot, perquè la majoria continua pensant que ningú no ens regalarà res i que és necessari fer feina cada dia si volem tirar endavant. Mentre pensem això, segur que no ens equivocarem.

Per això, el desig que vos faig arribar per al 97 és de feina per tots en pau i concòrdia. Que l'Any Nou sigui millor per a tots.

Moltes gràcies Ω

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

CÀMERES DE VÍDEO • TELEVISORS
EQUIPS HI-FI • VÍDEOS

SONY • SHARP

A LES NOSTRES TENDES D'ELECTRÒNICA

COMERCIAL **canària**®

PLATJA DE PALMA • EIVISSA

ESpanya és un mal negoci

Els Reis

JAUME SIMONET I BORRÀS

La monarquia britànica, com les altres, ha donat, al llarg de la història persones que es destacaren pel seu tarannà, tant de sang blava com de llet agra. Molts d'ells foren rics i poderosos i governaren qualque pic, gràcies a l'ajut de qualque bruixa encantaire que els feia creure que veia les seves vides privades i públiques dins la bolla de vidre i, per un grapat de doblers, que sovint els quedaven a deure, els feien saber, entre altres coses, les dones que se tirarien i els bens que robarien. Allò que avui es diu que negociarien.

Un d'aquests personatges fou lord Mountgathen, un noble ric, culte, popular i poderós. Cal recordar que fou virrei de l'Índia (1946) i governador general (1947-48) i el principal negociador de la independència d'aquest gran país asiàtic.

Amic del diàleg, la seva gran passió la posava en els seus discursos per convèncer els seus interlocutors. Li agradava que algú li duqués la contrària, cosa que l'ajudava a resoldre algun dels seus problemes, fossin de caire polític, social, religiós o militar.

En una d'aquestes reunions on hi havia tots els botifarres de la ciutat, al castell d'un príncep orgullós de les monarquies i del poder dels nobles, el virrei escoltava com el príncep hindú s'encaparrota a fer-li entendre que el millor que podia passar a les nacions del món, era que hi hagués monarquia a tot arreu, ja que ell estava ben convençut que les corones (sense comptar, és clar, la dels difunts) serien, a la llarga o a la curta, les que salvarien la humanitat. L'home, el del cap embenat, com era norma de dur-lo als prínceps, reis, nobles i paparres, ja que això dona categoria, li subjugava que a Europa seria bo que hi hagués tants reis com nacions hi ha.

El britànic, amb la seva capacitat d'escoltar, el deixava cantar, però tot té un límit i, després d'haver-se empassolat catorze plats, entre peix, xot, (vaca no, que és sagrada i duu mala sort), cuixes de mico, ous de cocodril, aucells, cucs, verdures, fruites, set castes de pa, vins de diferents anyades i aigua (per netejar la fruita), i d'haver donat gràcies (els hindús) als déus de les vaques sagrades (dels britànics i les vaques boges, no se'n sap res), el fet és que lord Mountbathen, bé fos perquè també volia dir-hi la seva o perquè ja tenia allò que està un pam més a baix del melic inflats d'escoltar tantes alabances dels llepaculs de sempre, va tallar pel camí d'enmig i, potser recordant allò que li havia dit una vegada una gitana hongaresa, es va posar més dret que un ciri i va dir: -Vos ben puc assegurar que a finals del segle XX a Europa només hi haurà cinc reis: el d'Anglaterra, el de copes, el d'oros, el d'espases i el de bastos.

Els convidats que entenien l'anglès romangueren més blancs que la paret i els qui no l'entenien demanaren què havia dit. El traductor els digué: -Ha dit que demà plourà. I tot foren mamballetes.

Lord Mountbathen tingué mala sort, morí el 1979 a la badia de Sligeach (Irlanda) en un atemptat de l'IRA i no va poder veure acomplerta la profecia que un dia havia feta ell a l'Índia. Però hi ha més dies que llengonisses i si un dia s'esdevé que tinc la sort de cara i puc arribar a veure que al continent europeu tot són repúbliques, quan m'arribi l'hora d'anar allà on ell és ara, li contaré fil per randa allò que ell s'ha perdut.

De totes maneres, us vull dir que estic ben convençut que si me deixassin triar, me quedaria només amb un rei, el millor, l'únic rei bo que hi ha, de veres: és el rei de copes. Ω

Fa vint anys que en Mateu Perelló, natural de Santa Margalida, va obrir l'empresa **Ascensors ASPE** (Ascensors Perelló) a s'Arenal. Avui, en Mateu té sucursals a Eivissa, Benidorm, Gran Canària, Lanzarote i Santo Domingo. També munten ascensors a Costa Rica i a Praga.

N'Enric Martínez de Cabrera (metge dentista) fa un any que va obrir consulta al carrer de sant Cristòfol (devora la plaça Gropa, a s'Arenal). A la fotografia el veim arreglant la dentadura a en Daniel Caro, davant de la Unió Esportiva Collera.

Fa dos anys que en Jordi Mulet d'Escatlar dirigeix les oficines de **Sa Nostra** a s'Arenal. L'oficina del carrer Milà, la del carrer Maria Antònia Salvà i l'oficina automàtica de Badia (esperem que aquesta darrera s'obri ben prest amb personal).

LA MÀFIA A MALLORCA El mafiós solitari

PERE GRI

El dia 10 de maig de 1989, els diaris de l'illa de Mallorca informaven sobre el fet que la caixa de crèdit de la Cooperativa Agrícola de Caimari no realitzava cap pagament des de feia mesos, a causa sobretot de la situació de manca de liquiditat que patia l'entitat, avui ja desapareguda. Les causes es trobaven en el «forat» financer de seixanta milions de pessetes, descobert després de l'abandonament del càrrec de l'anterior president, Pere Garau. Segons unes declaracions realitzades en aquells dies per l'advocat de la cooperativa, Joan Buades, a El Dia 16, «Garau es va ultrapassar en les seves funcions».

En el moment de morir, l'entitat tenia prop de 400 socis, la majoria dels quals corresponien a veïns de Caimari, que en aquelles dades varen veure com tots els comptes i moviments bancaris de la cooperativa eren congelats, després que alguns membres de la nova junta rectora destapassin l'escàndol en una reunió informativa al local de la cooperativa. Totes les versions apuntaven al fet que la mancança dels 60 milions era deguda al cobrament d'uns crèdits per en Garau, que en aquells dies havia desaparegut. En el moment de destapar-se la crisi hi havia uns 30 milions de pessetes, el destí dels quals també era il·localitzable. D'aquesta manera acabava la història d'una cooperativa mallorquina que existí durant més de setanta anys i que era tota una institució en aquella localitat del municipi de Selva.

En una assemblea que va tenir lloc el mes d'agost de 1989, a la que hi acudí molta de gent, un dels socis va reconèixer haver firmat uns poders, a nom dels llavors tresorer i després president, Pere Garau, amb els quals se l'autoritzava a manejar lliurement els fons de la cooperativa (DM). Amb els esmentats poders, i mitjançant diverses operacions bancàries, cessions i pagaments de factures d'algunes de les seves empreses, Pere Garau havia originat el «forat» econòmic de 60 milions.

Els socis de la cooperativa no arribaren a cobrar res dels seus estalvis dipositats a la caixa de crèdit de l'entitat. Pere Garau deixà sense el seu «raconet», es pot dir, la meitat de la població de Caimari. Els veïns demanaren aleshores que es depurassin responsabilitats, però l'únic que els va saber oferir el Govern balear va ser la realització d'una auditoria, a més d'oferir-los suport per a la nova capitalització de la cooperativa. El patrimoni de l'entitat estava reduït a dues cases i un solar, que s'hagueren de vendre, si bé el que es recaptà no va bastar per cobrir més enllà del 50% dels 60 milions de dèficit.

El món de la política hi va tenir poc a veure en aquest assumpte. El director general de Producció Agrària, Llorenç Rigo, declarà (El Dia 16, 11-5-89): «La Cooperativa de Caimari és la menys agrícola de les existents a Balears.» Segons afirmà Rigo, era simptomàtic que aquesta cooperativa fos l'única en tota Mallorca que no estava inclosa en la Unió de Cooperatives Agràries de Balears (UCA-BAL). També el conseller d'Agricultura, Pere Joan Morey, indicava que «la naturalesa un poc estranya de la Cooperativa de Caimari ha fet que no hi tingués quasi cap contacte des que estic en el càrrec». Morey considerà a més que «aquesta cooperativa no és una cooperativa agrícola en tot el sentit de la paraula».

El que sí és cert és que existí un contacte indirecte. En un determinat moment, el batle de Selva, Llorenç Coll (El Dia 16, 12-9-89), va mantenir una conversació amb el conseller d'Agricultura, Pere Joan Morey, per demanar-li subvencions per a la cooperativa. Però, el conseller l'únic que va proposar fou la realització d'una auditoria i la possible integració en la cooperativa de segon grau. La resposta de Pere Garau va ser el silenci. Més endavant, el Govern els oferí la integració a UCABAL i els prometé la gratuïtat de l'auditoria, però res més es va poder fer per la Cooperativa de Caimari. Els doblers desapareguts segurament havien anat destinats als «negocis» d'en Garau, entre ells un establiment de marroquineria a Campanet i dues o tres botigues de souvenirs a Cales de Mallorca. Ω

L'ESTEL de Mallorca

EL DIARI DELS MALLORQUINS

SUBSCRIVIU-VOS-HI, ANUNCIAU-VOS-HI

LES NACIONS I ELS ESTATS EUROPEUS

Finlàndia

Nom oficial: Suomen Tasavalta, Republiken Finland (República de Finlàndia)

Superfície: 337 032 km²

Població: 4 039 000 h

Capital: Hèlsinki, 490 000 h

Forma i estat de govern: República parlamentària

Divisió política: Dotze comtats (läläni o län)

Alfabetització: 100%

Religions: protestants 92'5%, ortodoxos 1'2%, catòlics 0'1%

Llengua: Finlandès i suec (oficials), saami o lapó, carelià

Unitat monetària: marc finlandès

Renda per càpita: 22 473 dòlars

Producte interior brut: 111 470 milions de dòlars

Creixement anual del PIB: 3%

Despesa pública: educació (5'9 % del PIB), defensa (1'6 %), sanitat (6'0 %)

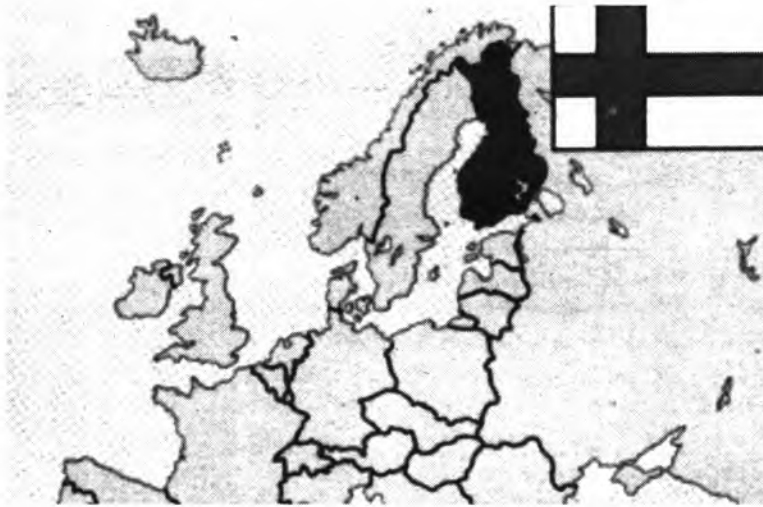
Història

La República de Finlàndia (Soumi en finlandès) és l'estat més septentrional d'Europa. Fou una colònia sueca des del segle XII fins el 1809, any en que passà a formar part de l'Imperi Rus amb el nom de Gran Ducat Finlandès. El 1917 es proclamà independent.

Situada a la part oriental d'Escandinàvia, Finlàndia actualment té una superfície de 33 000 km², menor que l'existent el 1945, quan va perdre el sud-est de Carèlia i la regió de Petsamo, que van passar a formar part de l'URSS. El territori finlandès, compren també l'arxipèlag de les Aland, conjunt d'unes 6500 illes a la mar Bàltica, adjudicades a Finlàndia el 1921 per la Societat de Nacions. El 1989, la població del país era de 4 939 000 d'habitants.

Evolució històrica de la població

A mitjan segle XVIII la població era inferior als 500 000

Situació de Finlàndia a Europa.

habitants i es concentrava majoritàriament als sectors costaners meridionals i occidentals. Cent anys més tard s'havia arribat ja al milió i mig d'habitants, i, a començament del segle XX, a

llir vora el mig milió de carelians procedents dels territoris orientals cedits a l'URSS pel tractat de París de 1947. D'altra banda, durant el període 1950-70 es va produir un altra onada emigratòria important, aquest cop cap a Suècia (més de 140 000 persones en els anys seixanta).

Les minories nacionals a Finlàndia

Tot i que la població finlandesa és força homogènia des del punt de vista ètnic i cultural, al país hi ha dues minories nacionals que han estat importants en la seva història: els lapons, habitants dels espais septentrionals, i els suecs, establerts a l'edat mitjana a les costes occidentals i meridionals i a l'arxipèlag de les Aland.

Els lapons són un poble tradicionalment nòmada, dedicat a la cacera, la pesca i la ramaderia de rens, i present també a Escandinàvia. A Finlàndia varen ser obligats a recular cap el nord per suecs i finesos en els segles XVI i XVII, i la seva població disminuï considerablement en els segles posteriors.

El 1963 eren només uns 2300, però aquest nombre ha anat aug-

mentant durant les darreres dècades, principalment per la seva taxa de natalitat, molt elevada, i també a causa del lliure trànsit per les fronteres que els governs escandinaus (però no la URSS) els varen atorgar 1968. El 1988, els lapons de Finlàndia eren 5700, sedentaris la majoria i dedicats a activitats com la ramaderia de rens, l'explotació dels boscos o el treball a les nombroses centrals hidroelèctriques que s'han obert als rius septentrionals.

Els lapons tenen una llengua pròpia, que pertany al grup fino-úgric i és molt semblant al finlandès, i conserven trets culturals molt distintius. Això no obstant, la seva supervivència col·lectiva està amenaçada per la pèrdua de privilegis sobre territoris de cacera i pesca, i, sobretot per l'expansió del turisme. Cal recordar que aquesta activitat és una de les principals fonts d'ingressos de Lapònia (300 000 visitants any, aproximadament).

Els suecs varen començar a poblar la riba oriental del golf de Bòtnia cap al segle XII i la seva població augmentà de manera constant fins el XVIII, quan constituïen prop d'una cinquena part de la població de Finlàndia. Actualment la seva presència està en retrocés i no sumen sinó el 6% del total de la població.

Tot i això, tenen exactament els mateixos drets que els finesos, sobretot des del punt de vista lingüístic, ja que el suec, com el finlandès són llengües oficials a Finlàndia. El suec és present a tots els nivells de l'ensenyament, incloent-hi l'ensenyament superior (universitat privada de Turku, en suec Abo).

Políticament, el Partit Popular Suec representa la majoria dels habitants suecs del país).

Un cas especial és el de les Illes Aland, on més del 90% de la població és d'origen suec. Les illes tenen una àmplia autonomia interna, amb bandera pròpia i representants també propis al Consell Nòrdic. *De la Geografia Universal d'Editorial 92* Ω

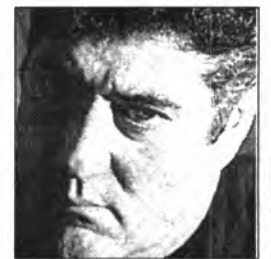
Guillem Rosselló, escriptor: **Només els perdedors afirmen que els concursos literaris són corruptes.**

ΩΩΩ

Cristòfol Soler, expresident de Balears: **El PP balear està ancorat en postures de l'antiga Aliança Popular i no ha avançat pràcticament en res cap al centre.**

ΩΩΩ

Quim Monzó, escriptor: **Mallorca és un dels pocs territoris dels Països Catalans on el català gaudeix d'una salut molt més envejable que a Catalunya, allà on l'idioma està corromput.**

Q. MONZÓ

ΩΩΩ

Jaume Cladera, exconseller de Turisme: **Encara hi ha hotelers que practiquen la picaresca i enganyen l'administració, presenten un projecte i després en realitzen un altre.**

ΩΩΩ

Xavier Pastor (Greenpace): **Balears és la comunitat que posseeix l'índex més elevat de l'estat pel que fa a socis de l'organització.**

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

**Setmana Blanca a Andorra
de dia 6 a dia 11 de febrer
39.900 PTA
Hotel de *** estrelles**

c/ Maria Antònia Salvà, 38 • Tel. (971) 44 22 50 - 44 22 54
Fax 44 11 10 • 07600 S'ARENAL (Mallorca)

**Serveis
de Preimpressió**

filmació PC i Mac

Barrera, 54 • Tel. (971) 73 26 51
07014 Palma de Mallorca

**AIGUA POTABLE
A DOMICILI**

Als termes de Ciutat,
Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 74 27 68

BANCA CATALANA

*us desitja un harmoniós
i afinat any nou*

Carrer Milà, 23 • 07600 s'Arenal (Mallorca) • Tel. 26 80 12

Bossi cerca aliats a Europa per independitzar la Padània

Oficialment s'anomenen *Milícies Territorials*, però són coneguts amb el nom de «Camises Verdes». Els seus aguerrits membres s'han fet famosos per engegar els periodistes dels mitjans del seu líder, Umberto Bossi. Per alguns, són els perillosos embrions d'un exèrcit irregular; per uns altres són pur folclor. El nombre dels seus membres segueix augmentant i, amb el seu recolzament, el líder de la Lliga Nord atreix Roma.

Padània naixerà com Estat independent abans de l'any 2000. Ho ha promès n'Umberto Bossi als seus seguidors en la darrera reunió setmanal de la Lliga, a les praderes de Pòntia. «Ara és massa tard –ha afegit el líder secessionista– per a un compromís sobre una solució federal. Vencem el racisme que domina Roma amb les nostres estructures i seguint l'exemple de l'Índia d'en Gandhi, que amb la no violència democràtica ha conquerit la independència.

Però, a diferència de Gandhi, Bossi ja ha format una estructura anomenada Milícies Territorials. A la seu de la Lliga diuen que el nom és provisional i que a l'àmbit de la reorganització s'anomenarà Guàrdia Padana. A aquests homes, que han jurat fidelitat i total obediència a Bossi, se'ls coneix amb el nom de «Camises Verdes» pel color del seu uniforme.

Els polítics de Roma solen titllar les declaracions i les amenaces d'Umberto Bossi de quelcom merament folclòric, mentre a a Milà, la Lliga perd part dels seus adeptes a cada cita electoral. Però alguns tenen por que els guerrillers d'en Bossi es puguin transformar en un vertader cos paramilitar. Els «Camises Verdes» actuen amb molta disciplina. A Lodi, durant el darrer míting, fou suficient una paraula d'en Bossi perquè dotzenes d'ells s'afuassin a les càmeres de la televisió fins que els tragueren fora.

Hem anat a Milà, la seu principal de la Lliga, per conèixer de prop aquest exèrcit que, segons les intencions d'en Bossi, no només ha de defensar les institucions secessionistes actuals, sinó que també constituir el nucli del futur exèrcit de la Padània independent. Res de fotografies, ni tan sols a l'edifici de la seu del partit, i llargues esperes a la recepció. Els periodistes són considerats intrusos. El mateix Bossi engegà fa un parell de dies d'una

plaça pública els companys de la televisió de l'Estat i els d'en Berlusconi anomenant-los mafiosos.

A la recepció, una dona camisa verda ens diu: «Res de fotos ni noms.» Després d'unes breus negociacions, la guerrillera ens diu: «El meu nom és Lara, tinc 26 anys i estudiï idiomes a Milà.» Abans d'entrar a la Lliga, na Lara no feia política. Ara confia plenament en n'Umberto Bossi. «Tot allò que diu n'Umberto –declara obertament– és just. Per ell faria qualsevol cosa.» Al costat de na Lara hi ha el seu nuvi, Luciano. Ell també pertany a les Milícies Territorials de la Padània. També té 26 anys. Fa feina d'obrer a una fàbrica: «Per ara, la nostra camisa verda només és un símbol i no un uniforme, però si en Bossi ho considera oportú, nosaltres farem d'aquest símbol un vertader uniforme en defensa de la nostra Padània.» En Luciano també confia plenament en en Bossi: «Ell pot fer de mi, de nosaltres, de tots els militants de la lliga, tot allò que vulgui. Estam a les seves ordres.»

En Claudi és un altre camisa verda. Un privilegiat: forma part del grup que segueix el líder en els seus mítings. «He arribat a un punt –diu– que quasi no veig la meva esposa ni els meus fills. Estic per allà, amb en Bossi, sis dies a la setmana. I això ho faig des de fa sis anys i esper continuar fent-ho mentre faci falta.» Si en Claudi és pels seus companys militants un oficial, l'exsenador Corinto Marchini, de 49 anys, és un general. Responsable de les Milícies Territorials, en Marchini va militar en formacions leninistes abans d'arribar a la Lliga. No ha votat en les darreres eleccions. Cinturó negre de karate, és l'encarregat de formar el nucli de la futura Guàrdia Padana. Refusa contestar les nostres preguntes perquè «la premsa no entén la Lliga». El seu braç dret, Paolo Oberti, és l'amo d'una agència de guardespates. En Paolo, com molts d'altres camises verdes, té un tatuatge al braç amb la imatge de n'Alberto Giussano, personatge històric que la Lliga ha escollit com a símbol. La seva tasca és seleccionar els camises verdes: «Han de ser forts, però amb el cap al seu lloc. La nostra arma favorita en aquesta fase és quedar-nos impassibles davant les provocacions. No necessitam fanàtics, sinó gent que ha d'actuar amb disciplina, com els soldats d'un exèrcit regular.»

Mentre estam a la recepció de

la seu de la Lliga, a les plantes superiors se celebra una reunió del Comitè d'Alliberament de la Padània, l'organisme creat i presidit per en Bossi. Roberto Maroni, l'exministre d'Interior del Govern d'en Berlusconi, ha estat nomenat el portaveu. Aquest Comitè d'Alliberament dirigirà el procés que durà a la secessió de les regions del nord-est d'Itàlia i al naixement de l'anomenada Padània. És el punt de referència del Parlament de la Padània, amb seu a Mantua, i del govern de Venècia, presidit per Giancarlo Pagliarini, també exministre del Govern d'en Berlusconi. Els homes d'en Bossi ja han publicat el primer número de la seva Gaceta Oficial de la Padània i volen adquirir un banc per transformar-lo en la competència de la banca d'Itàlia. Per exposar tot això a la resta d'Europa, els emisaris, Roberto Maroni entre ells, estan viatjant per les capitals de la Unió Europea. El portaveu de la Lliga al Parlament Europeu ha sol·licitat el suport de tots els partits i moviment separatistes del vell continent. Després que el president de la Generalitat li tancàs la porta, a en Bossi, els emissaris de la Lliga han tingut trobades amb membres d'Esquerra Republicana. Pròximament en Maroni anirà a Euskadi, on, segons fonts de la Lliga, els esperen trobades amb el PNB i amb altres forces.

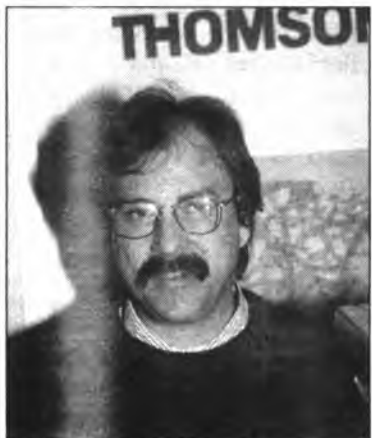
La Lliga creu que mai aconseguirà convèncer al govern de Roma perquè convoqui un referèndum sobre el dret a l'autodeterminació. Intenta aconseguir una autonomia forta utilitzant la legislació europea sobre euroregions. La seva proposta preveu «la creació de pols europeus de desenvolupament regional entre les regions que tenen arrels històriques i culturals comunes. Donat que, amb el Tractat de Maastricht les fronteres nacionals deixaran d'existir –diu el document–, aleshores en el si de la Unió hauran de néixer macroregions autònomes que pugin afrontar en millors condicions la competència internacional.» Un projecte que al Parlament Europeu podria aconseguir no només els vots de la Lliga sinó també els d'altres grups autonomistes de la Unió Europea. **Ahmad Rafat**, traduït de la revista *Tiempo* Ω

Fa vint-i-sis anys que en Manuel Giménez, natural de Sevilla, va obrir la botiga **Foto Manolo** a s'Arenal. En Manuel va venir a viure a s'Arenal l'any 1966. Abans el podiem veure fent fotos als turistes, ara només fa reportatges i fotos d'estudi.

Fa tres anys que la família Franco-Pedreño va reobrir el Bar Can Paco. Ara es diu **Bar Return**. Despatxen copes i al migdia menús a 800 pessetes, que na Joana Pedreño guisa amb molt d'amor.

És en Diego Navarro, qui amb els seus germans Ramon i Josep fa set anys que va obrir **Electrònica s'Arenal** a la barriada de Correus. Venen i adoben tv, vídeos, ràdios i tota casta d'aparells electrònics.

Na Trinitat de l'Aguila, natural d'Andalusia, fa dos mesos que ha obert la **Tintoreria Trini** a la barriada de Correus, a s'Arenal.

La família Wyatt, ell d'Anglaterra, ella de Rússia, la petita de Mallorca, fa quinze dies que han obert el **Bar Atlantis** a la barriada de Correus, a s'Arenal.

Na Sabine Serz, natural de Nürenberg (Alemanya), fa un any que ha obert la botiga de llenceria fina i eròtica **New Look Fashion** al carrer Trasimen de s'Arenal.

En Josep-Lluís Martín, natural de Toledo, fa vint-i-vuit anys que va obrir la botiga **Art de Toledo** a s'Arenal.

Na Maria-Elena Monteoliva, natural del Molinar, fa dos mesos que ha obert la botiga de moda infantil **Peques**, a la plaça Major de s'Arenal.

INFORMA T
INFORMA T
INFORMA T

Aniversari de la mort d'un patriota

En Joan Creixell i Plajà, nascut el 31-7-1946, va morir el dia de Nadal de 1994. L'any 1968 va començar sensibilitzant la gent amb pintades i fulls volants al voltant de l'Onze de Setembre, difonent material nacionalista d'en Joan Ballester i Canals. Mes endavant treballaria pel PSAN, pel Front Nacional de Catalunya, per Unió Democràtica, va intervenir a l'Assemblea de Catalunya, passà més tard a CDC i al pujolisme, però desenganyat de la manca de projecte nacional optà obertament per l'independentisme mitjançant desenes d'articles i conferències, participant en plataformes i dirigint la meravellosa revista El Llamp (durant un bon grapat d'anys, S'Arenal de Mallorca va publicar articles d'aquesta revista independentista, llavors vàrem deixar de rebre-la, havia deixat de sortir, com deixarà de sortir L'ESTEL de Mallorca quan el seu editor s'aturi d'alenar).

La seva passió per la història de la nostra nació era imparable. Semblava que només visqués per tres coses: la història, la reconstrucció nacional i la independència. I és que la vintena de llibres que escrigué, l'acrediten com un dels millors historiadors de l'època franquista i de la dictadura de Primo de Rivera. Entre els seus llibres podem destacar des de l'origen de la bandera independentista, el monument a Rafel Casanova i el complot del Garraf on explica fil per randa l'intent d'acabar amb la vida d'Alfons XIII per part de nacionalistes radicals catalans (la història oficial diu que eren gamberros o anarquistes). Els seus llibres haurien de formar part del nostre grup de llibres d'on treure idees per actuar i per adonar-nos de com els castellans ens han manipulat la història.

En Joan Creixell sabia que la història és la gran arma per prendre consciència de la pròpia identitat, i per defensar-se contra aquella gent que ens han amagat o canviat els fets històrics al seu gust.

I ara, un crit d'alerta! Avui que parlem de l'historiador Joan Creixell, volem fer conèixer a la nostra gent el que està passant actualment amb els llibres, publicacions i documents, fonamentals i base del nacionalisme català; efectivament, ens referim als llibres de principi de segle i fins als anys trenta. Mentre uns es moren de vells i d'humitat als dipòsits de les institucions, els pocs que queden a la venda a les llibreries, quasi sempre amagats, són normalment comprats per l'extrema dreta espanyola per tal de fer desaparèixer a poc a poc aquests documents base de la nostra identitat nacionalista. Mallorca, no deixis que els ocupants ens prenguin allò que és nostre! Aconseguix o compra't un llibre nacionalista real i autèntic! Si ho fas, salves un tros de la història del teu país. **Redacció** Ω

Na Margaret McElhinney i na Marie Murphy, totes dues d'Irlanda, i n'Alain Trauch, natural de Luxemburg, són els professors de l'**Escola d'Idiomes Tarlin**, a la plaça dels Nins de s'Arenal. Ensenyen català, castellà, alemany, francès i anglès. També ensenyen informàtica, fan traduccions etc.

N'Antoni Sampol, natural de Porreres, fa desset anys que va obrir els **Tallers Sampol** a la barriada de Correus, a s'Arenal. Adoba cotxes i fa el servei de grua.

En Diego Pérez, natural d'Andalusia, fa vint-i-sis anys que va obrir la **Fusteria Pérez**, a la barriada de Son Verí, a s'Arenal.

Fa dos anys que n'Antònia Crespo, natural d'Aragó, va obrir la perruqueria **Mi Peluqueria**, a la barriada de Son Verí, a s'Arenal.

Fa quatre anys que la família González regenta la corredoria d'assegurances **La Equitativa**, a la barriada de la plaça dels Nins, a s'Arenal.

Fa vint-i-cinc anys que na Miquela Miralles, natural de Lluçmaior, va obrir la **Perruqueria Miquela** al costat de la plaça Major de s'Arenal.

Fa vint-i-un anys que n'Henedina Centeno, natural de Castella, regenta la botiga **Mobles Pérez**, al carrer Menorca de s'Arenal. Té una sucursal al carrer de Trasimen.

Fa dos anys que en Jesús Coromina, natural de Lleida, va obrir el **Bar Dragonera**, just davant l'escola de Son Verí, a s'Arenal.

L'ESTEL de Mallorca

EL DIARI DELS MALLORQUINS

**SUBSCRIVIU-VOS-HI !!
ANUNCIAU-VOS-HI !!**

**BUGADERIA
TINTORERIA
TRINI**

TEL. 74 35 83

CRA. MILITAR, 230 • S'ARENAL • MALLORCA

FUROSUN
IAJES S.A.

*Felicita els arenalers
en el seu desè aniversari
i els desitja un bon any 1997*

Carrer Lisboa, 22 • Tel. 49 00 13 - 49 01 08
Fax 26 87 64 • 07600 S'Arenal (Mallorca)

Catalina Puig Serra

Tel. 44 00 64

c/ Sant Cristòfor, 55 • 07600 S'ARENAL

Als Països Catalans, cultura catalana

En Pedro, en Patrocínio i en Pascual (tres cunyats) han constituït una comunitat de béns per muntar la **Ferreria Bach** a s'Arenal. Treballen el ferro i l'alumini. La seva especialitat són les barreres automàtiques.

Na Caterina Alemany, natural de Sóller, fa dos anys que ha obert el **souvenir Ca Nostra** a la barriada del Badia de Palma, a s'Arenal. Na Caterina va i ve cada dia de Sóller i frissa que obrin el túnel per estalviar temps i benzina.

En Kamal Fahandes, natural de l'Iran, fa trenta anys que fa de fotògraf a s'Arenal. Va començar fent fotografies per hotels i discoteques. Ara fa quinze anys que va obrir l'**Estudi Kamal**, al Riu Centre de les Meravelles.

Aquests darrers anys hi ha hagut un canvi sensible en l'enfocament del major problema amb què s'ha trobat la cultura catalana: les relacions amb el fenomen immigratori.

Fins fa uns anys hi havia un posicionament que tothom compartia: la solució del problema immigratori era la integració. Els immigrants s'havien d'integrar i *els seus fills ja seran catalans*, es deia. Amb els anys hem vist que aquesta teoria no s'ha acomplert, en part per culpa de les administracions, que no han estret prou, en part per culpa de gran part de la immigració que encara creu que *estamos en España* i no es vol integrar.

El canvi d'enfocament sobre el problema del que parlem ha estat liquidar sense més ni més el concepte d'integració o, en el millor dels casos, relegar-lo a un paper totalment secundari. En el seu lloc, s'han posat de moda nous conceptes que no solament no poden aportar cap solució al problema, sinó que són un pas més del genocidi cultural que pateix el nostre país.

Entre aquests conceptes teòrics n'hi ha un que destaca: el mestissatge. Ara diuen: als emigrants ja no els cal integrar-se, el que hem de fer és integrar-nos a ells.

Els mestissatges col·lectius no funcionen

Al meu entendre, el mestissatge no pot ser en cap moment la solució

al problema de les relacions entre la cultura catalana i la dels nousvinguts.

En aquest sentit ens adhirim al plantejament fet per Josep M. Espinàs fa temps en una de les seves columnes de l'*Avui*, on va deixar clar el concepte exacte i els límits que el mestissatge pot tenir a Catalunya: el mestissatge, a nivell individual, és una possibilitat com una altra i tothom en coneix casos que han funcionat; ara bé, a nivell col·lectiu, els mestissatges no funcionen i la història ho demostra cada dia: Irlanda del Nord, el conflicte palestino-israelià o conflictes més recents com el de l'illa de Xipre o el cas de Bòsnia, no són més que conseqüències de desplaçaments de població... on el mestissatge ni després de segles ha funcionat.

El mestissatge, com el bilingüisme, només pot acabar amb la desaparició d'una de les cultures enfrontades. I no hi ha dubte que avui, als Països Catalans, la cultura que duu totes les de perdre és la catalana. Tots coneixem alguns casos de processos que es podien concebre en un principi com un mestissatge i han acabat d'una altra manera: com va acabar a Amèrica del Nord, amb els nadius morint-se a les reserves. O com estan acabant els indígenes de Mèxic, arraconats pels espanyols i els seus descendents.

La cultura catalana no necessita cap barreja

Totes les cultures han tingut, al

llarg de la seva història, una època de creació en la qual han anat incorporant d'ací i d'allà elements diversos, però des del moment de la seva maduresa, aquestes aportacions es donen de manera molt esporàdica i sempre en petites quantitats. La cultura catalana ja ha arribat, i temps que fa, a aquesta maduresa. Les aportacions dels àrabs, fenicis o de diversos pobles europeus ja es va realitzar fa segles.

A més, cal que ens preguntem quines són aquestes cultures amb les quals ens diuen que ens hem de barrejar. Són cultures que poc o res de positiu ens poden ensenyar. Què podem aprendre dels espanyols? *Les corridas de toros?* *Les sevillanas?* Què podem aprendre de la cultura àrab, exuberant fa mil anys, però avui presa del fanatisme religiós?

La teoria del mestissatge és una trampa

Només cal veure que l'anomenat mestissatge és definit pels seus promotors en clau d'enriquiment. Segons els defensors d'aquest invent, barrejar-se amb una altra cultura, adoptar-ne un a part, és enriquir-se. Doncs bé, arribats a aquest punt, nosaltres feim una proposta ben senzilla: que els immigrants aprenguin a parlar català, que parlin català i així també s'enriquiran. I ací ja hem arribat al punt clau de la qüestió: els immigrants no es volen *enriquir*, no volen aquest *enriquiment*, ja en tenen prou amb la seva cultura.

I és que amb això del mestissatge passa com amb el bilingüisme: només serveix per als catalans. Als nousvinguts no els cal perquè ells tenen l'anomenat *dret a la diferència*. I ara faig una altra pregunta innocent: els catalans, ¿no podem tenir també *el dret a la diferència?*, un dret que ens permeti mantenir la nostra cultura intacta? Es veu que no. Tot plegat ens ajuda a veure que tot això del mestissatge i la barreja de cultures només és una part, un nou episodi, del genocidi cultural que pateix el nostre poble. Un episodi, això sí, molt ben muntat, fins al punt que molts catalans (mallorquins i valencians) s'ho acaben creient.

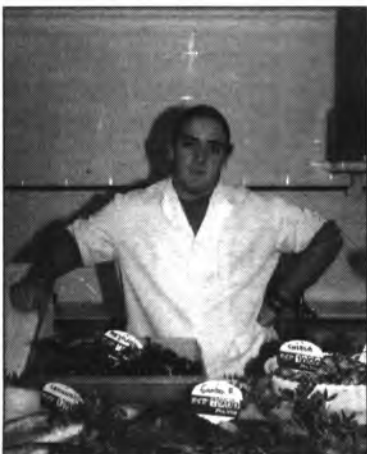
Immigrant integrat, català estimat

El problema de la immigració, tant a nivell lingüístic com cultural, només pot tenir, al nostre entendre, una sortida: la integració dels immigrants, però una integració real, amb el mínim dels mínims situat en la plena assumpció de la llengua catalana.

Pel que pugui ser, no oblidem aquell refrany que diu: «De fora vingueren i de casa ens trageren.» **Partit Nacionalista Català, Apartat 5271 Barcelona Ω**

La família Martínez-Riera regenta des de fa nou anys el restaurant **Sa Greixonera**, a la barriada del Badia de Palma, a s'Arenal. Les sopes, el frit de matances i el peix a la mallorquina són els plats que recomanen. A la carta s'hi menja per unes 1.500 pessetes; el menú en val 850.

En Bartomeu Borràs és l'amo jove de **Can Peix Fresc**, la peixateria del Pil·lari.

Els Alenyar, pare i fill, regenten des de fa vint anys la **Bodega Campos**, a les Galeries Cupido de Sometimes.

És l'equip educatiu de l'escola d'infants **S'Aucellet**, a s'Arenal, una escola on es fa immersió lingüística en català. Una escoleta molt sol·licitada, especialment pels pares alemanys i anglesos que desitgen que els seus fills parlin l'idioma dels mallorquins.

Andalucía contra España

Desde que Andalucía feu agredida i ocupada militarmente per tropas al servicio de la Corona castellana, la historia del Pueblo Andaluz ha sido una continua sucesión de episodios de luchas y resistencias marcados per la represión de los distintos gobiernos i regímenes españoles.

Cada vez que los sectores más concienciados y combativos de nuestro pueblo han alzado su voz en contra de la violencia de la miseria y de la opresión española y han expresado sus ansias de libertad, el poder estatal ha contestado invariablemente con represión. Represión ejecutada según la época y el contexto per la Santa Hermandad, Inquisición, ejército, guardia civil, policía, tribunales...

Todos estos aparatos represivos, defensores de los intereses y privilegios del minoritario y violento «bloque dominante».

Violencia consustancial e innata. Y es que el origen del Estado español es ya de por sí de una naturaleza extremadamente violenta. Se ha forjado por la vía de la guerra, la ocupación territorial y la represión. El Estado español -carcel de pueblos- sigue existiendo hoy gracias a esa violencia estructural. Eso sí, una violencia con estatus legal, institucionalizada, canonizada y amparada por la hipócrita Constitución.

Muchas han sido las víctimas de la represión estatal a la largo de nuestra historia. Cientos de miles de andaluces y andaluzas han sido perseguidos, encarcelados, torturados, asesinados. Sus únicos delitos: sus decididas apuestas per la Justicia y la Libertad. Ayer las víctimas fueron los rebeldes andaluces, los de la «insurrección de las barricadas», los cantonalistas, los de la Mano Negra, los del Manifiesto, los de Casas Viejas, Blas Infante, García Caparrós... Hoy las víctimas han sido los que han expresado su rechazo a la Expo del '92, los jóvenes i los mayores en lucha por la continuidad de los Astilleros, los insumisos al ejército español, jornaleros por la tierra i la libertad, hombres i mujeres en contra de la imposición de vertederos de residuos tóxicos...

Des de Nación Andaluza queremos rendir homenaje a todos estos hombres i mujeres que por reivindicar derechos básicos y fundamentales han sido víctimas de la paranoica represión española. Y entendemos que el mejor homenaje a tributar es nuestro compromiso de lucha por la liberación de Andalucía des de todos los frentes posibles. El antirepresivo es una de ellos, denunciando y movilizandonos contra la violencia del Estado. En ello estamos. Nación Andaluza Ω

NECESSITAM

PROMOTORS I PROMOTORES de L'ESTEL de Mallorca

a les illes Balears i a la resta dels Països Catalans

Tel. 26 50 05

En Josep-Antoni Ibergallartu, natural de s'Arenal, regenta des de fa tres anys el taller de reparació de cotxes **Tecnomobil** a s'Arenal.

Na Maria dels Angels March, natural de Gènova (Ciutat), fa mig any que ha obert **El Gran Basar del Pensionista** a la barriada de l'Hotel Badia de Palma, a s'Arenal.

La família Negreiro, pare i filla, regenten des de fa deu anys **El Bar la Tortuga** a la barriada de la Guàrdia Civil, a s'Arenal. Despatxen tapes i copes.

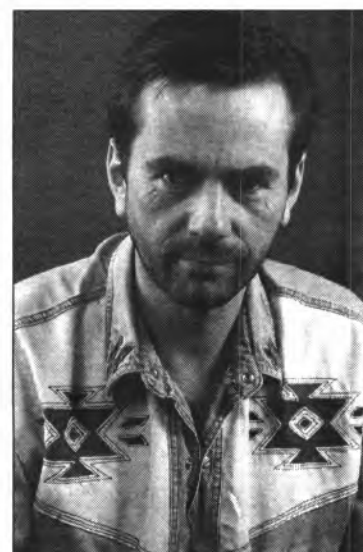
En Josep-Maria Ojeda, natural de s'Arenal, fa dos anys que s'ha fet càrrec de la **Perruqueria Unisex Josep Maria**, que abans era la Perruqueria Martín, a la barriada de l'Hotel Badia de Palma, a s'Arenal.

En Josep Luna, natural de Lluçmajor, fa setze anys que va obrir l'**Agència de Viatges Xaloki** a la barriada del Badia de Palma, a s'Arenal. L'agència és plena tot el dia de gent que vol viatjar. Tanmateix, en Josep és el president de la Unió Mallorquina al terme de Lluçmajor, i troba uns minuts per dir-nos que malgrat que a les darreres eleccions municipals no traguessin cap regidor, hi ha molt d'interès per afiliar-se al seu partit i l'UM creix al municipi permor dels escàndols i corrupcions dels partits que comanden; que els electors veuen, de cada dia més, que votar partits espanyols és tirar-se terra damunt i que en el futur votaran els partits mallorquins, que són els qui defensaran els seus interessos; que de cada dia hi haurà més batles nacionalistes i que el pròxim Govern balear serà nacionalista.

N'Henedina Pérez, natural de Son Espanyollet (Ciutat), fa un any que es va fer càrrec de **Construccions i Excavacions S'Arenal**, una botiga on es venen eines per a la construcció i s'agafen comandes per construir, a la barriada de la benzinera de Son Verí.

En Justo González, que regenta les botigues d'Europhoto a s'Arenal, acaba de treure a la llum la **Guia aèria dels pobles de Mallorca**. Aquesta guia ha sortit en català, alemany i castellà, les tres llengües més importats avui a Mallorca. Tanmateix, recomanem l'edició catalana perquè és la que està en la nostra llengua i perquè els nostres pobles i els altres topònims d'aquesta guia estan en aquesta llengua, que és la nostra des de fa vuit segles. Les edicions en alemany i en castellà, que sien per als turistes d'aquestes nacions que passen quinze dies entre nosaltres. Els residents a Mallorca, l'haurien de comprar tots en català, si és que volen estar ben informats.

**CLÍNICA VETERINÀRIA
SON VERÍ
MOBILE TIERKLINIK**

DR. OLAF THAMM

c/ Dragonera, 3 • 07600 S'Arenal - Son Verí
Tel. 44 12 13 • 908 53 86 79

**Cura medicinal dels peus
Christa Tiska**

Obert a hores de comerç
Visitam hotels

Carrer Marbella, 20 (Edifici Pil-larf)
(davant l'aturada 15 de l'autobús)

Tel. 26 22 39

**Clínica Dental
Dental Clinic
Zahnarzt Praxis**

Dr. ENRIQUE MARTÍNEZ CABRERA
ODONTÒLEG Col-I. 436

c/ Sant Cristòfor, 10 • 076000 S'Arenal
Tel. 44 01 36

Na Margalida Pons, de Campos, i na Nataxa Kostic, de Berlín, regenten des de fa dos anys el **Restaurant Marina Palace** a la barriada de Sometimes de s'Arenal. Despatxen cuina alemanya. El plat del dia val 500 pessetes més la beguda. També fan mitges racions pels qui vulguin picar. Una restaurant d'alemanys on els mallorquins que vulguin menjar dins un ambient alemany hi són ben arribats.

En Rafel Martí, natural de ses Cadenes, fa quaranta anys que fa de forner. Va començar a Can Gostí, va seguir a Ca n'Amer, llavors al Continente i ara fa devuit anys que va obrir el forn pel seu compte, al poble del Pil-larí.

Na Francisca Garau, natural dels Hostalets, fa dos anys que regenta l'**Agència de Viatges Blau Tours**, als Sometimes de s'Arenal.

En Pep Rayó (Ralló), natural de Lluçmajor, regenta des de fa dos anys el **Bar Can Pep Rayó** a la barriada del Consultori, a s'Arenal. Abans el tenia llogat i es deia el Bar Agramon. Durant aquell temps, en Pep formava part de l'**Orquestra Kiwi**, que animava les vetllades dels hotels. Aquest bar és la seu del Club de Radioaficionats **La Unió Educativa** i té 46 associats.

El matrimoni Quintín, natural de Castella, fa trenta-vuit anys que arribaren a Lluçmajor i més tard a s'Arenal. Obriren botigues de fotografia i de *souvenirs*. En Quintín fou un dels primers retratistes de s'Arenal.

En Víctor Rubio i na Margalida Pons són els amos del **Super Roig** de s'Arenal.

Aquesta fotografia és de fa vint-i-cinc anys: una pescada d'anfosos de 25 quilos, al Cap Blanc. Hi veim n'Enric, els germans Martí i en Pons.

P U G E N

Ferran Aguiló, per denunciar els mitjans de comunicació en foraster, dels quals ha dit que «traeixen la cultura» i «aquest fet no els fa gens de vergonya. Tal vegada perquè no en tenen».

ΩΩΩ

L'Ajuntament d'**Alcampell** (Franja de Ponent), per declarar el català idioma oficial.

ΩΩΩ

La campanya **contra el consum de drogues** de l'Ajuntament d'Alcúdia.

ΩΩΩ

Els **Mossos d'Esquadra**, per detenir l'expresident del grup nazi Cedade per apologia del genocidi.

Agama, per quedar finalment en mans d'una empresa mallorquina.

ΩΩΩ

El **Grup de Teatre de Bunyola**, per complir 30 anys damunt els escenaris i haver representat, des de 1966, un total de 48 obres.

ΩΩΩ

La revista **Pòrtula** de Marratxí, per complir 15 anys.

ΩΩΩ

Els estudiants de l'**IES d'Andratx** que van participar en la reforestació de La Trapa.

ΩΩΩ

El bisbe sud-africà, **Desmond Tutu**, per desafiar les mògies del Vaticà participant en un anunci recomanant l'ús del preservatiu.

DAVALLEN

La companyia de teatre **Dagoll Dagom** pel seu programa de TV3 *Oh Espanya*, sèrie putrefacta i aforasterada que en lloc de riure fa cruixir els queixals.

ΩΩΩ

Els assistents a la festa de la **constitució espanyola**, un paperot que ofega la nostra sobirania, economia i cultura.

ΩΩΩ

L'**Estat espanyol** per negar-se a construir l'hospital d'Inca.

ΩΩΩ

Els forasters desgraciats que ompliren de pintades la seu del PSM amb la frase «**Mallorquines hijos de puta, en España se habla español**».

ΩΩΩ

El **PP de Santanyí**, encapçalat pel batle **Cosme Adrover**, per aprovar dos camps de golf (es Pujol i sa Talaiola) i la urbanització es Sementer, participada per Gabriel Cañellas.

ΩΩΩ

L'empresa exhibidora de la pel·lícula **El Geperut de Notre Dame**, per negar-se a projectar-la en català.

ΩΩΩ

El **Museu March** d'art contemporani, que enlloc d'obrir-se a la producció mundial es tanca i es limita a la producció espanyola. Això, enlloc d'avantguarda, és provincianisme ranci.

El **Tribunal Superior de Justícia de les Balears**, per donar el vistiplau a l'autorització irregular de la gran superfície de Portopí, denunciada pel PSM.

ΩΩΩ

El foraster emboscat dins el **Diari de Balears Gustavo Gato**, per dir que tant li fa que *El Geperut de Notre Dame* no es projecti en català.

ΩΩΩ

El model de l'**euro**, per no incloure les Balears al mapa d'Europa. Ha estat el Govern balear qui ha presentat la protesta, i no els putes *trastos* de Madrid, que no han mogut ni un dit per queixar-se.

ΩΩΩ

El xarnego de la **finestreta núm. 4 de Renfe** de l'Estació de Sants, a Barcelona, que es nega a vendre bitllets als passatgers que li parlen en català.

ΩΩΩ

El **Govern balear**, per la destrucció del camí vell de Sineu, una de les vies medievals més representatives de Mallorca.

ΩΩΩ

Els **cascos blaus de l'ONU**, implicats en la violació i la prostitució de menors a Angola, Cambodja, etc.

ΩΩΩ

Camilo José Cela Conde, per ridiculitzar que Aragó i Canàries hagin estat reconegudes pel Senat com a nacionalitats.

TENNIS SON RIGO

Tennis Squash
Futbol-sala Volei
Hàndbol Mini-golf
Petanca Tennis taula
Cir. footing Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometime's • Palma de Mallorca

Carrer de
Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de
Mallorca

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

RESTAURANTE
c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Automòbils PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

BAR - RESTAURANT ESPECIALITAT EN **Andreu**

Arròs brut • Paella • Cordon blue • Bistec al pebre • Sípia
Conill a l'allet • Escalopa • Llenguado Meunier • Carns i Peixos
c/ Grua, 6 • La Ribera • Can Pastilla • Tel. 26 10 73
Sortida 10 autopista (dimarts tancat)

SERVIAUTO ARENAL S.A.

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

TINTORERIA MANACOR

c/ Antoni Galmés, 1B • Tel. 55 18 03
MANACOR

TARLIN

ESCOLA D'IDIOMES
CENTRE D'ENSENYANÇA COMPLEMENTÀRIA

INFORMÀTICA • IDIOMES • REPASSOS • TRADUCCIONS
GRUPS REDUÏTS • PREPARACIÓ EXÀMENS OFICIALS

Cra. Militar, 277 • S'ARENAL • Tel./fax 26 00 39

BAR-RESTAURANT

Camí Vell de Costitx, 1

07510 SINEU

Tel. 85 52 46

CAN TITO RESTAURANT

PEIXOS I MARISCS FRESCS
CUINA MALLORQUINA

c/ Palmera, 6 • Tel. 27 10 16 • 07006 El Molinar (Palma)

EL PETIT COMERÇ DÓNA VIDA I SEGURETAT A LA BARRIADA

Quatre motius per anar a comprar a la petita i mitjana empresa de la barriada:

1. Els beneficis de la petita i mitjana empresa mallorquina es reinverteixen a Mallorca, la qual cosa provoca que els doblers corrin de mà en mà i arribin a molta més gent.
2. El petit comerç la majoria de les vegades són empreses de tipus familiar que creen llocs de feina estables.
3. La petita i mitjana empresa ofereix un tracte humà i un servei post-venda que mai no podrà oferir la massificació i la despersonalització de les grans superfícies.
4. Un carrer ple de comerços és una garantia contra la degradació i un fre a la inseguretat ciutadana.

Mallorquins! Mallorquines!
**No deixeu de comprar als comerços
de la barriada o del vostre poble!**

És un suggeriment de
L'ESTEL de Mallorca

Imperialisme (I)

«L'imperialisme és el període triomfal d'un nacionalisme: del nacionalisme d'un gran poble. Imperialisme és força de civilització, que vessa d'un poble; de vida nacional intensa, sobre els altres.» (La Nacionalitat Catalana, 1906, Enric Prat de la Riba, 1870-1917.)

«Quan una societat en desintegració es veu obligada a admetre algun arquitecte estranger per a furnir-li un Estat universal (plurinacional i pacificat), i confessa que la seva pròpia minoria dominant indígena ha arribat a ser del tot incompetent i estèril; i la penalitat inevitable per a aquesta senectut prematura és una humiliació privada de drets. L'estranger que ve a fer l'obra d'una minoria dominant es fa seves ben naturalment les prerrogatives pròpies d'aquesta minoria...» (Estudi de la Història, Arnold J. Toynbee, gran historiador britànic.)

«La dominació dels anglesos és un mal per la Índia, però és més encara un signe del seu mal. Gandhi ho sap, i rebutja el mal, no pas el signe.» (Peregrinatge a les fonts, Lanza del Vasto, deixeble europeu de Gandhi.)

«Alluny, alluny aqueixa boira eterna, / mortalla tenebrívola / que nostre sol rebutja! No us imposi / l'Esfinx sempre enigmàtica / que posa obscur lo clar, i per profundes / vol vendre coses tèrboles...» («Als Joves», 1905, Miquel Costa i Llobera, Pollença, Mallorca.)

«Entre otras cosas lo malo de los catalanes es que se niegan a hablar la lengua del Imperio.» (Comte-duc

d'Olivares, en un informe a Madrid sobre la situació de Catalunya, devers 1624.)

«Mentre el català s'ha deixat assimilar, l'espanyol no ha tingut res a dir. Quan l'espanyol ha trobat resistència en el català, s'ha indignat. Aleshores aquest —el català— ha parlat i ha insistit més que mai en la concòrdia i l'espanyol ha fet veure que l'entenien.» (Pere Màrtir Rossel i Vilar, Olot 1882 - Barcelona 1933, fundador d'ERC i diputat.)

«Para quien ha nacido en esta cruda altiplanicie que se despreza del Ebro al Tajo, nada hay tan conmovedor como reconstruir el proceso incorporativo que Castilla impone a la periferia peninsular.» «Por muy profunda que sea la necesidad histórica de la unión entre dos pueblos, se oponen a ella intereses particulares, caprichos, vilezas, pasiones y más que eso prejuicios colectivos instalados en la superficie del alma popular que va a aparecer como sometida. Vano fuera el intento de vencer tales rémoras con la persuasión que emana de los razonamientos. Contra ella sólo es eficaz el poder de la fuerza, la gran cirugía histórica.» (Ortega i Gasset, escriptor ultraespanyolista molt usat pel franquisme, a España invertebrada, les rodones són nostres.)

Heus ací la «gran cirurgia històrica»: «Que en las escuelas de primeras letras y de gramática no se permitan los libros en lengua catalana, escribir ni hablar en ella dentro de las escuelas, y que la doctrina cristiana sea i la aprendan en castellano.» (Instrucciones a las Escuelas del Consejo de Castilla, 1716.)

«Aspera Meseta, / eres como la madre mala, / ¿para que quieries más hijos / si luego los desamas?» (Elisa Serna, cantant antifranquista dels anys setanta.)

Fons de Documentació Ω

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

A la plaça des Banc de s'Oli, lloc primer pis per trenta mil pessetes. Tel. 665336.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

SERVEIS
PROFESSIONALS

Venc vaporitzador generador d'humitat especial per a asmàtics, bronquitis, infants constipats... (5.000 PTA); una bicicleta estàtica molt completa (7.000 PTA); llit bressol de fusta molt polit (12.000 PTA), olla a pressió completa antiga (1.500 PTA); estufa elèctrica resistència 125v (1.500 PTA); escurador acer inoxidable de dues parts (3.500 PTA). Tot el lot, el venc per 25.000 pessetes. Puc negociar. Telefonar els vespres al 294444 i demanau per en Toni.

PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al telèfon 281642 (Xesca).

El Trio musical Metropolitan s'ofereix per actuar en ball de saló per a la tercera edat, Insero o hotels. Preus econòmics, Tel. 652674.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualque vidre trencat, crida'u al 473819 i el vos posarem tot d'una. Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netedat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Si voleu un cuset petener de 4 mesos ben agut, telefonau al 265005.

PERSONALS

Industrial de 50 anys. 500.000 al mes. Desig conèixer dona senzilla, no fa res si té fills, que sia amorosa i dolça. 717354.

Estudiant de medicina, sense problemes econòmics, desig amistat amb fins matrimonials amb al·lota amorosa i educada de 20 a 25 anys. 719534.

Vidu, 61 anys. Bons ingressos, xalet, cotxe... vull la meua felicitat amb senyora casolana, amorosa i amable. 719534.

No ho tenc fàcil per enta' ar una amistat. Som jove i tímida, tenc 27 anys i una bona feina. Desig conèixer-te amb els millors fins. De 30 a 50 anys. 712064.

Relacions públiques viuda de 41 anys, bona situació, bona presència, esdevenidor resolt, desig amistat amb senyor culte d'edat similar a la meua. 717354.

Arquitecte, 49 anys, bona presència, 500.000 al mes, desig amistat senyora culta, formal i sense problemes. 719534.

Viuda 65 anys, molt distingida, bons ingressos i un cor gran. Desig conèixer senyor culte, 712064.

Industrial, 47 anys, ingressos elevats, pisos, cotxe, negoci; desig amistat amb senyora de 30 a 40 anys, que sia seriosa i sense problemes. 719534.

Atreveix-te a cridar-me! Jo també ho necessit, me trob sola. Tenc amitats, però me manca l'amor. 716385.

És que l'amor no té poder damunt tu? Industrial de 39 anys. 500.000 al mes, pis, xalet, cotxe. Desig casar-me. 717354.

Viuda, 55 anys, sense fills, negocis propis, pisos, estalvis; desig refer la meua llar amb senyor culte entre el 55 i els 68 anys. 717354.

ATS, 32 anys, viuda i amb una nina, sense problemes econòmics, desig amistat amb senyor formal. 719534.

Separat de 28 anys, tenc una bona feina, som senzill, amant de la llar i tenc la vida resolta. Desig refer la meua llar amb al·lota de la meua edat. 712064.

Enginyer de 36 anys, fadrí, futur assegurat, bona presència i molta d'il·lusió. Me vull casar amb al·lota seriosa entre el 25 i 36 anys. 719534.

Senyora de 27 anys, alta i atractiva, desig amistat formal amb senyora i senyoreta entre els 20 i els 40 anys. 726385.

Divorciada de 57 anys, 1'70 d'alta, currota i elegant amb estudis superiors, pis i estalvis importants. M'agradaria refer la meua llar amb senyor culte. 712064.

Separada de 32 anys, estudis universitaris, cotxe i apartament, visc sola. Vull amistat amb senyor formal, m'és igual el seu estat civil. 726385.

Viuda de 57 anys, 1'65 d'alta, sentimental, pis, cotxe, estal-

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

vis... M'agradaria conèixer senyor mallorquí, culte i sense problemes. 726385.

Al·lota de 17 anys s'ofereix per a feina seriosa o per a donar classes d'EGB. Tel. 677727.

Vull deixar d'ésser esclau dels castellans. Cap partit polític m'ajuda a aconseguir la llibertat. Me vols ajudar tu? Telefona'm al 964 531 175. Josep Casalta.

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Al·lots i al·lotes! ens agradaria cartejar-nos amb gent de tots els Països Catalans, des de Perpinyà a l'Alguer, les Balears i València, de 17 a 21 anys. Escriviu-nos les vostres contribucions per la independència i de segur que formarem una gran penya catalanista i independentista. Isaben Canela i Cinta Arasa. Apartat 129-43830 Torrendenbarra.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al·lots i al·lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Senyoreta de 25 anys, morena, amorosa, simpàti-

ca i amant de la llar. Bona situació, estalvis i cotxe. Cerc company fins els 40 anys. 712064.

Administratiu fadrí de 26 anys. Bon lloc de feina, estalvis, cotxe... M'agradaria trobar una al·lota formal per casar-m'hi. 712064.

Modista, separada i sense fills, de 31 anys. Pis, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor culte per refer la meua vida. 712064.

Empresari de 43 anys. Divorciat sense fills. Casa, cotxe i un parell de negocis. Vull conèixer al·lota sense fills ni problemes. 712064.

Fadrina de 62 anys. Tenc pis, xalet i cotxe. Vull conèixer senyor viudo o fadrí, culte i sense fills. 712064.

Viuda de 56 anys, encara som ben guapa i tenc la vida resolta amb xalet, pis i estalvis. Vull conèixer senyor. 712064.

Fadrina de 31 anys. Curra i culta. Tenc pis i estalvis. Vull trobar un al·lot formal. 712064.

Estudiant de 22 anys. Som curro i culte. Vull trobar una al·lota de 18-20 anys. 712064.

Divorciat de 42 anys. Alt, culte i amant de la llar i dels nins. Cerc senyora dolça i afectuosa. 712064.

Viuda de 49 anys, joliva, cultivada i de poble. Tenc cotxe i vull refer la meua llar amb senyor bona persona i treballador. 712064.

Separada de 40 anys. Amorosa i simpàtica. Vull refer la meua llar amb senyor formal. 712064.

Metge retirat. Som ben curro i agradable, 1'76 d'alt. Vull conèixer senyora de gran cor. 712064.

Me trob ben tota sola. Tenc 52 anys i visc de rendes. Pis, xalet, estudi, cotxe... te faré feliç. 712064.

Militar fadrí de 29 anys, joliu, amorós i agradós. Me vull casar amb al·lota serio-

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....

Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:

L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

PETITS ANUNCIS

sa entre els 25-29 anys. 712064.

Divorciat de 65 anys: negocis, pis, xalet, cotxe. Vull conèixer senyora per no estar tot sol. 712064.

Senyoreta de 25 anys. Som morena, galanxona, simpàtica, d'1'65 d'alta. Tenc estalvis i cotxe. Cerc companyia fins als 40 anys. 712064.

Senyora de 63 anys. Tenc una bona pensió. Som jovial, atractiva i encara estic per jugar a conillons amagats. Cerca'm al 712064.

Fadrina de 39 anys, m'agradaria sortir amb fadrí estable i seriós. Si ens agradàssim, ens podríem casar. Tel. 183621.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

ENSENYANÇA

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'explotació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat

contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Vols aprendre a conduir sense esforç? Vine amb nosaltres! T'ho passaràs molt bé. Auto Escola Chela. Carrer 31 de Desembre, 48. Tel. 759438. Ciutat.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriuiu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriuiu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Rusinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriuiu-nos a: Baigorria 1337 .200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vlc.servicom-es

Els vuit mites de la fam

Mite número u: Les persones pateixen fam per escassetat d'aliments

Hi ha aliments suficients: només la producció de cereals seria suficient per donar a cada persona una apreciable quantitat de proteïnes i més de 3.000 calories (contingut calòric de la dieta als USA). Una tercera part de la producció de cereals es destina a l'alimentació de la ramaderia (als països industrialitzats el 90% dels cereals són per als animals). Malgrat la seva fam endèmica, els països pobres solen exportar aliments als nostres països sobrealimentats perquè se'ls paga més: «Menjar carn provoca fam a tercers.»

Durant la sequera de 1071, els països subsaharians exportaren quasi 15 milions de quilos de llegum. A Bengala s'acumularen quatre milions de tones d'arròs després de les inundacions del 1974 perquè la població no tenia doblers per comprar-lo.

Mite número dos: Les persones pateixen fam a causa de l'escassetat de terres

Només es cultiva del 44% de la terra llaurable. Els terratinents solen preferir la terra com a inversió en lloc de productora d'aliments. Sense reforma agrària no hi ha solució. Una gran part de la terra es consagra a cultius d'exportació.

A l'Àfrica, durant els darrers vint anys, la producció de cafè, cotó i canya de sucre es va multiplicar per quatre, dos i tres, respectivament, en detriment de les anyades alimentàries.

Mite número tres: La sobre població explica la fam

La fam depèn del sistema de propietat de la terra i del control d'aquesta pels agricultors.

A la Xina, la proporció de superfície cultivada per habitant és la meitat de la que correspon a l'Índia, però en només vint anys es va eradicar la fam. El Brasil té més superfície cultivada per habitant que els EUA. No obstant

això, la seva població subalimentada va passar del 45% al 72% durant els anys setanta.

Mite número quatre: Per resoldre el problema de la fam s'ha de donar la màxima prioritat a la producció d'aliments

Per incrementar la producció agrícola es fomenta l'ús de nova tecnologia -fertilitzants, pesticides, maquinària, etc.-, que beneficia només els qui ja tenen terra, maquinària i influència política.

A Sonora (Mèxic) l'extensió mitjana de les explotacions agràries abans de l'anomenada revolució agrícola era de 160 hectàrees i a vegades de 10.000 h, mentre que el 75% dels camperols no tenien terra.

Mite número cinc: Només els grans terratinents poden resoldre el problema de l'alimentació

Segons estudis fets a l'Amèrica Llatina, els USA i l'URRS, els petits agricultors són més productius. La concentració d'inversions per grans propietaris els permet augmentar l'extensió de les seves explotacions i obtenir més beneficis. Els pobres es queden sense poder comprar aliments i a vegades sense terra.

Al Senegal s'han usat fons d'ajuda al desenvolupament per cultivar zones desèrtiques. Aquest producte s'exporta a Europa.

Mite número sis: S'ha d'incrementar la producció alimentària encara que sigui en contra de l'ecologia i la no contaminació

Hi ha moltes solucions eficaces alternatives als pesticides químics: rotació de cultius, no als monocultius, entrecavar a mà amb la xapeta, pesticides naturals, etc. L'ús indiscriminat i ignorant, sobretot al Tercer Món, de pesticides, ha provocat no solament intoxicacions massives i mortaldats de poblacions humanes, sinó que també ha provocat autèntiques catàstrofes ecològiques.

La Xina ha reduït al mínim l'ús dels insecticides mitjançant infor-

mació preventiva i informació ecològica. A Indonèsia el Govern va usar un insecticida contra el mosquit que va contaminar la flora i la fauna, matant els depredadors naturals de les rates, les quals es multiplicaren, assolant extenses zones i propagant la pesta durant molts d'anys (el Govern va arribar a llançar moixos en paracaigudes per posar remei al remei, cosa que fou pitjor que la malaltia, sense aconseguir res). En el tercer Món se solen emprar pesticides per «pescar!», amb les intoxicacions a l'ordre del dia.

Mite número set: Cada país s'ha d'especialitzar en allò pel que està capacitat per naturalesa

Resulta molt perillós, per a un país, dependre d'un o dos productes, ja que d'aquesta manera es converteix en satèl·lit de qui fixa els preus en mercats internacionals: heus ací el neocolonialisme sobre els països pobres. A més, molts de països estan utilitzant els guanys per importar armes, luxes, etc.

El president Bondo del Gabó va importar marbre sense vetes per la construcció d'un palau sumptuós. Aquest exemple es multiplica en el Tercer Món: Etiòpia, amb milenars de morts cada dia per fam, invertia en una guerra de conquesta.

Mite número vuit: La fam és un combat entre el món desenvolupat i el Tercer Món

Si el Tercer Món es desenvolupa, el comerç internacional s'incrementaria i naixerien nous mercats. Existeix una amenaça comú a tots: el control dels aliments per monopolis que poden utilitzar-los «com a arma» de pressió. Aquí menjem massa, i allà es moren de fam.

Ginebra, wisky i vodka, un còctel massa fort per a les persones (40 milions) que moriran de fam aquest «feliç any nou». Colla Ecologista de Castelló Ω

L'ESTEL
de Mallorca

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

L'ESTEL
de Mallorca

NATALICI? ANIVERSARI?
CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.

DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

País Valencià

El batle de Favara, engrillonat per parlar en valencià

El batle de Favara, Joan-Antoni Cunyat, ha acusat la Guàrdia Civil d'una patrulla de trànsit de Gandia per haver-lo detingut «per parlar en la llengua dels valencians», segons va declarar a Canal 9, quan es va interessar perquè s'estava procedint a reconèixer i identificar a un grup de veïns de Favara que estaven jugant a les xapes, durant la nit en una era...

Tanmateix, fonts de la Guàrdia Civil de Cullera varen indicar que «la detenció del batle no es va produir perquè parlés en valencià, sinó perquè va insultar i va agredir, potser involuntàriament, un caporal de trànsit».

Els fets ocorregueren quan el batle de Favara va anar a un sequer d'arròs on estaven una dotzena de veïns que jugaven a les xapes, per interessar-se per la presència de la Guàrdia Civil de trànsit.

Joan-Antoni Cunyat va manifestar que els agents «estaven reconeixent i identificant els veïns», i quan va arribar a l'era va sentir com un guàrdia civil va dir

a un dels presents, després que aquest li digués que no tenia competències en aquell lloc, «*que él hacía lo que le daba la gana*».

Aleshores, Joan-Antoni Cunyat es va dirigir en valencià a aquest guàrdia civil i li va recriminar que «aquesta resposta no era correcta per a un funcionari públic, segons la versió del batle d'Esquerra Unida».

L'agent, sempre segons la versió del batle, li va dir a Cunyat que parlés «en español» i va donar mitja volta, a la qual cosa el batle li va contestar que era «un mal educat».

A continuació, segons en Cunyat, el guàrdia civil l'agafà per les solapes i l'engrillonà.

«Jo no em vaig resistir, ni vaig forçar l'agent ni el vaig agredir; el que passà és que es va picar perquè vaig insistir a parlar la meua llengua», va dir l'alcalde, que en declaracions a la televisió valenciana va afirmar que reconeixia que li havia dit al caporal de la Guàrdia Civil de trànsit que «no tenia collons de detenir-lo».

Fons del quarter la Guàrdia Civil de Cullera indicaren que possiblement el caporal es va extralimitar quan va engrillonar el batle, però assenyalaren que l'agent va intentar llevar-li els grillons tot d'una i en Cunyat s'hi va negar.

Després de la detenció, el batle de Favara fou traslladat a Cullera, on va quedar retingut fins a les onze del vespre i va prestar declaració. Durant aquest temps alguns veïns de Favara esperaren a fora del quarter la sortida del batle.

Joan-Antoni Cunyat, que pertany al corrent nacionalista d'Esquerra Unida, va recordar que fa dos anys fou condecorat per la col·laboració que, des del respecte mutu, donava a la Guàrdia Civil i va qualificar el cas d'actuació preocupant i d'humiliació a tot el poble de Favara.

Cal recordar que, fa pocs mesos, hi va haver un altre incident de característiques similars promogut per un altre militant d'EU al poble de Favara. **Redacció** Ω

NOTÍCIES DEL MÓN

Revisió de judicis

Perú

El darrer 15 d'agost la dictadura peruana de Fujimori aprovà una nova llei per a crear una comissió de revisió dels judicis als 700 cristians acusats falsament de terroristes i que duen anys presos.

Les esglésies evangèliques i catolicoromanes fa temps que no han parat de demanar l'alliberament d'aquests presos. D'ençà del març del 1994, han estat alliberats 8 cristians presos. Un d'ells, Juan Chuchon Zea, i la seva muller Pelagia, per exemple, patiren l'assalt a llur casa per policies mascarats (desembre del 1992), de nit, i foren apallissats davant llurs fills i obligats a «confessar-se» guerrillers de Sendero Luminoso. Tot seguit foren incomunicats durant una setmana i condemnats a 30 anys.

Indonèsia

D'ençà del 1992 la destrucció de temples cristians és sistemàtica, sobretot a Java i Sumatra (entre 150 i 400 esglésies atacades). Es tracta d'atacs planificats, no pas espontanis: quantitats considerables de joves musulmans fanàtics, van armats i en camions recollint més «voluntaris» pels carrers i cremen i fan malbé temples amb vint o trenta anys d'antiguitat. Després, són amenaçats per a evitar-ne la reconstrucció. La policia de la dictadura militar indonèsia «aconsella» als cristians, «per a evitar-se problemes», d'edificar en un altre barri.

Cal dir que al Timor Oriental, de majoria catolicoromana, el règim indonesi ha assassinat mig milió d'habitants amb la passivitat de la «comunitat internacional». En altres llocs, la població cristiana és maltractada i assimilada culturalment. Recentment dos timoresos han obtingut el premi Nobel de la Pau per llur defensa dels drets humans de la nació timoresa ocupada per l'exèrcit de l'Estat indonesi.

Cal dir que Indonèsia ven una injustificable imatge de «tolerància» que no s'escau gens ni mica amb la realitat.

Cristians kurds a Turquia

El passat 22 de juny, tres cristians ortodoxos sirians foren detinguts a Constantinoble sota el pretext de col·laborar amb el PKK (independentistes kurds). Qualsevol ajut als independentistes és considerat una traïció per l'Estat turc. Però la vera raó de la detenció és la fortuna considerable dels tres cristians a la qual les autoritats turques volen ficar mà.

La repressió turca contra el seu Kurdistan ha causat més de 20.000 víctimes en dotze anys. La població kurda i la minoria cristiana-siriana viuen enmig d'una guerra civil entre l'exèrcit genocida i el PKK, amb tota mena d'atrocitats.

Les autoritats turques (aliades d'Occident, però de majoria musulmana integrista) pretenen foragitar i desarrelar la població kurda i cristiana del sud-est de Turquia a través del genocidi sistemàtic i el clima de terror.

És inacceptable que un règim d'aquesta mena pretengui passar per aliat d'Occident (de fet és membre de l'OTAN i pretén ingressar dins la Unió Europea). **Fons de Documentació** Ω

Parlem clar i llampant

Bones festes Déu vos do! I si són mallorquines, millor!!

JOAN ESTADES DE MONTCAIRE I BISBAL

Nadal és una festa cristiana, la festa del naixement de Jesús a la Cova de Betlem. Nadal era, abans, una festa pagana, la festa del natalici d'Ishtar. Cristiana o pagana, Nadal, també, és una festa comercial. Essent així, millor que donem preferència als nostres comerços. Els comerços dels nostres torrons, de les nostres xocolates, de les nostres coques, de les nostres neules i de les nostres joguines. Les nostres tradicions.

Per a Nadal, Sant Esteve i Cap d'any és costum desitjar-se bones festes. Ací, des de *L'ESTEL de Mallorca*, tant si sou mallorquins, forasters o estrangers, les vos desig bones; però si sou mallorquins i parlau, i estimau, la vostra llengua —clara i catalana—, les vos desig millor encara.

L'ESTEL de Mallorca, un quinzenal necessari

No m'agrada que parlin malament del rei d'Espanya, i tampoc no estic d'acord amb el que es diu (per exemple) del magistrat Zaforteza Calvet. Des del meu punt de vista, aquest no és el camí adequat per assolir una Mallorca nostra i sobirana. Ara, mentre a Madrid hi hagi periòdics com l'ABC i directors com n'Anson, que pensen que nosaltres som els negrets de les colònies mediterrànies d'Espanya (l'Espanya forastera i xarrega) i encenen el foc contra la nostra llengua i la nostra cultura, mentre això segueixi així, *L'ESTEL de Mallorca* —amb tots els seus defectes, patinades i impertinències— serà necessari que surti, cada quinze dies, per posar-los les «peres a quartos».

O és que, ells, tenen el dret d'atacar-nos i nosaltres no tenim el dret de defensar-nos? Ω

EL PLAER DE BEURE

Can Majoral Negre Cabernet. 1992

FRANCESC GRIMALT

Can Majoral és un petit celler algaidí que, com molts d'altres de la nostra illa, es va decidir a millorar els seus vins, i per poder realitzar-ho s'han servit de la tecnologia i les instal·lacions adequades, a més de la implantació de varietats foranes (Pinot Noir, Chardonnay, Merlot, Riesling) que en els seus respectius llocs d'origen han aconseguit notables èxits. Una d'elles és la conegudíssima Cabernet Sauvignon, la qual ha captivat amb els seus bons resultats molts d'elaboradors, i els de Can Majoral no han estat menys. Aquest cep, originari de la zona de Bordeus, va ser plantat a la finca de Son Reus, on les terres són del tipus de call vermell, adaptant-s'hi correctament.

El vi del qual tractam ens presenta un atractiu ventall aromàtic, constituït per aromes de fruita madura, confitura i tocs especials propis de la varietat, junt amb bones notes de cria que es manifesten en forma de coco i vainilla. En boca és viu, amb una càrrega tànica una mica lleugera. El retronasal és d'una intensitat mitjana amb records de fruita madura.

És un vi que, tot i haver arribat al seu moment òptim de consum, és pot guardar en les condicions adequades durant un temps no massa prolongat. El preu aproximat és de 900 pessetes. Ω

Can Majoral, c/ Campet, 6, Algaida. Tel.: 125516/283488

RECORDA
Quan hagi llegit aquest periòdic,
si no en fas la col·lecció,
regala'l a un amic, veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

La cuina de na Tonina Menú medieval

ANTÒNIA SERRANO I DARDER
Autora del llibre *Les receptes de na Tonina*

L'OCB a Valldemossa organitzà una vetllada medieval el juliol de 1991. Consistia en una conferència, «La cuina de Ramon Llull», a càrrec de Sebastià Trias Mercant, i un sopar a Can Costa, il·luminats per canelobres i espelmes de cera i ambientats per la música de la cort de Jaume I.

Seguint les indicacions del Sent Soví, servírem el menjar damunt talladors de fusta o dins escudelles.

Les tres primeres receptes són tretes del *Llibre del Sent Soví*, d'autor anònim del començament del segle XIV, i jo les vaig experimentar per tal de saber exactament com es feien i poder-les usar actualment.

Pel que fa al flaó, malgrat que el *Llibre del Sent Soví* i Ramon Llull a *Blanquerna* en parlen, no expliquen la manera de fer-lo. Per això vàrem utilitzar una recepta molt antiga que jo solc fer. He conservat la grafia original als títols dels plats.

Albergínies ffarçides e frites: *Quatre albergínies. Dos ous bullits. Formatge ratllat. Un ou cruu. Farina. Canyella i pebre bo. Oli i sal.*

Pelarem i bullirem les albergínies. Les xaparem per la meitat i les buidarem.

Capolarem la polpa que hem tret i els ous bullits i ho juntem amb el formatge ratllat, l'ou cruu, la sal i les espècies.

Amb aquesta pasta farcirem les albergínies i després d'enfarinolar-les les fregirem per les dues cares.

Les servirem damunt un tallador.

Calamàs al fforç de nous: *Quatre calamars de ració. Una llesca de pa blanc. Nous i pinyons. Canyella i pebre bo. Oli i sal.*

Netejarem bé els calamars, bullirem les cames i les aletes i les capolarem amb les nous, i ho mesclarem amb les espècies i un poc d'oli.

Amb aqueixa pasta farcirem els calamars, els cosirem i els posarem al forn ben untats d'oli fins que seran rossos.

A part farem una salsa amb pa blanc (pot ser un panet d'oli) i pinyons capolats, aclarida amb aigua. Quan bull i hi afegirem els calamars i l'oli on han cuit i ho farem coure a poc foc fins que siguin fluïxos.

Servirem els calamars damunt un tallador de fusta i la salsa dins una escudella.

Pols en casola al fforç he ab alidem: *Un pollastre a quarters. Quatre tallades de ventresca. Dos ous. Llimona. Sal, vinagrei pebre bo.*

Bullirem el pollastre un quart d'hora, el traurem del brou i el posarem dins una rostidora adobat amb sal, llimona i pebre bo i amb una tallada de ventresca damunt i una altra davall. L'enfornarem fins que sigui ben cuit.

Batrem els ous amb un poc de vinagre i hi afegirem, a poc a poc, sense deixar de remenar, el suc del rostit (ha d'ésser tebi) i ho acostarem al foc fluïx fins que es formi una salsa espesseta.

La carn l'hem de servir damunt un tallador de fusta i la salsa dins un platet.

Flaó: *Pasta: 300 grams de farina. Una tassetta d'oli. Una tassetta de saïm. Una copa d'anissat. Un poc d'aigua. Llavors d'anís. Oli per untar el motlle.*

Juntarem tots els ingredients, els pastarem i amb la pasta follarrem un motlle untat d'oli.

Guarniment: *400 grams de formatge tendre, sense sal. 250 grams de sucre. Quatre ous. Herba sana fresca.*

Capolarem el formatge i l'herba sana, hi afegirem els ous ben batuts amb el sucre, ho mesclarem bé, ho posarem damunt la pasta i ho enfornarem.

En ser cuit es pot decorar amb uns brots d'herba sana.

NOTA: Totes aquestes receptes surten al llibre *Les receptes de na Tonina*, editat per Edicions Documenta Balear. El podeu trobar a totes les llibreries de les Balears.

Conquesta de Mallorca pel rei En Jaume I

(Del butlletí d'Estat Català, editat a Avinyó l'any 1922)

El 31 de desembre de l'any 1229, la Ciutat de Mallorca fou presa als musulmans per les hosts de l'invicte rei En Jaume el Conqueridor, monarca de Catalunya i Aragó. En l'assalt hi intervingueren 1.500 cavalls i 15.000 peons, i uns 30.000 sarraïns varen escapar-se a les muntanyes; però en moriren altres tants i la ciutat caigué en mans catalanes.

Ve molt a tomb retreure avui aquestes glorioses efemèrides, per dues raons que anem a glosar ara: en primer lloc per a demostrar que la nostra història no és feta només de derrotes i desfetes, sinó també de glorioses victòries i triomfs. En segon lloc, per fer palesa la unitat indestructible dels Països Catalans, unitat que ve del dies en què el nostre gran monarca incorporà a la Corona catalana aquestes terres arrencades als sarraïns.

El rei En Jaume posà llavors els fonaments de la nostra nacionalitat. Des d'aquell gloriós segle XIII ençà, gents d'una mateixa parla i d'un mateix esperit han viscut a les Illes, al Principat i a València. Adhuc a la llunyana Sardenya, 20.000 catalans parlen encara la nostra llengua a la petita ciutat de l'Alguer. Contra aquesta unitat indestructible i pregona dels catalans, s'han assatjat tota mena d'armes i enganyos. Se'ns ha volgut reduir a fragments provincials; se'ns ha volgut disgregar en dialectes; se'ns ha negat tot grau de parentiu entre nosaltres. Però el fet pregona —potser aquella etnos ibèrica de què parlava En Prat de la Riba— subsisteix. Existeixen províncies, sí, però són dintre d'una mateixa llengua; dialectes d'una mateixa llengua nacional. I aquesta nacionalitat disfressada i negada s'anomena Catalunya, i aquesta llengua minimitzada en dialectes s'anomena llengua catalana. I aquí volem sortir al pas dels qui, amb suposada bona fe, donen suport a les tendències dialectitzants, oposant-se irreflexivament a l'obra d'unificació de la llengua.

A tota nació correspon una Llengua Nacional, una Llengua formada amb l'aportació harmònica de tots els dialectes. Això és veritat per al francès, per a l'anglès, per a l'alemany, per a qualsevol llengua. I també per al català. El Mestre Fabra, de gloriosa memòria, ens donà consciència de l'estructura d'aquesta llengua. Respectem-la i honorem-la com l'expressió viva de la nostra nacionalitat. «Qui té sa llengua, té la clau que de cadenes el deslliura», deia el gran Mistral.

La conquesta de Mallorca per les hosts catalanes posa de relleu un altre tret que volem subratllar. Avui precisament, quan el règim que deté el poder a Espanya sosté unes *cordialíssimes* relacions amb el món àrab, més que mai l'ultratge constant fet als catalans es posa en evidència. L'emissora nacional de Madrid fa emissions en àrab per als *germans musulmans*, però a la mateixa Barcelona, Cap i Casal de Catalunya, les emissions en la llengua del país són rigorosament prohibides. Catalunya, europea i occidental, sols tingué vuitanta anys els àrabs a les seves terres. Això, que hauria d'ésser un blasó il·lustre, ara no es té en compte, car més important que ésser europeu, a l'Espanya actual, ho és ésser amic dels àrabs. La unitat pregona dels Països Catalans és indestructible, per estar pastada amb segles de convivència, per posseir una gran literatura, per posseir una llengua comuna i per covar aspiracions nacionals idèntiques. Contra això fracassaran totes les màquines coercitives de tots els estats-polícies que ens vulguin imposar des de Castella. Quant a ells, que es quedin amb els seus amics, els àrabs. Convé parlar d'aquest aspecte particular de la qüestió: l'absurda renúncia a la noblè condició d'europeus i occidentals, per a lliurar-se en braços del fatalisme, l'endarreriment i la inòpia orientals... Típicament espanyoles, però. **El Tàcit de Vilaniu** Ω

LLIBRES Bernat Joan i Marí publica dos nous llibres

Acció Cívica per la normalització Lingüística, una eina per avançar en el procés de normalització lingüística.

En aquest llibre, l'autor fa una anàlisi de la realitat de la llengua catalana a les illes Balears i Pitiuses i aborda la qüestió legal del català, en especial en el marc de l'ensenyament. També explica què és i com s'articula una Comissió de Normalització Lingüística, un instrument vàlid tant per a centres d'ensenyament com en altres àmbits. A més, s'ofereixen metodologies i models per a l'estudi de la realitat sociolingüística.

¡Ganemos el catalán! (el vasco, el gallego). Ventajas de la Normalización Lingüística, un llibre per a convèncer a tothom.

Aquest és el primer llibre en castellà de Bernat Joan i Marí, un autor amb àmplia producció en llengua catalana i que també ha publicat algun treball en anglès. En aquesta obra es fa un repàs a la història de la llengua catalana i les seves perspectives de futur; però, de forma molt especial, es vol convèncer dels avantatges de parlar-la dins el seu àmbit lingüístic. També s'analitzen els més usuals prejudicis sobre el català i el seu ús.

Bernat Joan i Marí (Eivissa, 1960) és doctor en Filologia Catalana i catedràtic de Llengua i Literatura catalanes a l'institut Santa Maria d'Eivissa. Fa poc ha publicat, amb el títol *Les normalitzacions reeixides*, la seva tesi doctoral, una anàlisi de la construcció de les llengües nacionals a l'Europa del segle XX.

Com assagista sobre temes sociolingüístics, Bernat Joan i Marí ha publicat una extensa obra, però també ha escrit novel·la i teatre. És col·laborador habitual de diversos mitjans de comunicació, entre ells *L'ESTEL de Mallorca*.

Trobareu els seus llibres a Res Publica Edicions: Fax (971) 391 799, Apartat de Correus 90, 07817 Sant Jordi (Eivissa). Ω

**SI T'HA AGRADAT AQUESTA REVISTA
NO ET TALLIS I TELEFONA AL
26 50 05
I LA T'ENVIAREM CADA QUINZE DIES**

LLIBRES QUE CAL LLEGIR

El cicle dels insectes, de M. López Crespí

ANTONI VIDAL FERRANDO

L'aventura de conèixer i de discrepar

De poesia, n'hi ha hagut i n'hi haurà sempre perquè n'hi ha d'haver. Paraula coneixement i bellesa són tres essències que l'home no deixarà de conjugar fins que algun déu gelós no el desterrí de les pletes on, dia a dia, perd el corbam en un intent patètic d'assolir els fruïters de l'amor, de la llibertat i de l'heterodòxia.

No hi ha més alquímia que aquesta. L'espai de l'art, on s'arreceira el de la paraula, ens obre camí cap al cor més intrínsec del misteri. Feim versos o en llegim perquè hi ha l'aventura de conèixer i de discrepar. Com hi ha l'aventura del capvespre, la de semblar geranis o la d'un petit port d'aigües amb congressos on hem estat felicitats. L'art és coneixement. I qui coneix estima i vol transgredir. «Puja ton entendre e pujaràs ton amor», deia Ramon Llull amb «lo pus vell catalanesc del món». Després haurien de passar set segles perquè Gramsci en fes una altra lectura: «Res no hi ha tan subversiu com la veritat».

No s'ha escrit mai cap vers que no comprometi

Per això, no s'ha escrit mai cap vers que no comprometi. Si l'art és art, subverteix. És clar que des de la prehistòria uns artistes han estat identificats amb la guerrilla i uns altres amb la burocràcia. Fins aquí arriba el maquiavelisme dels poders. Suposat que la subversió és inevitable, convé fer una reixa per separar tots aquells que el sistema es veu capaç de digerir dels més intrèpits. Però cap tàctica ni cap estratègia pot evitar que la natura es manifesti tal com és. Des que el món és món ha estat així i per això la vida no té aturall i existeix la línia de la història.

Ja ens ho advertia l'enyorat Valerià Pujol, ara fa deu anys, en el pròleg de *Foc i fum*, un dels reculls més intel·ligents i més perturbadors de la trajectòria poètica de López Crespí: és impossible endinsar-se per l'*inferno* dels versos d'aquest autor sense restar-hi implicat de qualque forma. Antiesteta, antimodernista, escèptic, rupturista, en Miquel sol adreçar-se al rostre de cada un dels lectors per llançar-li incivilitzadament tota la metralla del seu univers poètic. A partir d'aquí, pot passar qualsevol cosa.

M. López crespí: una vida resistent, una escriptura resistent sense doblegar-se mai a les escames de les modes literàries

Ben mirat, això que ara acab

d'esmentar no vénen a ser més que recursos, maneres que té en Miquel López Crespí d'expressar les seves conviccions irreverents i subversives, maneres de fer palès un tarannà indòmit, que es planteja una escriptura resistent com, des de sempre, s'ha plantejat una vida resistent, que li impedeix doblegar-se a les escames de les modes literàries o de la preceptiva, i el duu a no lliurar-se a més poder que al de la seva passió existencial. Ruben Darío ho expressava d'una manera més sintètica: *Ni teòlogos ni filòlogos*. I a pesar de la trampa de la diferència de contextos, les paraules del gurú del modernisme demostren fins a quin punt els camins de la poesia són incontables i fins a quin punt se'n pot fer una mateixa lectura des de posicions extremes pendulars.

Perquè ja he apuntat quina opinió de l'art per l'art té Miquel López Crespí, un home que no cerca amb els seus versos sinó la nostra rèplica, implicar-nos en l'aventura portentosa d'interrogar la vida i de dir no als mediocres i a l'arbitrarietat... llarg peregrinar d'una veu turmentada per un cosmos barroc d'ombres difícils, d'ideals marcits, de cambres buides, de passions malaguanyades, de pactes oblidats, de somnis desapareguts, d'hores malaltisses, d'exilis en pròpia terra; de còlera i de crepuscles, d'abaltiments i de violència, de follia i de falsedat, de calabruix i d'extenuació, de mentides i d'angoixa, de servilisme i de distúrins, de desconcert i de suïcidis, d'insomni i de terbolesa, de pistoles i de cendres, de xiprers i de llops, de còlera i de malsons, d'abismes i d'atzucacs, d'infers i de ferotgia, d'orbesa i de laberints, de dolor i de naufragis, de fracassos i d'hiverns, de solitud i d'irrealitat, de botxins i d'injustícia...

nconformisme i autoexigència

...estic segur que l'aparent desconfiança en la poesia del seu autor no és més que la manifestació palesa d'un hàbit de qüestionar-s'ho tot adquirit al llarg de tota una vida d'inconformisme i d'autoexigència. No, en Miquel no fa poemes *malgré lui*. Precisament ell més que ningú sap que la paraula és un dels primers poders que intenten anorrear els dictadors.

De propostes culturals com les que Miquel López Crespí llança des dels seus territoris del maquis, o se'n surt una mica més lliure o convençuts que no hi ha antídoto per la rêmora dels nostres ulls cansats. (De la presentació del llibre *Poemes de l'horabaixa de M. López Crespí*) Ω

G l o s e s

Durant la Guerra Civil (X)

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Redon fugí d'Aragó per tenir por de la mort, era comunista fort, era cap de pelotó. «Matarem el gros senyor, feixista i capellà; si a mi me poden pillar ells me daran mosquetó.»

«Sent França socialista a ells me vaig confiar, sempre se daren sa mà amb so partit comunista.» Era tan gros es conflicte, sa capulla se girà i el seu mode de obrar tengué caràcter feixista.

Molta gent major moria de mals i pocs aliments, eren aconeteixements que ningú cas ne faria. Un camp se destinaria per poder-los enterrar, ningú per ells va plorar, sa passió no existiria.

Noltros 'nàrem reculant fins arribar a Santa Pau, a França ja divisau, a poca distancia està. Sa nit se va presentar allà mateix romandriem i una ordre rebriem que es govern la divulgà.

Sa consigna va versar qui tenia ses mans netes eren ordres i promeses— que no res los passarà. Se los durà a tancar a camps de concentració per fer-los exploració del mode que van obrar.

El qui poguessin trobar que tenia ses mans brutes, en que trobi capamuntes cap a França ha d'anar. Allà no se'ls jutjarà per lo que hagin comès, el tendran un llarg temps pres, el temps que el jutge dirà.

Jo s'ordre vaig escoltar, me donà satisfacció, «amb metrallera i canó bastants n'he pogut matar, ningú me pot acusar de pit a pit haver mort», això me donà conhort dins Catalunya quedar.

Des grup me vaig despedir que tant havia lluitat, havíem fet amistat per bons amics haver-hi. Seguint diferent camí

així estava destinat, ja se veurà es resultat, tots som fills de un destí.

Només tres vàrem quedar del grup de l'artilleria, sa gent i peces partia per sa frontera creuar. Quan a França van entrar ses peces los requisaren, a un munt allà quedaren per ja mai més empear.

Era grossa sa muntanya d'armament caramullat, ell que tant 'via lluitat per salvar sa nostra causa. Allà tirat se quedava lo mateix des personal, varen tenir trist final el qui amb glòria somiava.

A una casa aniriem allà a dins Santa Pau, per descansar, si us plau, que una nit hi passariem. Allà molt bé mos rebien inclús deixant-mos dormir, també vàrem menjar-hi, uns dies descansariem.

Tren venia carregat, de cafè, sucre i roba, «a cinc quilòmetres es troba que es feixisme ha arribat». Allà va quedar aturat sense sebre ell que fer, a sa gent orde daré: tot lo que duu, ser buidat.

Sa gent d'allà, Santa Pau an es tren se dirigí, tothom permís va tenir, «carregau lo que trobau; mirau si prest el buidau abans que vengui el feixisme,

tendreu una bona prima, ja que d'això res pagau».

Allà me vaig dirigir, un sac de cafè agafí per a sa casa dur-li per sa reserva tenir. Més tard jo hi vaig tornar agafant un sac de sucre, es cas s'agafà per bulla, tothom volgué aprofitar.

Aquest tren se va buidar i enrera tornaria, cap a França partiria per ell poder-se amagar. Molta alegria deixà al poble necessitat, deixà alegre llevat, a tothom va accontentar.

Lo sendemà dematí sentírem grans moviments, personal estrany jo veig, els feixistes són aquí. Com que se varen vestir de roba que trobarien que noltros la deixariem per seguir nostre camí.

Noltros mos vàrem mesclar amb ses forces que entraven, resistència no trobaren per poder-se enfrontar. Sa entrada se trobà sense gens de resistència, això dugué conseqüència que cap bala es disparà.

Es mando que allà hi hagué, se pot dir de temps enrera va fugir a la carrera, lo que pogué s'endugué. Va dir «no esperaré, a que me facin justíci», serà gros es perjudici a que jo m'exposaré».

Quan els feixistes entraren ja les varen informar dels senyors que hi havia allà que amb sos rojos concordaven. Als d'esquerres acusaven càrrec que havien ocupat, sense que fos ell jutjat, a tots los afusellaven. Ω

No consentes aquest atac continu a la dignitat del nostre poble

VALENCIÀ, PLANTA'T

Exigeix a les institucions públiques i als partits polítics valencians que defensin el bon nom de València.

Protesta davant els mitjans de comunicació madrilenys cada cop que utilitzen el nom **Levante** per referir-se a la nostra comunitat, tot cridant als telèfons que a continuació es llisten: COPE 91 309 00 00; Cadena Ser 91 347 07 00 (cap de programació, de 9 a 2 i de 5 a 7); Onda Cero 91 538 63 00 (Cap de programació, de 9 a 2 i de 5 a 8); RNE 91 346 10 00 (secció reclamacions); TVE 91 346 40 00; Antena 3 TV 91 652 69 38 (cal escriure a: Cra. Irun, Km 11'700, 28049 Madrid).

Felicitació nadalenca

de Cecili Buele i Ramis
Regidor del PSM
a l'Ajuntament de Ciutat

*Que en salut i alegria
tothom pugui celebrar
en joiosa companyia
Bones festes de Nadal.*

Des que tres fórem un dia
regidors ben nomenats
a la Sala de la vila
de fer feina no hem parat.

Hem dit coses que coïen
l'oïda dels governants,
per fer coses que embellien
nostra estimada ciutat.

Així i tot, encara hi manca
més gent que estimi el passat,
i que vulgui fer de Palma
una més bella Ciutat.

Que amb salut i alegria...

Falta gent que allà on sia,
gosi la llengua emparar
que tots els d'aquesta illa,
sempre parlem català.

Falta gent que amb bona nota
vulgui el país defensar,
de l'espòli que provoca
qui el voldria trabucar.

Falta gent agosarada
que ho intenti de tot cor;
fer de la ciutat de Palma
com una copeta d'or.

Falta gent que s'ho repensi
i que s'ho torni a repensar:
Què val més, votar qui venci
o qui vulgui treballar?

Fora noses que impedeixin
certa gent de circular:
fora cotxes: destrueixen
nostre tranquil tarannà.

Venguin llibres que intrueixen!
Venguin balls de bot i cants!
Venguin himnes! Sempre uneixen
els qui són d'aquí amb forans.

*Que en salut i alegria
tothom pugui celebrar
en joiosa companyia
Bones festes de Nadal. Ω*

En mallorquí, per favor!

ES GALL

Si pel cel volen gavines
i no es cansen de volar,
jo no me cans d'escainar;
però ho faig entre gallines
que tot Déu pot caponar.

I farem els ous en terra,
defora del nostre niu;
si nostra llengua es desterra
de per tot i arreu se xerra
foraster, nirem cop-piu.

Que estan plenes de «gallines»
les esglésies de Ciutat?
«Misas del Gallo» assassines,
en lloc de nostres Matines,
molts rectors hi han envergat.

Ja que ens fan la guerra en [casa,
cal que armem un esquadró
que en sentir una sola frase
forastera, alci espasa:
«En català, per favor!»

Quan sents eixa parla estranya,
per què sempre mudes tu?
Caragol, que arrufes banya,
la't fan treure amb mala manya
per cuinar-se el seu menú.

Tant si plou, com si fa neu,
facem ara la campanya
del «bon mot» en nom de
[Déu! Ω

Antoni Roig: la unitat dels Països Catalans no és cap utopia

El passat dia 29 de novembre es varen lliurar els premis Prudenci Bertrana a Girona. La nit va tenir un marcat caràcter illenc: l'eivissenc Antoni Marí va obtenir el premi Prudenci Bertrana de novel·la per *Camí de Vicennes*; Maria de la Pau Janer, el que atorguen els lectors, per *Natura d'anguila*; i els components d'Al Mayurca, el de la cançó més popular ja que 712 oients de Catalunya Ràdio havien votat «Mai l'amor és impossible», la cançó amb música i lletra d'Antoni Roig que s'inclou dins l'àlbum *Projecte Roig*, que va editar el Segell Blau l'any 1995.

Antoni Roig recull el premi, al fons, Maria de la Pau Janer i Antoni Marí.

Els set components del grup (tots subscriptors de *L'ESTEL de Mallorca*), es temeren que eren candidats a aquest premi per casualitat: vàrem sentir una falca que anunciava la nostra cançó. Després sabrem que hi havia 75 discs més que participaven per accedir al premi.

N'Antoni Roig va dir quan va recollir el premi: «La unitat dels Països Catalans no és una utopia. Aquesta festa d'avui és una demostració palpable que existeixen, políticament no, per culpa dels polítics que tenim, però sí culturalment.»

Ara per ara, Al-Mayurca té un nou projecte en ment: un nou treball que es començarà a enregistrar a finals d'aquest mes de gener a Bunyola i que sortirà al mercat el mes d'abril. «Musicarem poetes vius –i d'esquerres– de les illes, com són en Miquel López Crespi, en Tomeu Martí, en Vicenç Calonge i en Rafel Crespi.» A *Projecte Roig* hi ha un poema d'en Rafel Crespi, «L'amo en Biel», dedicat a en Canyelles.
Redacció Ω

Els acudits d'en Balutxo

SABEU EL DARRER DE L'ESTEL?

En Màtigues explica el seu safari per Àfrica. *Anava tot tranquil quan un goril·la bota d'un arbre, em baixa els calçons i em fitorà sis o set vegades. Així em va tenir quinze dies!* Els qui l'escolten, amb compassió, li diuen que deu haver quedat molt fotut. *I tant -diu Màtigues compungit- Han passat sis mesos, i ni m'ha escrit ni em telefona!*

ΩΩΩ

En Jaume Font, "pato", explicava que el primer dia que arribà a Madrid, ja com a senador, va haver de clavar una clatellada al taxista que l'acompanyava. *Sabeu que em va dir, l'animalot, a veure si jo era "forastero"? Imaginau-vos! A mi, al batle de Sa Pobla!*

ΩΩΩ

Na Catalina va al ginecòleg perquè, segons explica, no té cap sensació de res quan fa l'amor. El ginecòleg comença a examinar-la: *Collons quina cotorra més grossa! Collons quina cotorra més grossa! Collons quina cotorra més grossa!* Na Catalina empenyada s'aixeca: *Ja està bé! N'hi ha prou de dir-ho una vegada!* El ginecòleg replica: *senyora jo només ho he dit una vegada, la resta és l'eco!*

ΩΩΩ

En Flaquer va al metge. *Doctor, tenc "ejaculació precoç", però una cosa exageradíssima.* El metge s'exclama: *Cony!* En Flaquer fa *aaaaaahhh!*

ΩΩΩ

Sabeu de l'expressió "fer més voltes que un ca a una senalla"? Molt bé, doncs ¿a quina volta s'asseu el ca a la senalla? ¿Sopes? Sempre a la darrera!

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
.....
Adreça.....
.....C.P.....
Població.....
C.I.F. .... Tel .....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
Adreça.....
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

G GRUPO IGANTE

El personal del Supermercado Gigante de s'Arenal vos desitja unes bones festes i un feliç any 1997, ahora que vos ofereix les ofertes per a la primera quinzena de gener.

G GRUPO IGANTE

G GRUPO IGANTE Palma Nova
G GRUPO IGANTE Santa Ponça

G GRUPO IGANTE Port Andratx
G GRUPO IGANTE Cala D'Or

G GRUPO IGANTE S'Arenal
G GRUPO IGANTE Felanitx

G GRUPO IGANTE Ca'n Picafort
G GRUPO IGANTE Sa Coma (cala Millor)

Xarcuteria	
Barra de formatge Gardenia.....	760 k
Formatge Flor d'Esqueva.....	1895 k
Pemil dolç Campofrio.....	1095 k
Pemil salat Oscar Mayer.....	1395 k

Carnisseria	
Llom fresc.....	790 k
Costelles de llom.....	598 k
Bistec de vedella.....	880 k

Peixateria	
Llagosta crua de 500 gr.....	3.150 k
Gula del nord 200 gr.....	550 k
Llagostí cuit 80%.....	1.450 k

Begudes	
Cava Codorniu Gran Cremat.....	599
Cava Delapierre brut.....	415
Cava Segura Viudes brut.....	695
Vi Conde de Caralt.....	295
Vi Mateus Rossé.....	459
Vi Paternina Banda Azul.....	595
Conyac Gran Duque de Alba.....	2.995
Wisky Grants 70 cl.....	995
Vodka Ruskinoff 1 l.....	789
Pack Pepsi Cola 24 U	
+ camisa obsequi-unitat.....	36

Alimentació	
Salses de còctel i allioli.....	119
Sucedani de caviar Monarch.....	329
Flam d'ou Danone pack 4 U.....	159
Petit croissant Dulcesol.....	129
Danish cookies Loste.....	249
Musclos Cabo Peñas.....	119
Laccas 1 l.....	99
Salmó peça 650 gr.....	2195
Coca de Nadal Frigo 800 m.....	€
Colacao 500 gr.....	295
Gamba pelada Frudesa 200 gr 330	
Xocolata a la tassa Valor.....	210
Espàrec Festa Gigante Verde.....	229
Tomàtiga fregida Orlando 450 g 85	
Arròs Nomen 1 k.....	165
Tonyina Clara Calvo Ro-100.....	37
Mantecada El Profeta 440 gr.....	99
Paté La Piara 83 gr.....	99
Maonesa Hellmans 450 gr.....	100

Botiga i electrodomèstics	
Fregidora Taurus Futura 2.....	7.495
TV Grundig 14 M/D Euroconnector.....	29.900
TV Grundig 20 M/D Euroconnector.....	45.900
TV Elbe 25 M/d Euroconnector Teletex i estereo.....	69.900
Lynx rentaplats lv 527 12 serveis.....	49.900
Aspiradora Ufesa amb bandolera.....	11.900
Microones Mulinex 2935 gn 24 l 29.900	
Microones Balay plat giratori.....	17.900
Cafetera Acinox 12 tasses inox.....	4.695
Cafetera Acinox 6 tasses inox.....	3.125
Cafetera Acinox 3 tasses inox.....	2.695
Cofre del tresor Gran Curver.....	795
Boteller Curver 6 cavitats.....	325
Cristalleria Luminac 24 peces Pisa.....	3.195
Copes flauta Cava Luminac sign. 6 u.....	995
Vaixella Arcopal 42 peces Florine.....	5.695

Tèxtil	
Suadora nin fantasia, models variats.....	895
Calçons de nin fantasia i texà.....	1.995
Xàndal nin felpa brodat.....	1.995
Xàndal nin felpa coll polo.....	1.695
Brusa de senyora de colors variats.....	1.495
Brusa de senyora fantasia.....	2.995
Calçons unixex Diesel.....	5.995

Adrogueria i perfumeria	
Higiènic Marpel p. 12 u.....	385
Rodet cuina Marpel p-2 u.....	120
Gel NB 750.....	295
Xampú Johnsons 2 en 1 o 3 en 1.....	279
Detergent Luzil 2,7.....	499